

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าโดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงอนาคต (The Ethnographic Future Research: EFR) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 63 คน สรุปเป็นฉันทามติ (Consensus) ของผู้เชี่ยวชาญโดยผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

สรุปผลการวิจัย

1. ปรัชญาการศึกษา (Philosophy) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ การศึกษาคาทอลิกคือ การพัฒนามนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
2. วิสัยทัศน์ (Vision) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ โรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศพระคริสตธรรม เป็นประชาคมที่มุ่งสู่ความดี ความงามและความจริงโดยรักและรับใช้คนจน คนด้อยโอกาส คนที่ถูกทอดทิ้ง มองเห็นพระเจ้าในบุคคลเหล่านี้ เป็นมโนธรรมให้กับสังคม และโรงเรียนคาทอลิกเป็นสถานที่ซึ่งนักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้พัฒนาขึ้นทั้งในด้านความดีและความเก่ง เติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ
3. พันธกิจ (Mission) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพระคริสตธรรม ได้แก่ ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตาการให้อภัยและสันติสุข เพื่อให้ทุกคนเข้ามาอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้า (Kingdom of God) ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) รับใช้ชุมชนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ สร้างนักคิดที่มีจิตสาธารณะและมีความรอบรู้ด้านวิชาการ
4. เป้าหมาย (Goal) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ ผู้เรียนเป็นศาสนิกที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสากล มีความเป็นเลิศ ด้านความเป็นมนุษย์ เป็นคนเพื่อคนอื่น สำนึกในหน้าที่ (Sense of Duty) มีความรับผิดชอบ มีวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง และผู้เรียนควรมีความเป็นผู้นำ

คิดวิเคราะห์เป็น รู้เท่าทันโลก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น มีภูมิคุ้มกันและอดทน ต่อแรงเสียดทานที่เลวร้ายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้

5. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามี ลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์สร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างสังฆมณฑล กับสังฆมณฑลกับคณะนักบวช กับฆราวาสคาทอลิกที่ดำเนินกิจการ โรงเรียนกับครอบครัว (บ้าน) และองค์กรศาสนา (วัด) และกับภาคส่วนในระดับนานาชาติ

6. โครงสร้างการบริหาร (Organizational Structure) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัด สังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เป็นโครงสร้างแบบแนวระนาบ (Flat Organization) เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจ (Decentralization) สร้างแรงบันดาลใจ ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษาคาทอลิก

7. รูปแบบการบริหาร (Administrative Style) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑล ในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) กระจายอำนาจ (Decentralization) ตามรูปแบบประชาธิปไตย ทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาพูดคุยกับผู้บริหารได้ (Opened Door Policy) ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย เพื่อว่าบุคลากรทั้งหลายจะมีความรู้สึก ว่าโรงเรียนเป็นของเขา (Sense of Belonging) มีส่วนร่วมรับผิดชอบโรงเรียน

8. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลใน ทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ ยึดแนวทางประชาธิปไตย สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) เป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leader) มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลากรเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความยุติธรรม ความรักเมตตาเอื้ออาทร ยึดหลักธรรมาภิบาล ตระหนักว่าตนเป็นผู้บริหารที่จ้างมาไม่ได้

9. คุณลักษณะของบุคลากร (Qualifications of Personnel) ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรมีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ ครูมีจิตวิญญาณครู เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ วิชาครู สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) ให้ผู้เรียนได้ เป็น ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Facilitator of Learning) ศรัทธาในวิชาชีพครู ตระหนักว่า การเป็นครูเป็นกระแสเรียก (Vocation) จากพระเจ้า เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นแม่พิมพ์พ่อพิมพ์ และเป็นปูชนียบุคคลของนักเรียน เป็นมโนธรรมของสังคม มีความรักดีต่อองค์กร

10. บุคคลที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง (Hero and Heroine) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัด สังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เป็นคนที่มีคุณธรรม (Veritas) มีความ

ยุติธรรม ความรัก (Caritas) เรียบง่าย ซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ มีชีวิตภาวนา มีความรับผิดชอบ อุทิศตนและสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและสังคมส่วนรวมและเป็นแบบอย่างที่ดี

11. สัญลักษณ์ (Symbol) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ กางเขน โบสถ์ พระเยซูเจ้า พระแม่มารีย์ นักบุญองค์อุปถัมภ์ของโรงเรียน พระคัมภีร์ โดยอธิบายให้ทุกคน เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ดังกล่าวเกิดความประทับใจและกระตุ้นให้อยากนำไปสู่การปฏิบัติ

12. ความเชื่อ (Belief) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เชื่อว่ามนุษย์เป็นสืดยอดของสิ่งสร้างของพระเจ้า เป็นลูกพระบิดาองค์เดียวกันเป็นพี่น้องกัน มีคุณค่ามีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน จึงควรร่วมกันสร้างพระอาณาจักรพระเจ้า (Kingdom of God) ให้เกิดขึ้นในโลกซึ่งหมายถึง ความรัก ความเมตตา การแบ่งปัน ความยุติธรรมและความสมานฉันท์จะเป็นเครื่องมือนำมนุษย์ไปสู่สันติสุข มนุษย์จะดิ้นรนไม่ได้มาจากกรรมพันธุ์ แต่มาจากสภาพแวดล้อมหรือการอบรมสั่งสอน

13. บรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral Standard) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ ยึดหลักพระคริสตธรรมโดยเน้นเรื่อง ความยุติธรรม ความรัก รับผิดชอบ เมตตาธรรม ความเอื้ออาทร การให้อภัย และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ (ตรงข้ามกับ Moral Standard คือ Double Standard คือ มีสองมาตรฐาน มีการเลือกปฏิบัติ)

14. ขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition or Custom) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ โรงเรียนคาทอลิกควรส่งเสริม อนุรักษ์ นำคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตามกรอบของศีลธรรมและตามหลักพระคริสตธรรม

15. ระเบียบปฏิบัติ (Regulation) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เน้นการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ถือว่าระเบียบปฏิบัติเป็นเครื่องมือ (Means) มีใช้เป้าหมาย (Goal) เพื่อให้ทุกคนใช้เสรีภาพของตนอย่างถูกต้อง เคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน (Human Dignity) มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดกฎเคร่งครัดแบบไร้เหตุผล ใช้หลักเมตตาธรรมให้โอกาสคนผิดได้กลับใจ

16. พิธีกรรมและงานพิธี (Ceremony) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ ส่งเสริมให้ทุกคนได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเสรี นับถือศาสนาอยู่ในระดับคุณค่ามิให้อยู่ในระดับพิธีกรรม เข้าใจความหมาย นำคุณค่าของหลักธรรมคำสอนไปสู่การปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อมวลมนุษย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างศาสนสัมพันธ์

บนพื้นฐานของการเคารพ ให้เกียรติและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนพิธีกรรมอื่น ๆ ควรมืออย่างพอเหมาะพอควร เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย พอดีพองาม และกระทำอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อสร้างสำนึก เพื่อปลูกฝังความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อแรงจูงใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

17. หลักสูตร (Curriculum) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ มีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ตามหลักพระคริสตธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

18. การจัดการเรียนการสอน (Learning-Teaching Activities) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรมีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered) ฝึกให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ตรงตรง ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ทั้งในและนอกห้องเรียน ถือว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญกว่าการสอนของครู

19. ธรรมชาติของมนุษย์ (Human Nature) ในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ มนุษย์ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า เป็นประชากรของพระเจ้า (People of God) มีเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง เป็นพี่น้องกันเป็นผู้ประเสริฐซึ่งความประเสริฐของมนุษย์นั้นอยู่ที่ “การเป็น” คนดีมีคุณธรรม มิใช่อยู่ที่ “การมี” ทรัพย์สินเงินทอง

20. มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ โรงเรียนคาทอลิกเน้นความเป็น “ชุมชน” (Community) และ “ประชาคม” (Civil Society) มีบรรยากาศของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนทุกคนมองเพื่อนมนุษย์เป็นบุตรพระเจ้า เป็นพี่น้องกันจึงต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความยุติธรรม ความเสมอภาค เคารพในศักดิ์ศรี ให้เสรีภาพในความคิด มีเมตตาเอื้ออาทร รักด้วยจริงใจ ให้อภัย ผู้บริหารถือว่าครูทุกคนเป็นผู้ร่วมงานต้องให้เกียรติกันและกันแม้จะแตกต่างกันแต่ก็สามารถเป็นหนึ่งเดียวกันได้ (Unity in Diversity) อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ คนเป็นคนไม่ใช่เพราะเป็น “สัตว์ที่มีเหตุผล” แต่คนเป็นคนเพราะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์และกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา เน้นศาสนสัมพันธ์

21. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมใน (Relationship to the Environment) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ โรงเรียนคาทอลิกแรงจูงใจให้ทุกคนเคารพธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ มีบรรยากาศร่มรื่น ไม่ทำลายต้นไม้ และดอกไม้ภายในโรงเรียน มีสวนหย่อม สนามออกกำลังกาย สิ่งสร้างทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งดีเพราะเป็นฝีพระหัตถ์ของพระเจ้า การศึกษาจึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนรู้ว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของ

ธรรมชาติ มีวิจาร์ณญาณและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความสัมพันธ์ ดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืน (Harmony) กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้เรียนจะถูกกล่อมเกลาโดยธรรมชาติและพบพระเจ้าในสิ่งสร้างทั้งหลาย และให้ร่วมกันประหยัดพลังงาน และเห็นว่าโรงเรียนคาทอลิกควรสร้างความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือกับครอบครัวของนักเรียน (บ้าน) และวัดเพื่อร่วมมือกันในการให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชน โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้บริการชุมชนและรับบริการจากชุมชน ในระบบการศึกษานั้นทุกส่วนนั้นเกี่ยวโยงกันหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองซึ่งจะต้องดูแลลูกทั้งในและนอกเวลาเรียน การให้ลูกมาโรงเรียนพ่อแม่ยังต้องรับผิดชอบการเติบโตของเขายู่อย่างเต็มที่ พ่อแม่ต้องตระหนักว่าตนยังมีบทบาทอะไรอีก เช่นเดียวกับชุมชนเพราะผู้เรียนจะเป็นทรัพย์สินของชุมชนในอนาคต ชุมชนต้องมองว่าจะให้อะไรแก่โรงเรียนได้บ้าง และโรงเรียนก็ต้องมองว่าจะช่วยชุมชนได้อย่างไร ทุกฝ่ายต้องมองออกคือ เราจะช่วยกันและกันได้อย่างไร และแบบอย่าง (Role Model) ของการให้คือ พระเจ้าผู้ทรงประทานพระบุตรของพระองค์มาให้เรามนุษย์ นี่คือหัวใจของการศึกษาคาทอลิก

22. ความเป็นจริงของโรงเรียนคาทอลิก (Reality of Catholic School) สังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ โรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศข่าวดีเพื่อสร้างอาณาจักรพระเจ้า เป็นวัด เป็นปากของพระเยซูเจ้า ให้แบบอย่างที่ดีตามค่านิยมพระคริสตธรรม คือ เป็นเกลื้อ เป็นแสงสว่าง เป็นเชื้อแป้งและเป็นมโนธรรมให้กับสังคม ผู้บริหารเป็นประจักษ์พยานด้วยชีวิต มีการสร้างบรรยากาศแบบคาทอลิก สอนให้ทุกคนรู้จักเจียบไต่ตรองและมีชีวิตภาวนา ไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจแต่ฝ่ายเดียว นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่าโรงเรียนคาทอลิกคือบ้าน (ครอบครัว) อันประกอบด้วยผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้เรียน มีพระแม่มาเรียเป็นมารดาของเราทุกคน ครูอาจารย์ นักเรียนไม่แข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน (Competition) แต่เป็นองค์ประกอบของกันและกัน (Complementarily) เป็นบ้านที่มีบรรยากาศของความเป็นพี่น้องกัน เปิดต้อนรับทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ รักเมตตาและให้อภัย เป็นสถานที่ผู้เรียนมีเสรีภาพและมีความสุข

23. เทคโนโลยี (Technology) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ โรงเรียนคาทอลิกถือว่าเทคโนโลยีเป็นของขวัญจากพระเจ้าจึงควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทที่เปลี่ยนไปโดยต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ (Means) มิใช่เป้าหมาย (Goals) มนุษย์ต้องไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่าโรงเรียนคาทอลิกต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนมีความตระหนัก มีวิจาร์ณญาณในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องด้วยความรับผิดชอบ รู้เท่าทันสามารถแยกแยะและเลือกสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์และสร้างสรรค์

อภิปรายผล

1. ปรัชญาการศึกษา (Philosophy) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพราะตระหนักว่าโดยแก่นแท้แล้วมนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นกล่าวคือมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีหลายมิติ คือมีทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และต้องปฏิสัมพันธ์กับสังคม ฉะนั้นการจะให้การศึกษเพื่อพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ก็ต้องให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาครบทุกมิติตามธรรมชาติของความเป็นมนุษย์เพื่อให้มนุษย์เติบโตขึ้นอย่างมีสมดุล เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระสันตะปาปา ปีโอที่ 11 (Pope Pius XI, 1929) ใน “สมณสาธการศึกษาคาทอลิกสำหรับเยาวชน” (The Christian Education of Youth or ‘Divini Illius Magistri’) ที่ระบุว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลสมบูรณ์ทุกมิติและเป็นคริสตชนที่ดี (A Perfect Man and Good Christian) โดยประกาศว่าสิทธิและหน้าที่ของการอบรมสั่งสอนบุตรเป็นของบิดามารดา ผ่านทางพระศาสนจักรและรัฐ ซึ่งจะต้องผสมผสานความร่วมมือให้เกิดคุณค่าสูงสุดแก่การพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระคริสตธรรม สอดคล้องกับ แอบบอท (Abbot, 1966, p. 715) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาอบรมแบบคาทอลิกว่า การศึกษาแบบคาทอลิกเน้นการพัฒนาบุคคลทุกมิติทั้งร่างกายและจิตใจ อาศัยพระพรของพระเป็นเจ้าผ่านทางพระคริสต์เจ้าพระผู้ไถ่ ซึ่งไถ่กู้เรามาจากความผิดพลาด อันเป็นผลมาจากมนุษย์ได้พ่ายแพ้ต่อกลอุบายของปีศาจอำนาจไฟดำ ให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีงามและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับ สภาสังคายนาวาติกันที่ 2 ที่กำหนดให้โรงเรียนคาทอลิกเน้นคุณค่าของการอบรมคนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกายให้มีวุฒิภาวะทั้งด้านศีลธรรม สติปัญญา การเป็นสมาชิกที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นบุคคลที่มีความเชื่อในศาสนา ศรัทธาต่อพระเจ้า สอดคล้องกับพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 (Pope John Pual II, 1982, p. 357) ที่ว่าปรัชญาการศึกษาคาทอลิกตามแนว “สมณสาธการศึกษาคาทอลิกสำหรับเยาวชน” มีสาระที่เน้นเกี่ยวกับความเป็นบุคคลของมนุษย์และวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นคุณค่าและผลผลิตแห่งความสำเร็จของมนุษย์และสังคม นักการศึกษาคาทอลิกต้องเคารพต่อคุณค่าของวัฒนธรรมและชีวิตมนุษย์ในแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกันซึ่งต่างมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความดีความงามและความสมบูรณ์ครบถ้วนของชีวิต สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ที่ระบุว่า การศึกษาคาทอลิกต้องพัฒนานักเรียนทุกมิติให้เป็นคนดีของสังคม เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับพระคริสตธรรมและบูรณาการคำสอนศีลธรรมในการเรียนการสอน สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2532) ที่เน้นให้ใส่ใจต่อบรรยากาศการเรียนรู้และศีลธรรม เสริมสร้างคุณค่าของการฝึกอบรมชีวิตจิต และจัดการเรียนการสอน

แบบบูรณาการจริยธรรมเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ดีเลิศ (สมบูรณ์ทุกมิติ) ให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกอย่างเด่นชัด สอดคล้องกับ ปิยนุช สุวรรณทัต (2540, หน้า 108-109) ที่ได้สรุปจุดมุ่งหมายทั่วไปของโรงเรียนคาทอลิกว่า โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถานที่อบรมอย่างครบครัน พัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลสมบูรณ์ทุกมิติ คือ พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิกตามแนวจิตตารมณ์ของแต่ละสถาบัน สอดคล้องกับ แมคล์ฟลิน (McLaughlin, 2000, pp. 9-11, 28-29) ที่ให้ทัศนะว่าแนวการศึกษาคาทอลิกต้องทบทวนและทำความเข้าใจบทบาทของการศึกษาคาทอลิกตามปรัชญาและทฤษฎีคาทอลิกตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านวิทยาศาสตร์และความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตามสมัยหรือแบบทันสมัยนิยม เน้นคุณค่าของมนุษย์มากกว่าวัตถุ เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแบบอย่างและคำสอนของพระเยซูคริสต์เจ้า สอดคล้องกับสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2544, หน้า 138-154) ที่กล่าวถึงแผนแม่บทการศึกษาคาทอลิกฯ ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้กำหนดแผนงานหลักด้านเอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษาคาทอลิกที่ว่า ธรรมชาติของการศึกษาคาทอลิกคือ การฝึกอบรมพัฒนาคนให้เป็นบุคคลดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และศีลธรรมทั้งแบบรายบุคคลและหมู่คณะ โดยยึดหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นหลักในการจัดการศึกษา

อนึ่ง โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลตั้งอยู่ในประเทศไทยจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายการศึกษา ด้วยเหตุนี้ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจึงต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะในมาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีพ สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข” สอดคล้องกับ วิชัย ดันศิริ (2542, หน้า 53) ที่ให้ทัศนะว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามมาตรานี้เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่เป็นอุดมการณ์ของการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในมิติต่าง ๆ ที่ถือว่าสำคัญ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และเนื่องจากจุดเน้นในส่วนนี้อาจจะทำให้เกิดการแปลความไปได้ว่ามุ่งพัฒนา “ปัจเจกบุคคล” เพียงด้านเดียว ฉะนั้นจึงได้กำหนดต่อไปว่า การพัฒนาดังกล่าวนั้นมุ่งให้คนไทย “มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การเพิ่มมิติด้านสังคมนี้เพื่อให้การพัฒนาที่มีความสมดุลระหว่างบุคคลและส่วนรวม สอดคล้องกับ วิชัย ดันศิริ (2540, หน้า 2-4) ที่กล่าวว่า ยอห์น ดุย

(John Dewey) นักปรัชญาการศึกษาที่โด่งดังคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกาและเป็นผู้นำของสำนักก้าวหน้านิยมหรือพัฒนาการนิยม (Progressivism) ให้คำนิยามการศึกษาว่า การศึกษานั้นคือ ความเจริญงอกงาม (Growth) กระบวนการการศึกษาก็คือ กระบวนการสร้างเงื่อนไขให้ชีวิตมีความเจริญงอกงาม ความงอกงามในที่นี้มีไว้เป็นเพียงเครื่องมือไปสู่จุดหมายปลายทางอื่นใด แต่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์ (John, 1995, p. 50) สำหรับหลักการของพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ พระราชวรมุนี (สมณศักดิ์เดิมของพระพรหมคุณาภรณ์ หรือเจ้าคุณประยุทธ์ ปรยุตโต) กล่าวไว้คล้าย ๆ กันแต่ระบุลงไปให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า “การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นแหละเป็นเนื้อแท้เป็นตัวความหมายที่แท้ของการศึกษา” (พระราชวรมุนี, 2525, หน้า 70) จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายของการศึกษาตามแนวทางของท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปรยุตโต มีจุดหมายบั้นปลาย ซึ่งอาจจะเป็นอุดมการณ์ ซึ่งยากจะไปถึงได้ แต่ต้องเข้าใจในบริบทของศาสนาพุทธหรือพุทธปรัชญาว่า ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หมายถึง ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามคติและอุดมการณ์ของพุทธศาสนา ส่วนนิยามของ ยอห์น ดูว์อี้ จะขาดมิติของเป้าหมายที่ชัดเจน แต่สำหรับเราทุกคนแล้วความเจริญงอกงามในทุกมิตินั้นแหละคือ เป้าหมายและมองในแง่ของวิวัฒนาการของมนุษย์ ความเจริญงอกงามเป็นขบวนการปลายเปิด ไม่มีจุดจบ แต่มีความต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ สอดคล้องกับหลักการสำคัญของพุทธปรัชญา คือ หลักแห่งเหตุผล อันเป็นแก่นแท้ของพุทธธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นประจักษ์ด้วยอริยสัจ (จิตรกร ตั้งเกษมสุข, 2525, หน้า 76) และหัวใจของพุทธปรัชญาการศึกษาก็เป็นหลักแห่งเหตุผลเช่นกัน และให้ความสำคัญกับกระบวนการการศึกษา 3 ขั้น คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้ (1) อริศีลสิกขา (ศีล) คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตจากกาย วาจา และอาชีวะ (2) อริจิตตสิกขา (สมาธิ) คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพและสมรรถภาพของจิตใจ (3) อริปัญญาสิกขา (ปัญญา) คือ การฝึกฝนอบรมทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงเท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ อยู่ด้วยจิตใจผ่องใสเบิกบานเป็นอิสระ (พระราชวรมุนี, 2525, หน้า 166-168) ซึ่งกระบวนการในการศึกษาหลักไตรสิกขานี้ จะต้องศึกษาอย่างพินิจพิเคราะห์เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย โยนิโสมนสิการจนเกิดความรู้แจ้งตลอดในสภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย (พระราชวรมุนี, 2525, หน้า 76) ดังนั้นเมื่อพิจารณาหลักสำคัญของพุทธปรัชญาแล้วอาจกล่าวได้ว่า พุทธปรัชญาการศึกษาเป็นการพัฒนาบุคคลให้สงบด้วยสมาธิ สะอาดด้วยศีล สว่างด้วยปัญญา ซึ่งจะยังประโยชน์เบื้องต้นและส่งผลต่อสังคมโดยรวม

2. วิสัยทัศน์ (Vision) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ โรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้า (พระคริสตธรรม) เป็นประชาคมที่มุ่งสู่ ความเป็นหนึ่งเดียวกันและความจริงโดยรักและรับใช้คนจน คนด้อยโอกาส คนที่ถูกละทิ้ง มองเห็นพระเยซูเจ้าในบุคคลเหล่านี้ เป็นมโนธรรมให้กับสังคม เพราะวิสัยทัศน์กับปรัชญาของโรงเรียนคาทอลิกต้องสอดคล้องกัน เมื่อปรัชญาของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าเน้นให้การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ทุกมิติทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม วิสัยทัศน์ของโรงเรียนก็ต้องสอดคล้องโดยการสร้างให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นอกจากพัฒนาร่างกาย สติปัญญาให้มนุษย์เป็นคนเก่งแล้ว โรงเรียนยังเป็นที่พัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดี ด้วยซึ่งการจะพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมได้นั้น โรงเรียนคาทอลิกต้องนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นพื้นฐานเพราะตระหนักว่าหลักธรรมขององค์พระศาสนาของทุกศาสนาล้วนแล้วแต่มุ่งพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม โรงเรียนคาทอลิกจึงนำหลักพระคริสตธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมของศาสนาคริสต์มาใช้ในการพัฒนาจิตใจผู้เรียนในขณะเดียวกันก็ไม่ลืมหลักธรรมของศาสนาอื่นด้วย โดยนัยนี้โรงเรียนคาทอลิกจึงมีสถานะเป็นสนามประกาศพระคริสตธรรมคือ ประกาศหลักธรรมของพระคริสต์เจ้าซึ่งเป็นข่าวดีไปโดยปริยาย ที่บอกว่าหลักธรรมของพระคริสต์เจ้าเป็นข่าวดีนั้น ก็เพราะว่าพระคริสตธรรมใจแสดงให้มนุษย์ทุกคนรู้ว่าพระเจ้าทรงรักมนุษย์ทุกคน แม้มนุษย์จะเป็นคนบาป พระองค์จึงได้ส่งพระคริสต์เจ้าพระบุตรพระองค์เดียวของพระองค์ลงมารับทรมานและสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเพื่อไถ่บาปมนุษย์ทุกคน และพระองค์ต้องการให้เรารักเพื่อนมนุษย์เหมือนอย่างที่เราเองรักพระเจ้า ฉะนั้นถ้าทุกคนในโรงเรียนคาทอลิกสามารถปฏิบัติได้แบบนี้โรงเรียนคาทอลิกก็จะเป็นสถานที่ประกาศพระคริสตธรรมให้แผ่ขยายออกไปสอดคล้องกับ โกสเต (Costet, 1996, p. 195) ที่ให้รายละเอียดไว้ว่าสมัยของพระสังฆราชกูร์เอวซี (พ.ศ. 2377-2384) ท่านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก ถึงกับประกาศเป็นนโยบายให้จัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาเป็นพันธกิจที่สำคัญ และเร่งด่วนที่บรรดามิซชันนารีจะต้องใส่ใจในการให้การศึกษาแก่คนไทย พร้อมกับการประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้า (พระคริสตธรรม) ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเผยแผ่ศาสนา ฉะนั้นการก่อตั้งโรงเรียนคาทอลิกจึงถือเป็นงานหลักที่สำคัญ ซึ่งบรรดาบาทหลวงและมิชชันนารีต้องพยายามทำให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในทุกแห่งที่เป็นไปได้ สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2542, หน้า 1-18) ที่ว่าขณะที่กำลังก้าวเข้าสู่สหัสวรรษที่สาม การศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาใหม่หลายประการซึ่งเป็นผลของบริบทใหม่ทางสังคมการเมืองและวัฒนธรรม โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถานที่ของการศึกษาอบรมของบุคคลทุกมิติโดยทางโครงการการศึกษาที่ชัดเจนซึ่งมีพระคริสต์เจ้าเป็นพื้นฐาน เอกลักษณะเฉพาะตัวที่ได้จากความสัมพันธ์กับพระศาสนจักรและวัฒนธรรม...เป็นทั้งสถานที่ของการประกาศข่าวดี

(พระคริสตธรรม) และสถานที่ของการเสวนาระหว่างเยาวชนจากหลายศาสนาและหลายพื้นเพทางสังคม ธรรมชาติของการเป็นส่วนหนึ่งของพระศาสนจักรจึงถูกจารึกไว้ที่แก่นของเอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกในฐานะเป็นสถาบันของการสอน โรงเรียนคาทอลิกเป็นองค์การแท้และเหมาะสมของพระศาสนจักรก็เพราะกิจกรรมด้านการศึกษายอบรมของโรงเรียนนั่นเอง ซึ่งทั้งความเชื่อ วัฒนธรรม และชีวิตถูกนำมาประสานเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน... โรงเรียนคาทอลิก มีอีกคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญนั่นคือ การเป็นโรงเรียนสำหรับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้อ่อนแอที่สุดในอดีตการจัดตั้งสถาบันการศึกษาของคาทอลิกส่วนใหญ่เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่จะยืนยันว่าโรงเรียนคาทอลิกก่อกำเนิดขึ้น

จากความห่วงใยลึก ๆ ที่มีต่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ตามยถากรรมและปราศจากการศึกษาเล่าเรียนทุกรูปแบบ... โรงเรียนคาทอลิกจะหันเข้าหาเด็กยากจนสมัยใหม่เหล่านี้ ด้วยจิตตารมณ์ของความรัก ด้วยแรงกระตุ้นจากจุดหมายที่จะให้ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนและผู้ที่ยากจนเปี่ยมโอกาสได้รับการศึกษา การฝึกงานการอบรมด้านความเป็นมนุษย์และคริสตชน ในบริบทของความยากจนทั้งในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ โรงเรียนคาทอลิกมีความสามารถและจะต้องสามารถสังเคราะห์ความร้อนรน และการอุทิศตนด้วยความเร่าร้อนเหมือนกับที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ซึ่งเป็นการแสดงออกของความรักของพระคริสต์เจ้าต่อคนยากจน คนด้อย มวลชนที่แสวงหาความจริง สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2544, หน้า 138-154)

แผนแม่บทการศึกษาคาทอลิกฯ ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้กำหนดแผนงานหลักด้านงานอภิบาลแพร่ธรรมว่าโรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้า (พระคริสตธรรม) ประกาศยืนยันความรัก ความเมตตาของพระเจ้าที่มีต่อมวลมนุษย์ อบรมเลี้ยงดูชี้นำเยาวชนชาย หญิง ไปสู่ความดีสมบูรณ์พร้อมทั้งในแง่ความเป็นมนุษย์ และการเป็นคริสตชน เพื่อพระอาณาจักรสวรรค์

3. พันธกิจ (Mission) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพระคริสตธรรม ได้แก่ ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา การให้อภัยและสันติสุข เพื่อให้ทุกคนเข้ามาอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้า (Kingdom of God) ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) รับใช้ชุมชนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ สร้างนักคิดที่มีจิตสาธารณะและมีความรอบรู้ด้านวิชาการ เพราะว่า เมื่อปรัชญาของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้านั้นให้การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม คือ ให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนคาทอลิกคือ โรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้า (พระคริสตธรรม) ฉะนั้นเพื่อให้

วิสัยทัศน์และปรัชญาของโรงเรียนคาทอลิกเป็นจริงได้พันธกิจของโรงเรียนคาทอลิกก็ต้องมุ่งไปที่ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพระคริสตธรรม ได้แก่ ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา การให้อภัยและสันติสุข เพื่อให้ทุกคนเข้ามาอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้า (Kingdom of God) ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) รับใช้ชุมชนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ สร้างนักคิดที่มีจิตสาธารณะและมีความรอบรู้ด้านวิชาการ สอดคล้องกับ เลน (Lane, 1991, p. 8) และ โอเมอร์เซอร์ (O'Murcher, 1997, pp. 115-117) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกในปัจจุบันว่าต้องเปิดตัวสู่โลกสมัยใหม่ด้วยการมีส่วนร่วมเสวนากับครอบครัวร่วมมือกับทุกคนที่จะเสริมสร้างโลกให้ยุติธรรมและยั่งยืนมากขึ้นซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของสังคมและเป็นเป้าหมายของโรงเรียนคาทอลิก สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) (ข้อ 10, 78) ที่เน้นว่าภารกิจของการศึกษาคาทอลิกนั้นคือ เพื่อสร้างสังคมให้มีสันติสุขนั่นเอง สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) (ข้อ 8, 10 และ 12) กล่าวว่า หัวใจของการศึกษาคาทอลิก คือ การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง โรงเรียนสอนเรื่องนี้ด้วยวาจาและเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้แสดงความจริงอันนี้ การศึกษาจึงเป็นการชี้นำมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างฉันพี่น้องในทุกสังคมของชีวิต และจะกระทำเช่นนี้ได้ถ้าเข้าใจความหมายของครอบครัวมนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2538) (ข้อ 31) ...โรงเรียนมีหน้าที่ต้องปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียน ช่วยให้เขาบรรลุถึงเสรีภาพทางศีลธรรมซึ่งมีคุณค่าด้านจิตใจเพื่อทำให้ชีวิตของเขามีคุณค่าและความหมายอย่างแท้จริง หน้าที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกคือ รวมนวัตกรรมกับความเชื่อและรวมความเชื่อกับชีวิต การรวมอย่างแรกจะสำเร็จได้โดยใช้วิชาที่รวบรวมด้านต่าง ๆ ทุกด้านของความรู้นุษย์เข้าด้วยกันตามหลักพระคริสตธรรม ส่วนการรวมอย่างที่สองจะสำเร็จได้ด้วยความจริงของงานของคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคริสตชน ซึ่งสอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2538) (ข้อ 55) ที่กล่าวว่า การศึกษาอบรมที่แท้จริงคือการส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์และการสร้างความสัมพันธ์ที่จริงใจต่อกัน รวมทั้งเป็นการเปิดตนเองสู่พระสังฆธรรมและสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540) (ข้อ 110) ที่ว่า คำพูด การปฏิบัติ การให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และการแก้ไขข้อบกพร่องของ นักเรียนอย่างนุ่มนวลล้วนเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการให้การศึกษอบรมที่จะทำให้ครูบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 (Pope John Paul II, 1982, No. 11) ได้เน้นให้การศึกษาเป็นไปเพื่อเสริมสร้างชีวิตแห่งความรักผู้อื่น ความรักต่อกันและกันบนพื้นฐานของครอบครัวที่ดี มีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ อาร์บูกเคิล (Arbuckle, 1993, p. 91) ลูดวิก (Ludwig, 1995, p. 33) ที่ให้ทัศนะว่า สังคายนาวาติกัน ที่ 2 โดยการนำของพระสันตะปาปา ยอห์น ที่ 23 ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางความคิดแบบคาทอลิก ที่เคยยึดพระศาสนจักรเป็น

สำคัญไปสู่มุมมองแบบพลวัตแห่งการปฏิบัติที่ยึดคุณธรรม ความรัก ความยุติธรรมและการรับใช้แบบพระคริสต์เป็นหลักสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนโลก สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกใน (ประเทศไทย) (2545, หน้า 69-71) ที่ว่าการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทยมีพันธกิจในการสร้างชุมชนที่รักและเอื้ออาทร โดยถือว่าโรงเรียน คือ กลุ่มบุคคลที่ผูกพันกันด้วยความคิดและอุดมคติ ชุมชนโรงเรียนคาทอลิก ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียน สะท้อนความเป็นประชากรของพระเจ้าโดยการปฏิบัติบัญญัติแห่งความรัก ให้ความเคารพ ความเอาใจใส่ เอื้ออาทรต่อความต้องการของกันและกัน มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ มิเกล กาไรซาบาล (2544, หน้า 14) ที่ว่าภาระหน้าที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกอยู่ที่การช่วยให้เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนของเรา เอาชนะความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้สำหรับตนเองและช่วยให้นักเรียนค้นพบว่าตนพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับความเชื่อได้

4. เป้าหมาย (Goals) ของ โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ ผู้เรียนเป็นศาสนิกที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสากล มีความเป็นเลิศด้านความเป็นมนุษย์เป็นคนเพื่อคนอื่น ตำนึกในหน้าที่ (Sense of Duty) มีความรับผิดชอบ มีวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง และผู้เรียนควรมีความเป็นผู้นำ คิดวิเคราะห์เป็น รู้เท่าทันโลก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น มีภูมิคุ้มกันและอดทนต่อแรงเสียดทานที่เลวร้ายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้ เพราะเห็นว่าสังคมโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วยทั้งในปัจจุบันและในอนาคตกำลังประสบกับปัญหาวิกฤตด้านศีลธรรม เพราะคนในสังคมรับเอาลัทธิบริโภคนิยมมาเป็นวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมโลกียะได้แพร่ขยายไปทั่วโลก ทำให้มนุษย์ในสังคมโลกเป็นทาสของเหล่า เบียร์ บุหรี่ น้ำเมา มีชีวิตอยู่กับบาร์คลับ แหล่งบันเทิง ชองโตเกะมิ ยาเสพติดและการเล่นการพนัน มนุษย์ถูกตีค่าด้วยทรัพย์สินเงินตรา ด้วยเครื่องประดับ ด้วยรถยนต์และถูกทำให้กลายเป็นสินค้าราคาถูกประเภทหนึ่ง การแพร่ระบาดของลัทธิปัจเจกบุคคล คนไม่สนใจคนอื่น ไม่สนใจสังคม สนใจเพียงความสุขส่วนตัว (ยุค ศรีอาริยะ, 2539, หน้า 202-205) พระศาสนจักรคาทอลิกมีความห่วงใยในวิกฤตด้านศีลธรรมของประชากรโลกเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาว่า สถาบันการศึกษาคาทอลิกต้องเป็นเกลือของแผ่นดินโลกไม่ให้เน่า ต้องเป็นแสงสว่างส่องโลกที่กำลังมืดมิดและหลงทาง โดยผลิตคนดี มีคุณธรรมออกไปสู่สังคมโลกเพื่อนำโลกให้พ้นวิกฤตดังกล่าว สอดคล้องกับ แมคLaughlin (McLaughlin, 2000, pp. 9-11, 28-29) ที่ให้ทัศนะว่าแนวการศึกษาคาทอลิกต้องทบทวนและทำความเข้าใจบทบาทของการศึกษาคาทอลิกตามปรัชญาและเทวศาสตร์คาทอลิก สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านวิทยาศาสตร์และความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตามสมัยหรือแบบ

ทันสมัยนิยม เน้นคุณค่าของมนุษย์มากกว่าวัตถุ เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแบบอย่างและคำสอนของพระคริสต์เจ้า สอดคล้องกับสภาสังคายนาวาติกัน ที่ 2 ที่กำหนดให้โรงเรียนคาทอลิกเน้นคุณค่าของการอบรมคนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกายให้มี วัณณภาวะทั้งด้านศีลธรรม สติปัญญา การเป็นสมาชิกที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นบุคคลที่มีความเชื่อในศาสนา ศรัทธาต่อพระเจ้า ในขณะที่ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) การศึกษาคาทอลิกระบุว่าต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีของสังคม เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมกับพระคริสตธรรมและบูรณาการคำสอนศีลธรรมในการเรียนการสอน สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2532) ที่เน้นให้ใส่ใจต่อบรรยากาศการศึกษาเรียนรู้และ ศีลธรรม เสริมสร้างคุณค่าของการฝึกอบรมชีวิตจิต และการสอนแบบบูรณาการจริยธรรมเพื่อ การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่เลิศ ให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกอย่างเด่นชัด สอดคล้องกับ มิเกล กาไรซาบาล (2544, หน้า 18-19) ที่ว่าในการเสริมสร้างพัฒนาการให้นักเรียนมีจุดยืน ทางศีลธรรม สามารถแยกแยะความผิดถูก สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ เข้าใจว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อีกทั้งเพิ่มพูนความรู้สึกรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราต้องช่วยนักเรียนของเราให้พัฒนามโนธรรม ความสามารถที่จะชั่งตวงวัดบนบ่อต่อมโนธรรม ของตนไม่ว่านักเรียนจะเป็นพุทธ มุสลิมหรือคริสต์ เป็นสิ่งทดสอบท้ายที่สุดของความมีศักดิ์ศรี ทางศีลธรรม ซึ่งหมายถึง ทดสอบความมีการศึกษาที่มีคุณภาพหรือไม่ด้วย ในการพัฒนามโนธรรม นั้น โรงเรียนคาทอลิกไม่ได้เป็นองค์การเดียวที่มีบทบาท ทั้งครอบครัว เพื่อนและสื่อมวลชนต่างมี บทบาทสำคัญ สอดคล้องกับ ปิยนุช สุวรรณทัต (2540, หน้า 108-109) ที่ระบุว่าโรงเรียนคาทอลิก พัฒนาผู้เรียนโดยปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจให้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเคารพซึ่งกันและ กัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และผนึกกำลังกันรับผิดชอบ เพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและ กตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์และต่อสถาบันของตน สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษา คาทอลิก (ประเทศไทย) (2545, หน้า 69-71) ที่กำหนดวิสัยทัศน์การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย ว่า “บุคคลแห่งการเรียนรู้ ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ตาม หลักคริสตธรรม” โดยเฉพาะความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ในมิติบุคคล ความเป็นเลิศแห่ง ความเป็นมนุษย์ หมายถึง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย ในมิติสังคม ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม กล่าวคือ เป็นคนเพื่อคนอื่นนั่นเอง สอดคล้องกับ พระราชวรเมธี (ป.อ. ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528, หน้า 65-68) ได้แสดงธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมของเยาวชนไทยว่า นอกจากคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝังให้เยาวชนแล้ว ครูและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอบรม สั่งสอนและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทยควรสร้างเยาวชนให้มีคุณธรรมและ

จริยธรรม ทำให้เป็นคนเข้มแข็งในทางสร้างสรรค์ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง หรือคอยรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น คุณธรรมดังกล่าวนี้ ได้แก่ การไม่สันโดษในกุศลกรรม ซึ่งตรงกับที่ พระธรรมวิสุทธิมงคล (อาจารย์ พระมหาบัวญาณสัมปันโน) ได้กล่าวไว้เช่นกัน ซึ่งได้แก่ ความพยายามที่จะประกอบคุณงามความดีอยู่เสมอ ไม่หยุดที่จะทำความดี การมีความพอใจหรือฉันท์ที่จะกระทำการสิ่งที่ดีต้อง ชอบธรรม การมีทม คือ การข่มใจที่จะทำการสิ่งที่ดีงาม เป็นการฝึกรอบรมนตนเองให้เจริญยิ่งขึ้น จากการปรับปรุง ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ การมีสัจจานุรักษ์หรือสัตยานุรักษ์ คือ การรักษาความจริงหรือการคุ้มครองสังขธรรม มีใจกว้าง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในความคิดเห็นของตนโดยขาดเหตุผลและในโยนิโสมนสการ ยึดหลักธรรมาธิปไตย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้อง กับ พระราชวรมูณี (2525, หน้า 166-168) ที่ระบุว่า “สำหรับจุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนา คือ นิพพาน แต่การนิพพานไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก เพราะนั่นหมายถึง เป็นการดับสาเหตุของทุกข์ คือ อกุศลมูล โดยสิ้นเชิง ซึ่งในระดับนี้เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของผู้ที่ไม่ครองเรือน สำหรับผู้ที่ครอง เรือนอยู่ก็ควรจะมีฐานะหรือระดับเช่นกัน แต่ควรดับปัญหาของชีวิตให้ได้พอควร เพื่อจะได้ประสบ ชีวิตที่ร่มเย็นหรือพอควรแก่กรณีที่ครองเรือนอยู่ด้วยการแก้ปัญหาตรงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จุดมุ่งหมายการศึกษาย่อมเป็นสิ่งเดียวกันกับเป้าหมายของชีวิต ในเมื่อเป้าหมายของชีวิตในทาง พุทธศาสนา คือ การบรรลุสภาวะที่ปราศจากทุกข์ ดังนั้นการบรรลุสภาวะที่ปราศจากทุกข์เป็น เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือ” หากแบ่งจุดมุ่งหมายการศึกษาซึ่งมุ่งพัฒนามนุษย์เพื่อให้ สามารถพัฒนาตนเองและสังคมจะได้ดังนี้คือ (1) เกี่ยวกับตัวผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้สึกรัก ความจำ มีจิตใจ และมีความรู้อยู่บ้างแล้ว แต่ยังมีความโลภ โกรธ หลง การศึกษาตามแนวพุทธ ปรัชญาจึงต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง คือ รู้จัก ขันธ์ 5 (ศักดา ปรารค์ประทานพร, 2530, หน้า 160) รู้จักทุกข์หรือปัญหาของตน อันเนื่องจากอกุศลมูลเพื่อที่จะให้ปัญหาอันเนื่องมาจาก อกุศลมูลลดลงหรือหมดไปและพัฒนาความรู้ความจำ ความคิดเพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่ เหมาะสม (สาโรช บัวศรี, 2528, หน้า 7) (2) เกี่ยวกับสังคม เนื่องจากสังคมต้องมีกฎเกณฑ์ ต้องมี การร่วมมือกันต้องมีการเคารพนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน (กิตติมา ปรีดีดิถ, 2532, หน้า 14) ให้ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นิยมใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งได้กล่าวเรื่องเหล่านี้ไว้ ในหลักไตรลักษณ์ อิทธิบาท 4 (ศักดา ปรารค์ประทานพร, 2530, หน้า 160) สาราณียธรรม 6 อปริหานิยกรรม 7 และสัพปุริสธรรม (กิตติมา ปรีดีดิถ, 2532, หน้า 14) และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณธรรมเพื่อให้เกิดความร่มเย็นแก่ชีวิตในสังคม ตลอดจนเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ไม่ตื่นตระหนกไปกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ซึ่งถ้าผู้ศึกษาได้เข้าใจในหลักกรรมเหล่านี้ก็จะเข้าใจสังคมได้ดีขึ้น และสามารถควบคุมดูแลให้เปลี่ยนไปในทางที่เป็นประโยชน์ได้และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่คนเดียว แต่อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย มนุษย์จะต้องจัดการความเห็นแก่ตัวและร่วมมือกันเสริมสร้างสันติสุขในชุมชนและในโลก (ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร, 2530, หน้า 45)

5. ยุทธศาสตร์ (Strategy) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างสังฆมณฑลกับสังฆมณฑล กับคณะนักบวช กับบรรพาสคาทอลิก ที่ดำเนินกิจการโรงเรียนกับครอบครัว (บ้าน) และองค์กรศาสนา (วัด) และกับภาคส่วนในระดับนานาชาติ เพราะว่าองค์กรคาทอลิกในประเทศไทยที่มีพันธกิจด้านการจัดการศึกษานั้นมีหลายองค์กร ได้แก่ สังฆมณฑล 10 สังฆมณฑล อาทิ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ อัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง สังฆมณฑลจันทบุรี สังฆมณฑลราชบุรี สังฆมณฑลเชียงใหม่ สังฆมณฑลนครสวรรค์ สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี สังฆมณฑลอุบลราชธานี สังฆมณฑลอุดรธานี และสังฆมณฑลนครราชสีมา นอกนั้นยังมีคณะนักบวชทั้งชายและหญิง เช่น คณะเซนต์คาเบรียล คณะซาเลเซียน คณะเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร คณะพระหฤทัยคอนแวนต์ คณะอัสสัมชัญ เป็นต้น นอกนั้นยังมีบรรพาสคาทอลิกที่มีพันธกิจด้านการศึกษา เช่น โรงเรียนในเครือเซนต์จอห์น โรงเรียนในเครือสารสาสน์ เป็นต้น รวมแล้วมีโรงเรียนและสถาบันการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทยมากกว่า 300 แห่ง (สื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย, 2549, หน้า 77-256) ที่สำคัญคือผู้บริหารของทุกโรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีการประชุมสัมมนาในนามของสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) เป็นประจำทุกปีจึงมีความเป็นไปได้สูงที่ทุกโรงเรียนจะสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างกันและกับภาคส่วนในระดับนานาชาติด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดพลังมหาศาลในการขับเคลื่อนพันธกิจการศึกษาคาทอลิกให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่ง เสรี พงศ์พิศ (2547, หน้า 58-59) ได้พูดถึง “เครือข่าย” “การสร้างเครือข่าย” (Networking) ว่าในทางธุรกิจเป็นคำที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมองค์การใหม่ การทำงานแบบใหม่ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในองค์การเองระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร ระหว่างบุคลากรกับองค์การอื่น บุคคลอื่นและกับลูกค้า “เครือข่ายทางสังคม” (Social Network) โดยทั่วไปหมายถึง กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มองค์การซึ่งสมัครใจสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยที่แต่ละคนแต่ละองค์การเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน เครือข่ายทางสังคมก่อให้เกิดขบวนการทางสังคมและประชาสังคมในรูปแบบหลากหลายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร จัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมร่วมกัน ดังนั้น โรงเรียนคาทอลิกเพื่อให้สามารถทำพันธกิจด้านการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและอยู่รอดในสถานการณ์ที่มี

การแข่งขันกันอย่างรุนแรงจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น (Interorganizational Relations) สอดคล้องกับ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2548, หน้า 146-147) ที่ให้ทัศนะว่าในอนาคตการอยู่โดดเดี่ยวขององค์กรมีความเป็นไปได้ยาก ความเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นภายนอกจะมีมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความร่วมมือในลักษณะเป็นพันธมิตรระหว่างองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้หรือต้นทุน ขอบเขตการศึกษาขององค์กร จึงจำเป็นต้องขยายจากองค์กรเดียวไปยังองค์กรอื่นที่มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การศึกษาถึงรูปแบบขององค์กรแบบเครือข่าย (Network Organization) ที่มาและผลกระทบขององค์กรแบบเครือข่ายจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมขององค์กรและสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2544, หน้า 138-154) เรื่องแผนแม่บทการศึกษาคาทอลิกฯ ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้กำหนดแผนงานการประสานงานด้านการศึกษาไว้ว่าสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ต้องการส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือ ให้สถาบันการศึกษาคาทอลิกได้ร่วมมือกันในการจัดการศึกษาคาทอลิกอย่างมีคุณภาพ เป็นการระดมทรัพยากรบุคคล ประสานความร่วมมือในด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ดังเป้าหมายต่อไปนี้ 1) สถานศึกษาคาทอลิกตอบสนอง และมีส่วนร่วมในการกิจกอบกู้ของพระศาสนจักร และเป็นสนามประกาศข่าวดี (พระคริสตธรรม) ของพระศาสนจักร 2) สถานศึกษาคาทอลิกมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง และ 3) สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) เป็นองค์กรประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาตามลักษณะพิเศษของสถานศึกษาคาทอลิกที่มุ่งพัฒนามนุษย์ทุกมิติ สอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, บุญเรือน ห่มจันทร์ และปรีชา เมธาวัชรภักย์ (2544, หน้า 35) ที่กล่าวถึงทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาของสถาบันคาทอลิก เป็นการจัดหาและระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยสถาบันหรือโรงเรียนเอง เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนโดยเฉพาะ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่บริหารจัดการโดยฆราวาส ส่วนโรงเรียนที่บริหารจัดการโดยสังฆมณฑลและคณะนักบวชจะมีการกระจายทรัพยากรไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาก็คือ จะมีการกระจายทรัพยากรจากโรงเรียนที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้แล้วและความมั่นคงในการดำเนินงานไปช่วยเหลือโรงเรียนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ชนบทและโรงเรียนที่ดำเนินการเป็นโรงเรียนการกุศล ซึ่งการดำเนินการในการจัดสรรทรัพยากรดังกล่าวจะดำเนินการโดยสังฆมณฑลหรือคณะนักบวชที่โรงเรียนต่าง ๆ สังกัด การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2545 หมวด 8 เรื่องทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน

องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา... สอดคล้องกับสมณะกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2542, หน้า 1-18) ที่กล่าวถึงโรงเรียนคาทอลิก ขณะก้าวสู่ศตวรรษที่สามว่า... โรงเรียนไม่อาจแยกตัวจากสถาบันการศึกษาอื่นและบริหารจัดการก็ไม่อาจเป็นองค์กรที่แยกออกต่างหากแต่จะต้องสัมพันธ์กับโลกของการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมโดยรวม... โรงเรียนคาทอลิกจึงดำเนินการเสวนาด้วยไมตรีและอย่างสร้างสรรค์กับเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่พลเมือง การเสวนาดังกล่าวและการประสานงานจะต้องตั้งอยู่บนฐานของความเคารพ การยอมรับบทบาทของกันและกัน และบนความมุ่งมั่นของการบริการที่ร่วมกันให้กับมนุษยชาติ เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้โรงเรียนคาทอลิกจึงเต็มใจที่จะมีบทบาทอยู่ภายในระบบโรงเรียนของประเทศต่างๆ และในการนิติบัญญัติของแต่ละรัฐเมื่อรัฐเหล่านี้เคารพสิทธิพื้นฐานของบุคคล เริ่มต้นด้วยการเคารพอชีวิตและเสรีภาพในการนับถือศาสนา ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างรัฐกับโรงเรียนไม่เพียงแต่เฉพาะกับโรงเรียนคาทอลิกเท่านั้น

6. โครงสร้างการบริหาร (Organizational Structure) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ โครงสร้างแบบราบ (Flat Organization) เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจ (Decentralization) สร้างแรงบันดาลใจ ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษาคาทอลิก เพราะในอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลหลายแห่งมีโครงสร้างโรงเรียนเป็นแบบปิรามิด (Tall Organization) เป็นการบริหารแบบสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down Approach) เป็นการสื่อสารทางเดียว (One Way Communication) ผู้บริหารเป็นผู้สั่งคนเดียว โรงเรียนคาทอลิกหลาย ๆ แห่งได้ผู้บริหารที่ไม่มีความรู้และไม่มีทักษะทางการบริหารอย่างเพียงพอ สั่งผิด ๆ ถูก ๆ และไม่รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร ทำให้โรงเรียนสูญเสียโอกาสที่จะได้ข้อเสนอดี ๆ จากบุคลากรมาพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนคาทอลิกกลายเป็นองค์กรที่ปราศจากคน (The Organization without Man) เน้นโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้นมากเกินไป ในขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) องค์กรอื่น ๆ ได้ปรับเปลี่ยนตัวเองจากโครงสร้างองค์กรแบบแนวตั้ง (Vertical Structure) ไปสู่โครงสร้างแนวนอน (Horizontal Structure) ส่งผลให้องค์การนั้น ๆ มีความเจริญรุดหน้าไปอย่างมาก ทั้งให้โรงเรียนคาทอลิกอยู่ข้างหลัง จากสถานการณ์ดังกล่าวโรงเรียนคาทอลิกจำเป็นต้องปรับตัวเข้าสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ สอดคล้องกับ สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2545) ที่ให้ทัศนะว่า แนวความคิดองค์กรสมัยใหม่ต้องจัดโครงสร้างองค์กรให้มีลักษณะแบบราบ (Flat Structure) แทนโครงสร้างแบบสูง (Tall Structure) สอดคล้องกับ เสน่ห์ จัยโต (2547, หน้า 51, 56) ที่ให้ทัศนะว่า ถ้ามีการจัดโครงสร้างการทำงานที่ดี จะทำให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพ โครงสร้าง

การทำงานจะมีลักษณะองค์กรแนวราบ (Flat Organization) บุคลากรที่ทำงานจะทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการจำกัดจำนวนบุคลากร ถือเสมือนแต่ละหน่วยงานคือ บริษัทอิสระกระจายหน้าที่ของงานสำคัญให้แต่ละสาขางาน รวมศูนย์ไว้ในส่วนกลางหรือสำนักงานใหญ่ น้อยที่สุดเมื่อสาขางานใหญ่ขึ้นให้แยกตัวใหม่เป็นอิสระ โยกย้ายและสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างสาขางานอยู่เสมอ ซึ่งในปัจจุบันในโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพจะต้องเล็ก ๆ ลักษณะจิ๋วแต่แจ๋ว (Small is Beautiful) การพัฒนาสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ (Excellent Organization) ขั้นตอนแรกเป็นการรื้อปรับโครงสร้างและระบบงานเสียใหม่ โดยพยายามที่จะปรับแต่งโครงสร้าง (Restructuring) บางส่วนหรือการรื้อปรับระบบ (Reengineering) กระบวนการทำงานใหม่ให้มีความสะดวก รวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและผู้ให้บริการมากขึ้น โครงสร้างองค์กรต้องแปรเปลี่ยนจากองค์กรแบบสูง (Tall Organization) สู่องค์กรแบบแนวราบ (Flat Organization) จะทำให้มีความใกล้ชิดกับลูกค้ามากขึ้น สอดคล้องกับ เนซบิทท์ (Naisbitt, 1984, pp. xxii-xxix) ที่กล่าวถึงแนวโน้มใหญ่ ๆ (Megatrends) เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งแนวโน้ม 1 ใน 10 คือ การเปลี่ยนแปลงจากสายการบังคับบัญชามาเป็นโครงข่าย (Networking) ซึ่งหมายถึงว่าประชาชนจะเชื่อถือข่าวสารที่ได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารซึ่งกันและกันมากกว่าข่าวสารของทางราชการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แม้ว่าสายการบังคับบัญชาแบบปิรามิด (Tall Organization) จะยังคงอยู่ แต่ผู้คนก็ไม่ได้มีความศรัทธาอีกต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อโลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วโรงเรียนคาทอลิกต้องปรับตัวเอง โดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารต้องเน้นแบบราบ คนในองค์กรมีความสัมพันธ์กันแบบแนวนอน (Horizontal Relationship) สอดคล้องกับ ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, pp. 113-115) ที่ระบุว่าโรงเรียนเป็นองค์กรที่ให้บริการแก่นักเรียนและผู้ปกครอง ดังนั้น ต้องจัดองค์กรแบบ หลวม ๆ (Loose Coupling Perspective) โดยผู้บริหารต้องมีความเชี่ยวชาญในการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายและยึดนโยบาย เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลัก

7. รูปแบบการบริหาร (Administrative Style) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) กระจายอำนาจ (Decentralization) ตามรูปแบบประชาธิปไตย ทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการ ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาพูดคุยกับผู้บริหารได้ (Opened Door Policy) ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย เพื่อว่าบุคลากรทั้งหลายจะมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) มีส่วนร่วมรับผิดชอบโรงเรียน เพราะเห็นความหายนะของการบริหารงานแบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง สอดคล้องกับ สเตียร์ส (Steers, 1976, p. 2) ได้ศึกษาพบว่า องค์กรที่มี

การรวบอำนาจมาก มีการใช้กฎระเบียบ แบบแผนบังคับมากเท่าใด บุคลากรมักรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในองค์กรที่มีลักษณะเข้มงวดมากแล้ว ส่วนองค์กรที่ฝ่ายบริหารยินยอมให้ฝ่ายบุคลากรมีอิสระ (Autonomy) และใช้ดุลยพินิจ (Discretion) ของตนในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการได้และยังฝ่ายบริหารแสดงความสนใจใฝ่ดีต่อบุคลากรมากเท่าใด บรรยากาศจะเป็นไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น ซึ่งแสดงออกด้วยบรรยากาศที่เปิดเผยไว้เนื้อเชื่อใจกันและมีความรับผิดชอบสูง สอดคล้องกับ เอลเลียท (Elliot, 1992, p. 3468-A) ได้วิจัยเรื่องการร่วมมือกับการกระจายอำนาจในโรงเรียนเพื่อกำหนดคุณภาพของโรงเรียนผลการวิจัยพบว่าการเพิ่มความร่วมมือและการตัดสินใจร่วมกัน เป็นแบบในการจัดโครงสร้างและการปรับปรุงโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้เสนอแนะองค์ประกอบในการจัดโครงสร้างของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วย การวางแผนล่วงหน้า การวัดผลการได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือ การนำความร่วมมือและการกระจายอำนาจในโรงเรียนไปใช้ สอดคล้องกับ พอร์สัน (Person, 1993, p. 3071-A) ได้ศึกษาเรื่องการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลที่ได้รับจากการจัดการของวิทยาลัยในรัฐคาโรไลนาเหนือ พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลขององค์การ สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 30-31) ที่ให้ทัศนะว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา หลายประเทศได้เริ่มปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสาระหลักประการหนึ่งของการปฏิรูป คือ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพราะ 1) ระบบราชการไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่นที่ผ่านมามีรูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางซึ่งเป็นระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพต่ำไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ที่ตามมาไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน แม้ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาก็มองว่าระบบราชการไร้ประสิทธิภาพอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชน จำเป็นต้องปรับปรุงให้มีขนาดเล็กลงและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น 2) ระบบการบริหารการศึกษาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนานั้น อำนาจการบริหาร ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ส่วนบุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมาก คุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้และค่าใช้จ่ายในการศึกษาก็แพงมากขึ้น จากปัญหาความไร้ประสิทธิภาพ ดังกล่าวจึงมีแรงผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ต้องปรับเปลี่ยนอย่างถอนรากถอนโคนและต่อเนื่องเพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน (Output) มากกว่าตัวป้อน (Input) และกระบวนการ (Process) มีการนำหลักของการปรับรื้อระบบหรือรีเอนจิเนียริง (Reengineering) มาใช้ลดต้นทุนทำองค์กรให้เล็กกะทัดรัดลดจำนวนคนในหน่วยงานระดับอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น ปรับลดขั้นตอนการทำงานให้สั้นลง ให้บริการ

แบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One-Stop Service) เพื่อให้การบริการที่มีคุณภาพ รวดเร็วและเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

ในทศวรรษที่ผ่านมาหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาให้มีอิสระในการบริหาร เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา นำรูปแบบการบริหารฐานโรงเรียน (School-Based Management) มาใช้อย่างแพร่หลาย เน้นการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ...” มาตรา 44 “ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า หลักสูตร วิชาการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 15) ให้แนวทางว่าการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 ไม่ได้เป็นการกระจายอำนาจไปให้ผู้บริหารฝ่ายเดียว แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทมากก็ตาม แต่เป็นการกระจายอำนาจให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งคณะกรรมการบางแห่งได้ทำมานานแล้วสามารถคิดและทำได้ดีมาก แม้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาบางแห่งจะมีการศึกษาไม่สูง โดยสำเร็จการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นก็ตาม แต่ก็มีมุมมองที่ดีและมีความพร้อมที่จะดำเนินการ แม้ว่าอาจจะยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง แต่ก็มีความพร้อมสูงจึงควรที่จะให้โอกาสแก่สถานศึกษาดังกล่าว การบริหารโดยคณะบุคคลจึงเป็นปัจจัยที่มีคุณค่ามาก สอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547, หน้า 15) ที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นในการปฏิรูปการศึกษาว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนในการจัดการศึกษาอย่างครบถ้วนดังนี้ กำหนดองค์ประกอบและที่มาของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน ฯลฯ ควรทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในองค์การการศึกษาทุกระดับอย่างครบถ้วนและสมดุล กฎระเบียบ การจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ควรกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของตัวแทนกลุ่มคนในแต่ละฐานะที่มาเพื่อให้ได้ตัวแทนจากกลุ่มผลประโยชน์ครบทุกกลุ่ม และได้ตัวแทนที่มี

ความรู้ความสามารถเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาหนึ่ง ๆ ควรมีผู้แทนจากผู้จัดการศึกษาในระดับที่สูงกว่าและต่ำกว่าร่วมอยู่ด้วย เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น มีความสอดคล้องประสานกับการศึกษาในระดับนั้น ๆ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ “ทุกคนเพื่อการศึกษา” (All for Education) ทำให้ได้ผู้แทนของแต่ละกลุ่มที่มีความรู้ ความสามารถและมีเครือข่ายที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ทำให้การจัดการศึกษาทุกระดับมีความสอดคล้องและต่อเนื่องไม่แยกส่วนออกจากกัน สอดคล้องกับ สร้อยตระกูล (ดิวนานท์) อรรถมานะ (2545) ที่ให้ทัศนะว่าแนวความคิดองค์การสมัยใหม่มีมากมาย แต่แนวคิดหนึ่งที่ควรนำมาใช้คือแนวความคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) แทนการรวมอำนาจ (Centralization) ผู้บริหารมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ (Delegation of Work and Authority) ให้ผู้ร่วมงานซึ่งจะทำให้การบริหารองค์การมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ไพรัส (Price, 1968, pp. 355-358) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรวมอำนาจ (Centralization, Tall Organization) กับประสิทธิผลองค์การ พบว่า ยิ่งองค์การมีระดับการรวมอำนาจสูง องค์การก็ยิ่งมีระดับประสิทธิผลขององค์การลดลง ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าต้องการให้ประสิทธิผลขององค์การเพิ่มขึ้น ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารใหม่เป็นแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีทีมงานซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในความสำเร็จขององค์การ องค์การใดมีทีมงานที่ดีในการประกอบภารกิจต่าง ๆ จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ อย่างราบรื่น โดยอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์ของสมาชิกของทีมงานนั้นส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานเป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, หน้า 78-80) ที่อ้างถึง ไบรค์ (Anthony Bryk) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก สหรัฐอเมริกา ว่าได้ศึกษาถึงประสิทธิผลพิเศษของโรงเรียนมัธยมศึกษาคาทอลิก พบว่า โรงเรียนคาทอลิกที่มีประสิทธิผลมีลักษณะเฉพาะสี่ประการเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งหนึ่งในสี่ลักษณะเฉพาะ คือ การปกครองแบบกระจายอำนาจจากศูนย์กลาง ซึ่งการกระจายอำนาจการปกครองไม่ได้ถูกนำมาใช้เพียงเพราะเห็นว่าเป็นทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่า หรือเพราะมันช่วยสร้างองค์การซึ่งให้การรับรู้ต่อความจำเป็นของผู้ใช้บริการได้ดีกว่าเท่านั้น แต่ที่ถูกต้องคือ การกระจายอำนาจได้รับการยืนยันจากทฤษฎีที่มีอยู่ว่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์และการเคารพกันและกันจะได้รับการปฏิบัติเฉพาะเมื่องานถูกจัดไว้โดยคำนึงถึงหมู่คณะเล็ก ๆ ซึ่งมีการเสวนาและการทำงานแบบที่มีการพิจารณาร่วมกัน ที่รากเหง้าของการเลือกเพราะมีความเชื่อว่า ศักยภาพทั้งหมดของบุคคลจะถูกนำมาใช้ในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม ซึ่งสามารถสร้างขึ้นได้เฉพาะในความสัมพันธ์ของกลุ่มเล็ก ๆ เหล่านี้ แม้แต่ในองค์การธุรกิจบริการรับส่งพัสดุระหว่างประเทศอย่างบริษัท เฟดเอ็กซ์ เอ็กซ์เพรส จำกัด

(FedEx) ที่สามารถก้าวสู่การเป็นบริษัทชั้นนำที่เป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยม (Best Practices) ได้นั้นก็มีปัจจัยสนับสนุนอยู่หลายประการ หนึ่งในหลายประการคือ การมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น พนักงานทำงานเป็นทีมโดยประสานงานและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ มีอำนาจในการทำงานอย่างเต็มที่ (Empowerment) เช่น พนักงานเรียกหาตัวแทน (Call Agent) สามารถเรียกดูข้อมูลเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าเพื่อตอบคำถามลูกค้าที่โทรศัพท์เข้ามาสอบถามได้ หรือผู้จัดการขาเข้าสามารถตัดสินใจจ่ายภาษีเพิ่มให้ลูกค้าเพื่อผ่านพิธีการศุลกากร (แต่จะมีขอบเขตวงเงินจำกัดในการดำเนินการทั้งหมดไม่เกิน 200,000 เหรียญสหรัฐฯ) และเรียกเก็บภาษีจากลูกค้าภายหลัง (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2546)

8. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ ยึดแนวทางประชาธิปไตย สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) บุคลากร มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leader) เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ มีความยุติธรรม ความรักเมตตา เอื้ออาทร ยึดหลักธรรมาภิบาล ตระหนักว่าตนเองเป็นผู้บริหารที่จ้างมาไม่ได้ เพราะผู้บริหารคือผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่นก่อน สอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545, หน้า 19) ที่ว่า การนำหรือภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Aspects) โดยเฉพาะแนวคิดปัจจุบันที่ถือว่าการนำหรือภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเปลี่ยนแปลง (Change) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นต้น และในปัจจุบันนี้สังคมไทยมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้น เนื่องจากกระแสการพัฒนาประชาธิปไตยได้เคลื่อนตัวมาสู่ประเทศไทยพร้อมกับระบอบโลกใหม่ และสารสนเทศที่ถูกเผยแพร่กระจายออกไป ยิ่งเมื่อโลกคอมพิวเตอร์ในยุโรปล่มสลายและค่ายคอมพิวเตอร์ในเอเชียค่อย ๆ ปรับเศรษฐกิจไปสู่ระบบตลาดมากขึ้น ทำให้การแบ่งขั้วทางการเมือง 2 ขั้ว (Bipolarity) ระหว่างค่ายคอมพิวเตอร์และค่ายประชาธิปไตยสิ้นสุดลง การเมืองโลกตกอยู่ภายใต้กระแสประชาธิปไตย แนวคิดเสรีประชาธิปไตยกลายเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ครองอำนาจนำในโลก ประชาธิปไตยกลายเป็นบรรทัดฐานเดียวของระบอบการเมือง โดยมีประเทศเสรีประชาธิปไตยตะวันตกเป็นแกนนำการเผยแพร่อุดมการณ์นี้ ประเทศไทยที่มีรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยเพียงเปลือกนอก จะถูกกดดันจากสังคมโลกให้ปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ในการจัดระเบียบโลกใหม่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการเมือง ดังที่ประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐและยุโรปมักนำมาใช้เป็นประเด็นในการประณามประเทศในแถบอาเซียนที่เห็นว่าเป็นเผด็จการในบริบทของประเทศไทย การปฏิรูปการเมือง

ผ่านการร่างรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สะท้อนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกระแสการพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตย เราได้เห็นการพยายามก่อตั้งสถาบันทางสังคมใหม่ ๆ ขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพ และรับประกันความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล การพยายามปฏิรูปโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ให้เป็นประชาธิปไตยตามมาตรฐานของโลกตะวันตก การเรียกร้องการพัฒนาประชาธิปไตยจะทวีมากขึ้น เพราะยิ่งเราเปิดประเทศออก ประชาชนในประเทศก็สามารถเข้าถึงการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร และค่านิยมประชาธิปไตยตะวันตกที่แผ่มา กับสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่จะตามมา ค่านิยมประชาธิปไตยจึงเป็นความจำเป็นที่ขาดไม่ได้สำหรับทุกองค์การไม่ว่าแม้แต่องค์กรการศึกษา เมื่อสถานการณ์เป็นแบบนี้ ผู้บริหารที่เหมาะสมกับโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าจึงต้องปรับตัวเองให้เป็นผู้นำองค์กรของโลกยุคใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าจึงต้องการผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ยึดแนวทางประชาธิปไตย สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) ให้บุคลากรมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leader) เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความยุติธรรม ความรักเมตตาเอื้ออาทร ยึดหลักธรรมาภิบาล ตระหนักว่าตนเป็นผู้บริหารที่จ้างมาไม่ได้ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ยึดแนวทางประชาธิปไตยจะทำให้สามารถระดมความคิดเห็นดี ๆ จากผู้ร่วมงานมาพัฒนาองค์กรทำให้้องค์การเจริญก้าวหน้า บุคลากรมีขวัญและกำลังใจดี สอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตรกุลย์ (2525, หน้า 216-217) ที่บอกว่าผู้นำต้องใจกว้าง อดทน สามารถฟันฝ่าอุปสรรค ปรับปรุงงานได้สำเร็จตามเป้าหมายสอดคล้องกับเบส และอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990, p. 15) ให้รายละเอียดว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่นำองค์กรไปสู่ทิศทางใหม่ มีความสามารถที่จะช่วยให้้องค์การบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ โอเวนส์ (Owens, 1970, pp. 125-126 citing Lewin, Lippitt, & White, 1939, pp. 271-299) ที่กล่าวว่าผู้นำแบบประชาธิปไตยดำเนินงานโดยยึดหมู่คณะเป็นหลัก อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดกระบวนการตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้นำจะไม่ตัดสินใจเองโดยพลการ เขาจะเป็นผู้ประสานทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจ ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะช่วยเสริมสร้างสมาชิกให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีวินัย มีกำลังใจในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นไปในทางบวก มีความเคารพศรัทธาต่อกันและกัน ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะยกย่องและชื่นชมสมาชิกด้วยเหตุผล ไม่มีอคติ ผู้นำแบบประชาธิปไตยถือว่าเป็นผู้นำที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพที่สุด องค์กรใดที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยจะมีความเจริญก้าวหน้า โอกาสที่จะล้มยาก สอดคล้องกับ นิติย์ สัมมาพันธ์ (2546, หน้า 36-37) ที่กล่าวถึง เลวิน และคณะ (Lewin et al.)

ที่ได้ศึกษาวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ในนามของมหาวิทยาลัยแห่งไอโอวา โดยมุ่งไปที่ความสนใจพฤติกรรมผู้นำ 3 แบบ ได้แก่ ผู้นำแบบเผด็จการ ผู้นำแบบประชาธิปไตย และผู้นำแบบเสรีนิยม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบเสรีนิยมให้ผลงานที่อ่อนด้อยที่สุด สำหรับภาวะผู้นำแบบเผด็จการและแบบประชาธิปไตย แม้ว่าจะได้ปริมาณงานที่เท่าเทียมกัน แต่ในกลุ่มที่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยนั้นคุณภาพของงานและความพึงพอใจของกลุ่มสูงกว่า จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย คือ พฤติกรรมที่ดีที่สุด ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้นยังต้องเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความยุติธรรม รักเมตตาเอื้ออาทร ยึดหลักธรรมาภิบาล หรืออีกนัยหนึ่งคือ เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ นิธย์ สัมมาพันธ (2546, หน้า 125-126) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีนอกจากมีความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แล้วยังต้องมีความฉลาดทางศีลธรรม (MQ = Moral Intelligence Quotient) ด้วย คนที่มี MQ สูงคือ คนที่มีสติปัญญาประเภท “โลกตรปัญญา” สอดคล้องกับพระราชวรมุณี (ป.อ. ประยุทธ์ ปยุตโต) (2529, หน้า 91-92) ได้กล่าวถึงคุณธรรมที่เป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตย ได้แก่ ธรรมาธิปไตย ตามหลักธรรมาธิปไตยมี 3 อย่าง คือ 1) อัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ จะทำอะไร ๆ ก็เอาตนเองเป็นประมาณ ทำไปตามความคิดเห็นของตน คำนึงถึงแต่ฐานะเกียรติ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของตนเอง ถ้าอยู่ในขอบเขตของการเคารพก็ทำให้เว้นชั่ว ทำดีหรือเร่งทำความดีได้ ไม่เสีย แต่ถ้าเลยขอบเขตขึ้นไป ก็มีผลเสียได้มาก 2) โลกาธิปไตย คือ โลกเป็นใหญ่ คือ จะทำอะไร ๆ ก็เอาความนิยมหรือเสียงนิทาสรรเสริญของคนทั่วไปเป็นประมาณ ถ้าอยู่ในขอบเขตของการเคารพเสียงของประชาชน ก็ทำให้เว้นชั่ว ทำประโยชน์ได้ไม่เสีย แต่ถ้ากลายเป็นว่าจะทำอะไร ๆ ก็มุ่งจะเอาใจหมู่ชนหาความนิยมชมชอบหรือมัวกลัวเสียงกล่าวหาไม่กล้าทำสิ่งถูกต้องดีงาม ก็กลายเป็นเสีย 3) ธรรมาธิปไตย คือ ธรรมเป็นใหญ่ คือ จะทำอะไรก็ยึดหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นประมาณ กระทำด้วยการปรารภสิ่งที่ได้ศึกษาตรวจสอบตามข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวางแจ้งชัด และพิจารณาอย่างดีที่สุดเต็มจิตแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วย ความบริสุทธิ์ใจว่าเป็นไปโดยชอบธรรมและเพื่อความดีหรืออย่างง่าย ๆ คือ ทำการด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นไปเพื่อความถูกต้องดีงามและประโยชน์สุขที่แท้จริงของปวงชน

ดังนั้น วิวัฒนาการของรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพได้เปลี่ยนแปลงจากบุคคลเพียงคนเดียวที่มีลักษณะเป็นคนเก่งแต่เพียงผู้เดียว แบบเดียวมือหนึ่ง หรือมหาบุรุษหรือวีรสตรี ซึ่งเป็น “ผู้นำเดี่ยว” (Solo Leadership) กลับเป็น “ทีมผู้นำ” (Team Leadership) เน้นการบริหารแบบประชาธิปไตย เน้นการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น องค์การต่าง ๆ มีลักษณะซับซ้อน (Complex Organization) มากขึ้นก่อให้เกิดเงื่อนไขในสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิมในอดีต เช่น ต้องการผู้นำหลายคนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับดูแลทีมงาน

เฉพาะกิจต่าง ๆ จำนวนมาก องค์การต่าง ๆ ต่ำลงและมีจำนวนลำดับชั้นน้อยลง ดังนั้นบรรดาผู้นำต้องเอื้ออำนาจ (Empowerment) ให้แก่ระดับรอง ๆ ลงไปมากขึ้น บรรดาสมาชิกที่ระดับต่าง ๆ ลงไปจนถึงระดับฐานปริมคองค์การ เริ่มมีการตัดสินใจกันเองมากขึ้นและจำเป็นต้องมีส่วนร่วมและรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545, หน้า 6) ที่กล่าวถึงผู้นำชั้นยอด (Super Leadership) คือ ผู้นำคนอื่นเพื่อให้เขานำตนเอง ด้วยการทำให้ตัวเองเหมือนเป็นครูและผู้ฝึกสอน แต่ไม่ใช่ผู้สั่งการ (A super leadership is one who leads others to lead themselves, by acting as a teacher and coach, not a director) ผู้นำชั้นยอดจะใช้วิธีบันทึกลงใจผู้อื่นให้เขาสนใจตนเองและเมื่อเขาสามารถนำตนเอง (Self-Directing) ได้ คนเหล่านั้นแทบจะไม่ต้องมีความต้องการได้รับการควบคุมจากภายนอก (External Control) แต่อย่างใด แนวความคิดว่าผู้นำชั้นยอด กำหนดให้ผู้นำต้องมีความกล้าเสี่ยงกับคน จะต้องมีความเชื่อว่าถ้าเปิดโอกาสให้เขาได้นำตนเองแล้ว บุคลากรก็จะพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพสูงสุดที่เขาจะมีและจะทำงานนั้นด้วยตนเองได้ผลดีสูงสุดเช่นกัน สอดคล้องกับ เนตรพัฒนา ยาวีราข (2546, หน้า 80) ที่ให้ทัศนะว่าผู้นำชั้นยอด (Super Leadership) เป็นผู้ที่ทำให้บุคลากรทำงานได้ผลงาน บุคลากรทำงานอย่างอิสระและไม่ต้องการความสนใจจากผู้นำมากนัก ผู้นำจะสอนบุคลากรว่า ควรคิดอย่างไรด้วยความคิดที่เป็นอิสระของตนเองและสนับสนุนให้บุคลากรคิดในทางลบน้อยที่สุด เพราะเชื่อว่าบุคลากรและองค์การจะเป็นไปในทิศทางที่ดี ผู้นำชั้นยอดจะสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อว่าตนมีศักยภาพสูงในการทำงานและสามารถที่จะทำงานในสถานการณ์ที่ย่างยากลำบากซับซ้อนและท้าทายได้สำเร็จ ผู้นำชั้นยอดสามารถพัฒนาบุคลากรให้ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันขององค์การมีโครงการสร้างการบริหารที่มีลักษณะแนวระนาบ (Flat Organization) ทำให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้น

ในความเป็นประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการศึกษาจะทำงานให้สำเร็จได้ต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บุคลากรกระตือรือร้นในการทำงานด้วย สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536, หน้า 31-33) ได้เสนอบทบาทของผู้นำในการบริหารงานไว้ 17 บทบาท หนึ่งในนั้นคือ บทบาทเป็นผู้กระตุ้นหรือเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทกระตุ้นจิตใจและสร้างอิทธิพลเหนือพฤติกรรมคนอื่นในองค์การเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การได้รับผลสัมฤทธิ์ ประสพผลสำเร็จ สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2547, หน้า 58-59) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมองค์การใหม่ การทำงานแบบใหม่ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในองค์การเองระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร ระหว่างบุคลากรกับองค์การอื่น บุคคลอื่นและกับลูกค้า เครือข่ายเป็นวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมแบบสั่งการแบบบนลงล่างและแบบลำดับชั้น (Top-down, Vertical, Hierarchical) เครือข่ายเน้นความสัมพันธ์แบบแนวนอน (Horizontal) ผู้นำ

ในองค์การเช่นนี้ไม่ใช่คนสั่งการ ไม่ใช่อำนาจ ทำให้ลูกน้องเกรงกลัว (Intimidate) แต่เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ เป็นโค้ชทำให้คนเข้มแข็ง (Empowerment) สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกัน (Trust) โดยการมอบหมายงานให้เหมาะกับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2541, หน้า 78-80) ที่ระบุว่า การมอบหมายอำนาจ ความรับผิดชอบให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาต้องพิจารณาถึงความเชี่ยวชาญและประสิทธิภาพและ จะต้องถูกกรองผ่านทางความห่วงใยต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับผู้นำประเภทที่ 2 ของ แพลนนาแกน (Flanagan, 1961, pp. 282-283) ที่ว่า ผู้นำที่เน้นผลงานและความพึงพอใจของ บุคคลทุกฝ่าย เป็นผู้นำที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คำนึงถึงผู้ร่วมงานในระดับสูงเพราะผู้นำ ประเภทนี้คิดว่าประสิทธิภาพของงานจะเกิดขึ้นได้เพราะความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน โดยให้ ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผน วินิจฉัยสั่งการ ร่วมรับผิดชอบ ถือว่าผลสำเร็จเป็นผลงาน ของกลุ่ม ผู้นำประเภทนี้ย่อมมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน

9. คุณลักษณะของบุคลากร (Qualifications of Personnel) ของโรงเรียนคาทอลิก สังเกตสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ บุคลากรครูมีจิตวิญญาณครู เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ วิชาครู สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) ให้ผู้เรียนได้ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Facilitator of Learning) ศรัทธาในวิชาชีพครู ตระหนักว่าการเป็นครูเป็น กระแสเรียก (Vocation) จากพระเจ้า เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นแม่พิมพ์พ่อพิมพ์และเป็น ปุชนิยบุคคลของนักเรียน เป็นมโนธรรมของสังคม มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร เพราะวิชาชีพครูนั้น เป็นวิชาชีพที่หนัก ผู้ที่จะทำได้สำเร็จได้ต้องมีจิตวิญญาณอันแน่วแน่ มีความเพียรมานะจึงจะ สามารถทำหน้าที่ให้สำเร็จได้ สอดคล้องกับ ท่านพุทธทาสภิกขุ (2527, หน้า 10-13) ที่ได้อธิบาย คำว่า “ครู” ไว้ดังนี้ ครูตามพหุชนะ แปลว่าหนัก คำว่า ครู นี้แปลว่าหนัก แต่ความหมายนี้เลยไปถึงว่า เป็นผู้ทำหน้าที่ อันประเสริฐสุด คือ ทำหน้าที่ผู้นำทางวิญญาณ... ซึ่งหมายความว่า เป็น แสงสว่างส่องทางแก่วิญญาณของสัตว์โลก ให้รู้จักเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา... ฉะนั้นอุดมคติของครูจึงได้แก่ การนำวิญญาณ เป็นผู้นำวิญญาณ เป็นผู้นำในทางปัญญาของสัตว์โลก ทั้งหลายนั่นเอง นอกนั้นครูยังต้องมีความภูมิใจในวิชาชีพครูและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คือพัฒนา ตนเองอยู่เสมอเพราะครูจะสามารถเป็นผู้สอนวิธีการแสวงหาความรู้แก่ผู้เรียนได้ครูเองก็ต้องเป็นคน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความรู้อย่างกว้างขวางก่อน สอดคล้องกับ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2540, หน้า 26-27) ที่ทรงกล่าวว่า “สำหรับท่านที่เป็นครูอาจารย์ ควรภูมิใจ ได้อย่างยิ่งในหน้าที่สำคัญนี้ อนาคตของชาติจะสูงหรือต่ำ จะดีหรือชั่ว อยู่ในมือของครูอาจารย์ ฉะนั้นจึงขอให้ทำหน้าที่ของท่านให้ดีที่สุด แต่อย่าให้เพียงความรู้เพียงเพื่อสอบได้ตามหลักสูตร เท่านั้น แต่ควรให้ความดีแก่นักเรียนให้เป็นคนดีด้วย... ครูผู้สอนต้องทบทวน อบรมตนเองให้มี

ความดีก่อน การถ่ายทอดความดีให้ศิษย์จึงจะเป็นไปได้อย่างถูกต้อง เกิดผลดีงามแก่จิตใจเด็ก อันจะเป็นผลดีแก่สังคม แก่สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะเป็นการช่วยแก้ไขความเดือดร้อน รวนวายในทุกวันนี้ให้ดีขึ้นได้ ให้ครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีค่าควรแก่ความภาคภูมิใจอย่างแท้จริง” สอดคล้องกับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (2521, หน้า 113-114) ที่ทรงมีพระราชดำรัสใน “พระราชดำรัสจรรยาครู” ไว้ดังนี้ “สำหรับครูนั้น ก็จะต้องทำตัวให้เป็นที่รักที่เคารพ เป็นที่เชื่อใจของนักเรียนเหมือนกัน ข้อแรกครูต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำ ชำนาญ ทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอนเพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้โดยถูกต้องกระชับชัดเจนและครบถ้วนสมบูรณ์ อีกข้อหนึ่ง ต้องทำตัวให้ดี คือ ต้องมีและต้องแสดงความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็งและอดทนให้ปรากฏแจ้ง เกษินเป็นปรกติวิสัย เด็ก ๆ จะได้เห็น ได้เข้าใจในคุณค่าของความรู้ ในความดีและในตัวของครูอย่างซาบซึ้งและยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง การกิจของครูคือให้การศึกษาที่จะได้บรรลุตามความมุ่งหวังกันอยู่... งานของครูนั้นตามที่ท่านทั้งหลายทราบเพราะว่าได้ปฏิบัติมา เป็นงานที่ยากและต้องใช้ความอดทน เสียสละมาก..” สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ อัครบรร (2544, หน้า 133-134) ที่อ้างถึงคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ประกาศใช้ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ขึ้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังต่อไปนี้ 1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า 2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ 3) ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ 4) ครูต้องไม่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ 5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ 6) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งใน ด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ 7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู 8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ และ 9) ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย นอกนั้นครูยังเป็นปูชนียบุคคล สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2532, หน้า 20) ที่กล่าวถึงครูไว้ดังนี้ “ผมถือว่า ครู คือ กัลยาณมิตรของแผ่นดิน และครู คือ ปูชนียบุคคล คำว่า กัลยาณมิตร เป็นคำสูงที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญ กัลยาณมิตร หมายถึง องค์พระศาสดา พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ผู้ชี้ทางอันประเสริฐ...” สอดคล้องกับ คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมาย พระศาสนจักร ภายใต้สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 23-29) ได้แปลประมวลกฎหมายพระศาสนจักร (Code of Canon

Law) โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกและโรงเรียนคาทอลิก มาตรา 803 วรรค 2 การอบรมและการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก ต้องมีหลักคำสอนคาทอลิกเป็นพื้นฐาน บรรดาครูต้องดีเด่นด้านคำสอนที่ถูกต้อง และด้านชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2541) (ข้อ 31) ที่ว่า คุณลักษณะพิเศษของครูคาทอลิก คือ การสอนความจริง ซึ่งทำให้พระคริสต์เจ้าผู้เป็นองค์ความจริงปรากฏในสิ่งที่ครูสอน การถ่ายทอดความจริงทางวิชาการ จึงควรมีส่วนร่วมอย่างพิเศษในการทำหน้าที่ประกาศพระคริสต์เจ้า สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2541, หน้า 78-80) ที่ระบุว่าครูไม่เป็นเพียงผู้เชี่ยวชาญในวิชาที่สอนซึ่งจำกัดอยู่ภายในห้องเรียน แต่พวกเขายังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาประจำห้องเรียนหรือที่ปรึกษามรรคมของโรงเรียนซึ่งทำให้นักเรียนกับครูสามารถพบปะกันตามทางเดิน ในสนามเล่น ที่ห้องอาหาร ในละแวกโรงเรียนและบางครั้งแม้กระทั่งที่บ้านของพวกเขา ปฏิสัมพันธ์ระดับบุคคลจำนวนมาก ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กนอกห้องเรียนเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มโอกาสของการแสดง ความกังวล และความสนใจส่วนตัวออกมา การร่วมกันทำงานในแบบองค์ประจุมระหว่างครูก็มีความสำคัญเช่นกันในแง่นี้ ครูอาจารย์ของโรงเรียนคาทอลิกสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาของโรงเรียนและมีส่วนช่วยสร้างความสามัคคีกันระหว่างผู้ใหญ่ขึ้นรอบพันธกิจของโรงเรียน บทบาทของผู้สอนตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ถือว่าผู้สอนไม่ใช่เป็นผู้สั่งแต่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา เพราะผู้เรียนจะตัดสินใจเองว่าจะเรียนอะไรตามที่สนใจ ตามที่ได้รับอนุญาตให้วางแผนเพื่อพัฒนาตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้แนะนำ เป็นผู้คอยประสานและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเดินทางไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ซึ่ง กิติมา ปรีดีดิลก (2533, หน้า 89) ระบุว่า ครูเป็นผู้รอบรู้และมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เป็นผู้มีบุคลิกภาพดีมีความรู้ลึกเห็นอกเห็นใจ ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน รู้จักคิดแปลงสภาพภายในโรงเรียนและห้องเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ครูจึงต้องตระหนักว่าตนเป็นผู้แนะนำไม่ใช่เป็นผู้สั่งการหรือกระทำเสียเอง สอดคล้องกับ สักดา ปราภค์ประทานพร (2530, หน้า 68) ที่กล่าวว่า ครูต้องทำความรู้จักกับผู้เรียนเป็นการส่วนตัวอย่างดี รู้จักความสนใจความสามารถและความต้องการของผู้เรียนเพื่อจะวางแผนให้เกิดสถานการณ์การเรียนรู้ได้ตามความต้องการและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนด้วย ในบางขณะครูควรทำหน้าที่ประสานเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปตามแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงเป็นผู้กระตุ้น-หนุน-หนี โดยกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนใจด้วยตนเอง หนุนเมื่อนักเรียนเริ่มที่จะสนใจ โดยให้กำลังใจให้คำปรึกษาอยู่เสมอ และหนีเมื่อนักเรียนทำเองได้ เรียนรู้ได้เอง โดยครูเป็นผู้คอยดูแลห่าง ๆ สอดคล้องกับ เมธี

ปีลันธนานนท์ (2519, หน้า 97) ที่ว่าผู้สอนจะต้องเชื่อมั่นในตัวผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย

อนึ่งการที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าการเป็นครูนั้นเป็นกระแสเรียกสอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (2541, ข้อ 24) ที่อ้างถึง ฆราวาสคาทอลิกในโรงเรียน พยานยืนยันความเชื่อที่ว่า “ฆราวาสได้รับกระแสเรียกให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและโดยอาศัย การนำทางของพระจิตเจ้า เขาก็ได้ทำหน้าที่เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของโลกจากภายใน เช่นเดียวกับ เชื้อแป้งในขนมปัง ดังนั้นเขาจึงประกาศพระคริสต์ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเป็นพยานยืนยัน ความเชื่อ ความหวังและความรัก” ครูคาทอลิกจึงเป็นบุคคลซึ่งประกอบกิจพิเศษในพระศาสนจักร ด้วยการดำเนินชีวิตในความเชื่อ ตามกระแสแห่งความเป็นฆราวาสของตนในโครงสร้างของ การอยู่ร่วมกันเป็นโรงเรียน กล่าวคือ ด้วยเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพที่ดีพร้อมที่สุดและด้วยอาศัย เจตนารมณ์ในการแพร่ธรรม อาศัยแรงบันดาลใจจากความเชื่อ เพื่อการอบรมส่งเสริมคนให้สมบูรณ์ โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมและด้วยการใช้วิธีการในการอบรมสั่งสอนที่เน้นการติดต่อสัมพันธ์กับ นักเรียนโดยตรงและส่วนตัว เป็นผู้คอยให้แรงกระตุ้นบันดาลใจแก่กลุ่มชนที่ให้การศึกษอบรม สั่งสอนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ตลอดจนแก่คนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มชนนั้น ครอบครัวและ พระศาสนจักรได้มอบความไว้วางใจแก่ฆราวาสซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนดังกล่าวเพื่อให้เกิดการศึกษา อบรมในโรงเรียน ครูคาทอลิกจะต้องมีความเข้าใจและมั่นใจอย่างเต็มที่และลึกซึ้งว่าตนมีส่วนใน การกิจของพระศาสนจักรเพื่อทำให้ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นจึงมีส่วนในการกิจที่ให้การศึกษอบรม เขาไม่ ควรคิดว่าตนเองนั้นแยกออกจากพระศาสนจักร ครูต้องยินดีต้อนรับผู้เรียนและเป็นแบบอย่างที่ดี ตามคำสอนของพระเยซูเจ้าที่ว่า “ผู้ใดต้อนรับเด็กเล็ก ๆ เช่นนี้ในนามของเรา ผู้นั้นต้อนรับเรา ผู้ใด เป็นเหตุให้คนธรรมดา ๆ ที่มีความเชื่อในเราทำบาป ถ้าเขาจะถูกแขวนคอด้วยหิน ไม่ถ่วงลงได้ทะเล ก็ยังดีกว่าสำหรับเรา (มธ.18: 5-6) สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, ข้อ 32) ที่ว่า พฤติกรรมย่อมมีความสำคัญกว่าคำพูดเสมอ ความจริงข้อนี้มีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ในระยะที่นักเรียนอยู่ในวัยรับการอบรมบ่มนิสัย ถ้าครูเป็นแบบฉบับให้นักเรียนเห็นถึงบุคคล ผู้ประเสริฐในอุดมการณ์ที่ต้องการให้นักเรียนเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์มากสักเพียงใด นักเรียนก็จะ สามารถเชื่อถือได้และเลียนแบบได้มากเท่านั้น...” การจะเป็นแบบอย่างชีวิตให้กับนักเรียนได้ ครูคาทอลิกต้องสอนความจริง สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, ข้อ 16) ที่ระบุว่า ครูมิใช่เป็นแต่เพียงผู้เชี่ยวชาญในการสอนประสิทธิภาพความรู้ต่อนักเรียนเท่านั้น แต่ครูคือ ผู้ให้การศึกษา เป็นผู้อบรมคนทุกมิติ หน้าที่ของครูมิใช่ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ต้องให้ แบบอย่างที่ดีด้วย ดังนั้นการเตรียมผู้ที่จะเป็นครูจึงเป็นสิ่งสำคัญและขาดเสียมิได้ สิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษของครูคาทอลิกคือการสอนความจริง..”

10. บุคคลที่ควรยึดเป็นแบบอย่าง (Hero and Heroine) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัด สังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ เป็นคนที่มีคุณธรรม (Veritas) มีความยุติธรรม ความรัก (Caritas) เรียบง่าย ซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ มีชีวิตภาวนา มีความรับผิดชอบ อุทิศตนและสร้างชื่อเสียงให้กับ โรงเรียนและสังคมส่วนรวม และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Gravitas) เพราะคนที่สมควรจะ ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างแก่คนอื่น ๆ ได้นั้นต้องเป็นคนที่มีความสุภาพเรียบง่าย ความซื่อสัตย์ ความรัก สอดคล้องกับสมาคมพระคริสตธรรมไทย (2514, หน้า 10, 12, 50, 72) เรื่อง ความสุขแท้จริงเป็นเหตุการณ์ที่พระเยซูเจ้าทอดพระเนตรเห็นประชาชนมากมาย พระองค์จึงเสด็จ ขึ้นบนภูเขา เมื่อประทับแล้ว บรรดาศิษย์เข้ามาห้อมล้อมพระองค์ พระองค์ทรงเริ่มตรัสสอนว่า... ผู้ที่หวั่นกลัวความชอบธรรม ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะอับมี ผู้มีใจเมตตา ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระเมตตา ผู้มีใจบริสุทธิ์ ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า ผู้สร้างสันติ ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้า (ผู้ถูกเบียดเบียนข่มเหงเพราะความชอบธรรม ย่อมเป็นสุข เพราะอาณาจักรสวรรค์เป็นของเขา ท่านทั้งหลายย่อมเป็นสุข เมื่อถูกดูหมิ่น ข่มเหงและใส่ร้ายต่าง ๆ นานา เพราะเรา จงชื่นชมยินดีเถิด เพราะบำเหน็จรางวัลของท่านในสวรรค์นั้นยิ่งใหญ่แน่ เขาได้ เบียดเบียนบรรดาประกาศกที่อยู่ก่อนท่านดังนี้ด้วยเช่นเดียวกัน...” (มธ 5: 1-12) และในเรื่องเกลือ ดองแผ่นดิน และแสงสว่างส่องโลก พระเยซูเจ้าได้ตรัสสอนว่า “ท่านทั้งหลายเป็นเกลือดองแผ่นดิน ถ้าเกลือจืดเสียแล้ว จะเอาอะไรมาทำให้เค็มอีกเล่า เกลือนั้นย่อมไม่มีประโยชน์อะไร นอกจากจะถูก ทิ้งให้คนเหยียบย่ำ ท่านทั้งหลายเป็นแสงสว่างส่องโลก เมื่อที่ตั้งอยู่บนภูเขาจะไม่ถูกปิดบัง ไม่มี ใครจุดตะเกียงแล้วเอามาวางไว้ได้ถึง แต่ย่อมตั้งไว้บนเชิงตะเกียง จะได้ส่องสว่างแก่ทุกคนในบ้าน ในทำนองเดียวกัน แสงสว่างของท่านต้องส่องแสงต่อหน้ามนุษย์ เพื่อคนทั้งหลายจะได้เห็นกิจการดี ของท่าน และสรรเสริญพระบิดาของท่านผู้สถิตในสวรรค์” (มธ 5: 13-16) และเรื่องจงรักศรัทธ พระเยซูเจ้าตรัสว่า “พวกท่านคงจะเคยได้ยินคำโบราณที่สอนว่า จงรักมิตรสหายและเกลียดชังศัตรู แต่เราขอบอกพวกท่านว่าจงรักศัตรูของท่านเถิดและอธิษฐานให้คนที่ข่มเหงรังแกท่านด้วย เพื่อว่า ท่านจะได้เป็นบุตรของพระบิดาของท่านในสวรรค์เพราะพระองค์ทรงบันดาลให้ดวงอาทิตย์ ส่องสว่างแก่คนดีและคนชั่วเสมอหน้ากัน ประทานฝนให้ผู้ทำถูกและทำผิด ถ้าท่านรักแต่คนที่รัก ท่านเท่านั้น ท่านจะหวังบำเหน็จอะไรจากพระเจ้าได้ แม้คนเก็บภาษีให้รัฐบาลโรมก็ยังทำเช่นนั้น แต่ถ้าวานเลือกพูดกับเพื่อนเท่านั้น ท่านได้ทำอะไรเป็นพิเศษเล่า แม้คนที่ไม่รู้จักพระเจ้าก็ยัง ประพฤติเช่นนั้น ท่านต้องเป็นผู้ที่ดีพร้อม เหมือนพระบิดาของท่านในสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้ที่ดีพร้อม” (มธ.5: 43-48) และเรื่องใครยิ่งใหญ่ที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่พวกสาวกมาหาพระเยซูเจ้า ทูลถามว่า

‘ใครเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในอาณาจักรของพระเจ้า?’ พระเยซูเจ้าทรงเรียกเด็กคนหนึ่งให้มาขึ้นอยู่ตรงหน้าพวกเขา แล้วตรัสสอนว่า “จงจำข้อนี้ไว้ ท่านจะเป็นประชากรในอาณาจักรของพระเจ้าไม่ได้เลย นอกจากท่านจะทำใจให้เหมือนเด็ก ๆ คนที่ถ่อมใจเหมือนเด็กนี้จะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในพระอาณาจักรของพระเจ้า และคนใดที่ต้อนรับเด็ก ๆ เช่นนี้ เพื่อเห็นแก่เราก็เท่ากับต้อนรับเรา” (มธ.18: 1-5) เรื่องราวสามคน “อาณาจักรสวรรค์นี้จะเปรียบได้กับบุตรผู้หนึ่งกำลังจะเดินทางไกล ได้เรียกผู้รับใช้มามอบทรัพย์สินให้ ให้คนที่หนึ่งห้าตะลันต์ ให้คนที่สองสองตะลันต์ ให้คนที่สามหนึ่งตะลันต์ ตามความสามารถของแต่ละคน แล้วจึงออกเดินทางไป คนที่ได้รับห้าตะลันต์ก็นำเงินนั้นไปลงทุนได้กำไรมาอีกห้าตะลันต์ คนที่ได้รับสองตะลันต์ก็ได้กำไรมาอีกสองตะลันต์ เช่นเดียวกันแต่คนที่ได้รับหนึ่งตะลันต์ ได้ไปซุกห่อซ่อนเงินของนายไว้ ต่อมาเป็นเวลานาน นายของผู้รับใช้พวกนี้ก็กลับมาและตรวจบัญชีของพวกเขา คนที่ได้รับห้าตะลันต์เข้ามา นำกำไรอีกห้าตะลันต์มาด้วย กล่าวว่า “นายครับ ท่านให้ผมห้าตะลันต์ นี่คือเงินอีกห้าตะลันต์ที่ผมทำกำไรได้” นายพูดว่า “ดีมาก ผู้รับใช้ที่ดีและซื่อสัตย์ ท่านซื่อสัตย์ในสิ่งเล็กน้อย เราจะให้เจ้าจัดการในเรื่องใหญ่ ๆ จงมาร่วมยินดีกับนายของเจ้าเถิด” คนที่ได้รับสองตะลันต์เข้ามารายงานว่า “นายครับ ท่านให้ผมสองตะลันต์ นี่คือเงินอีกสองตะลันต์ที่ผมทำกำไรได้” นายพูดว่า “ดีมาก ผู้รับใช้ที่ดีและซื่อสัตย์ เจ้าซื่อสัตย์ในสิ่งเล็กน้อย เราจะให้เจ้าจัดการในเรื่องใหญ่ ๆ จงมาร่วมยินดีกับนายของเจ้าเถิด...” (มธ.25: 14-23) สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2547, หน้า 14-16) ที่กล่าวถึงคนสมบูรณ์แบบ (The Ideal Person) ว่าคนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน ผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขและความสวัสดิคุณธรรมหรือคุณสมบัติ 7 ประการดังต่อไปนี้ (1) ชัมมัญญตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจถึงที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะอาชีพ การงานของตน มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรเมื่อไหร่อย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุด คือ รู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจที่เป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น (2) อุตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้รู้ถึงผลอะไร ที่ให้มีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะ การงานอย่างนั้น ๆ เขากำหนดวางกันไว้เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุด คือ

รู้ความหมายของคติธรรมและประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต (3) อุตตัญญูตา รู้ตน คือ รู้ตามความเป็นจริงว่า ตัวเรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เทำไร อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมและทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกต้องจุดที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป (4) มัตตัญญูตา รู้ประมาณ คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่าย ทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อน นอนหลับและการสนุกสนานรื่นเริงทั้งหลาย ทำการทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมีใจเพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลาย ที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา (5) กาลัญญูตา รู้กาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อย่างไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลาให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล (6) ปริสฺสญฺญูตา รู้ชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน และชุมชนรู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิจอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้องกับ ควรต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างนี้ ฯ เป็นต้น (7) ปุคคลัญญูตา รู้บุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิงหรือหย่อนอย่างไรและรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ ได้คติอะไร จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ จะใช้ จะยกย่อง จะดำเนิน หรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดี ดังนี้ เป็นต้น ธรรม 7 ข้อนี้นี้เรียกว่า สัปปริสธรรม แปลว่า ธรรมของสัปปริสชน คือ คนดีหรือคนที่แท้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของความเป็นคนที่สมบูรณ์ ฉะนั้นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษวีรสตรีเป็นแบบอย่างแก่ทุกคนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลต้องเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรมดังที่ปรากฏทั้งใน พระคัมภีร์ไบเบิล โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นหลักพระคริสตธรรมซึ่งถือเป็นคุณธรรมสากลด้วยและปรากฏในพระไตรปิฎก จากเหตุการณ์และหลักธรรมดังกล่าวทำให้ทราบว่าบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องเป็นวีรบุรุษวีรสตรี เป็นแบบอย่างแก่ทุกคนในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้านั้นต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่องค์พระศาสดาได้ตรัสไว้แน่นอน

11. สัญลักษณ์ (Symbols) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า
ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าสัญลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ พระคริสต์เจ้า กางเขน โบสถ์ พระแม่มาเรีย นักบุญองค์อุปถัมภ์ของ

โรงเรียน พระคัมภีร์ โดยอธิบายให้ทุกคนเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ดังกล่าวเกิดประทับใจ และกระตุ้นให้อยากนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพราะว่าศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีพระคริสต์เจ้าเป็นองค์พระศาสนา พระองค์บังเกิดจากครรภ์ของพระนางมารีย์พรหมจารี ด้วยฤทธิ์อำนาจของพระเจ้า ทรงรับทรมานสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนเพื่อไถ่บาปมนุษย์ทุกคน นักบุญทุกคนก็ได้เลียนแบบชีวิตของพระเยซูเจ้าและพระแม่มารีย์พรหมจารีเรื่องราวของพระองค์มีบันทึกไว้ในพระคัมภีร์ซึ่งเป็นพระวาจาพระเจ้า คริสตชนทุกคนร่วมศาสนกิจในโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ และวันฉลองบังคับเพื่อฟังพระวาจาและรับศีลมหาสนิท ซึ่งเป็นพระกายและพระโลหิตของพระคริสต์เจ้า โรงเรียนคาทอลิกเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทุกมิติดำเนินการภายใต้กรอบนโยบายที่พระศาสนจักรโรมันคาทอลิกกำหนดโดยยึดองค์พระคริสต์เจ้า พระแม่มารีย์ นักบุญทั้งหลาย โบสถ์ กางเขนและพระคัมภีร์เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นสถานศึกษาคาทอลิก สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2532, หน้า 16-26) ที่กล่าวว่านับแต่ชั่วขณะแรกที่นักเรียนคนหนึ่งเหยียบย่างเข้ามาในโรงเรียนคาทอลิก นักเรียนชายหรือหญิงผู้นั้นควรจะรู้สึกประทับใจว่าได้เข้ามาสู่สถานะแวดล้อมใหม่ เป็นภาวะแวดล้อมที่สว่างไสวด้วยแสงแห่งความเชื่อ และมีลักษณะเฉพาะของมันเองที่ไม่เหมือนใคร สถาปนาขึ้นมาวาทกัน ที่ 2 ได้สรุปเรื่องนี้ โดยพูดถึงสถานะแวดล้อมที่ซึมซาบไปด้วยคุณค่าแห่งพระคริสตธรรมคือ ความรัก ความเมตตาเอื้ออาทรและอิสรภาพในโรงเรียนคาทอลิก ทุกคนควรตระหนักในการประทับอยู่อย่างทรงชีวิตของพระเยซูเจ้า ความรับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนคาทอลิก เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครูทั้งในฐานะปัจเจกชนและกลุ่มชน ซึ่งแสดงออกโดยอาศัยการเผยแผ่ค่านิยมแบบคริสต์ทั้งโดยพระวาจาและศีลศักดิ์สิทธิ์ในพฤติกรรมของแต่ละคน ในความสัมพันธ์ด้วยอัธยาศัยไมตรีและประสานประสมกลมเกลียวระหว่างบุคคลและในความพร้อมที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ จากการได้เห็นประจักษ์พยานอยู่ทุกวัน นักเรียนก็จะค่อย ๆ มองเห็นคุณค่าของภาวะแวดล้อมแบบนี้ หากประจักษ์พยานดังกล่าวมิได้มีอยู่ที่แทบไม่มีอะไรเหลืออีกแล้วที่จะทำให้เรียกได้ว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนคาทอลิกสำนึกในการประทับอยู่ของพระแม่มารีย์พรหมจารี ซึ่งจะช่วยให้มากในการทำให้โรงเรียนเป็นเสมือน “บ้านมารีย์” มารดาและอาจารย์ของพระศาสนจักรได้อยู่เคียงข้างองค์พระบุตรตลอดเวลาที่ทรงเจริญพระวัยขึ้นมา

วัด (โบสถ์) ไม่ควรถูกมองว่าเป็นอะไรที่ไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน แต่ควรถือว่าเป็นสถานที่คุ้นเคยและใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งเยาวชนผู้มีความเชื่อจะสามารถพบการประทับอยู่ของพระเจ้าได้ “จงดูแลเถิด เราอยู่กับท่านทั้งหลายตลอดไป” (มธ.28: 20) การวางแผนพิธีกรรมควรดำเนินไปอย่างระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อชักจูงชุมชนและพระศาสนจักรท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม

12. ความเชื่อ (Belief) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า ควรมีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ เชื่อว่ามนุษย์เป็นสืดยอดของสิ่งสร้างของพระเจ้าเป็นลูกพระบิดาองค์เดียวกัน เป็นพี่น้องกัน มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน จึงควรร่วมกันสร้างพระอาณาจักรพระเจ้า (Kingdom of God) ให้เกิดขึ้นในโลกซึ่งหมายถึง ความรัก ความเมตตา การแบ่งปัน ความยุติธรรมและความสมานฉันท์จะเป็นเครื่องมือนำมนุษย์ไปสู่สันติสุข มนุษย์จะคิดจะชั่วไม่ได้มาจากกรรมพันธุ์ แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือการอบรมสั่งสอน เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ถูกสร้างมาให้มีความพิเศษแตกต่างจากสิ่งสร้างอื่น ๆ สอดคล้องกับ สมณคัมภีร์พระคริสตธรรมไทย (2523, หน้า 2) ที่ระบุว่า “แล้วพระเจ้าตรัสว่า ให้เราสร้างมนุษย์ตามภาพลักษณ์ของเรา ให้ครอบครองฝูงปลาในทะเล ฝูงนกในอากาศและฝูงสัตว์ ให้ปกครองแผ่นดินทั่วไปและสัตว์ต่าง ๆ ที่เลื้อยคลานบนแผ่นดิน พระเจ้าจึงสร้างมนุษย์ขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระองค์ ตามภาพลักษณ์ของพระเจ้านั้น พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นและได้ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง” (ปฐมก.1: 27) สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2532, ข้อ 55-56) ...นักเรียนควรได้รับการช่วยเหลือให้มองมนุษย์ในฐานะสิ่งสร้างที่มีชีวิตและมีธรรมชาติ ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตวิญญาณ เราแต่ละคนมีวิญญาณ... มิติทางด้านศาสนาทำให้เป็นไปได้ที่จะเข้าใจตัวบุคคลผู้เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง มนุษย์มีศักดิ์ศรีและความยิ่งใหญ่เหนือสิ่งสร้างใด ๆ เป็นผลงานของพระเจ้าซึ่งได้รับการยกย่องขึ้นสู่ระดับเหนือธรรมชาติในฐานะบุตรพระเจ้า... สอดคล้อง กับ เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2524, หน้า 221-222) ที่อธิบายว่าพระเยซูเจ้ามองคนในความสัมพันธ์กับพระเจ้าตลอดเวลา คนขึ้นกับพระเจ้า พระองค์ถือว่าคนเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างมาเหมือนกับดอกไม้ในทุ่งนาและนกในอากาศ (มธ.6: 26-30) พระเจ้าทรงเอาพระทัยใส่คนมากกว่าสิ่งทั้งหลาย ไม่ว่าสัตว์หรือเทวดา (มธ.6: 26; 10: 31) แต่คนก็ปฏิเสธที่จะรู้จักพระเจ้าและกฎของพระองค์ (ลก.17: 7-10) คนหันหลังให้พระเจ้าและเจริญชีวิตในบาปตามเนื้อหนัง (ลก.9: 62; รม.8: 5-12) นั่นหมายถึง บาป พระองค์จึงมองเห็นว่าคนเป็นคนบาป เพื่อจะได้หลุดพ้นจากบาปและการพิพากษาของพระเจ้า พระเยซูเจ้าได้ทรงประกาศให้คน “กลับใจ” (Conversion) และประทานให้คนที่กลับใจเป็น “บุตรพระเจ้า” “เวลาได้มาถึงแล้วพระราชัยของพระเจ้ามาถึงแล้ว จงเสียใจในบาปและกลับใจ” (มก.1: 15) นั่นคือข่าวดีของพระเจ้าผู้เป็น “บิดา” (มธ.6: 9) และฐานที่คนจะได้รับ คือ บุตรของพระเจ้า (มธ.5: 9; ลก.20: 36) ฉะนั้นเมื่อทุกคนมีความเชื่อในลักษณะที่ให้คุณค่าและถือว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันผู้บริหารก็จะปฏิบัติต่อครูอย่างดี ครูก็จะปฏิบัติต่อผู้เรียนและต่อเพื่อนครูด้วยกันด้วยความเคารพรักในศักดิ์ศรีของเขาซึ่งจะทำให้โรงเรียนคาทอลิกมีบรรยากาศของความสันติสุขตลอดไป

13. บรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral Standard) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ ยึดหลักพระคริสตธรรมโดยเน้นเรื่อง ความยุติธรรม ความรัก รับผิดชอบ เมตตาธรรม

เอื้ออาทร การให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพหุศรัทธาและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ (ตรงข้ามกับ Moral Standard คือ Double Standard คือ มีสองมาตรฐาน มีการเลือกปฏิบัติ) เพราะปัจจุบันอิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดวัตถุนิยมได้เป็นกระแสนำชีวิตของคนในสังคม ความก้าวหน้าทางวัตถุได้แสดงออกมา ในขณะที่จิตใจของมนุษย์ตกต่ำลงอย่างมาก สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2524, หน้า 245-246) ที่ให้ทัศนะว่า มนุษย์เน้นการพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ จนกระทั่งนักปรัชญาอย่าง นิทซ์ (Nietzsche) ได้ประกาศว่า “พระเจ้าตายแล้ว” (God is Dead) เพราะมนุษย์ปฏิเสธค่านิยมทางศาสนาโดยสิ้นเชิง สังคมมีสภาพที่รวยทางวัตถุแต่จนทางจิตใจ มีแต่ปริมาณของสิ่งของ แต่ขาดคุณภาพของชีวิต วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้คนมีอยู่มีกินก็จริง แต่ที่สุดก็กลายเป็นเครื่องมือทำลายชีวิตมนุษย์เสียเอง เพราะโลกขาดหลักศีลธรรม คนจึงเริ่มถามตนเองว่าทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้มีความหมายอะไร เพราะไม่ได้นำมาซึ่งสันติสุข บรรทัดฐานทางศีลธรรม คือ สิ่งที่จะมาเติมเต็มในส่วนที่สังคมโลกขาดอยู่ในขณะนี้ อย่างไรก็ตามบรรทัดฐานทางศีลธรรมขององค์การโดยอ้อมขึ้นอยู่กับหลักธรรมขององค์พระศาสดาของศาสนาที่คนในองค์การนั้นนับถือ โรงเรียนคาทอลิกนับถือพระคริสต์เจ้า องค์พระศาสดาของคริสต์ศาสนา คำสอนของพระองค์ (พระคริสต์ธรรม) ซึ่งถือว่าเป็นข่าวดีมีพื้นฐานบนความยุติธรรม ความรัก รับผิดชอบ เมตตาธรรม ความเอื้ออาทร การให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การเคารพศรัทธาและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ซึ่งก็ถือว่าเป็นหลักธรรมสากล สอดคล้องกับ สมาคมพระคริสตธรรมไทย (2523, หน้า 10-363) “ผู้หิวกระหายความยุติธรรม ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะอิ่มหนำ” (มธ 5: 6) “จนกว่าเขาจะทำให้ ความยุติธรรมมีชัยชนะนานาชาติจะมีความหวังในนามของเขา” (มธ 12: 21) “วิบัติจึงเกิดแก่ท่าน ธรรมาจารย์ และฟาริสีห์ที่เชื่อใจคน! ท่านถวายหนึ่งในสิบของสระแห่ ผักชี ยี่ห่วย แต่ได้ละเลยธรรมบัญญัติในเรื่องที่สำคัญ เช่น ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์! บทบัญญัติเหล่านี้จำเป็นต้องปฏิบัติโดยไม่ละเว้นบทบัญญัติอื่น ๆ” (มธ 23: 23) “วิบัติจึงเกิดแก่ท่าน บรรดาชาวฟาริสี ท่านถวายหนึ่งในสิบของสระแห่ สมุนไพรและผักต่าง ๆ ทุกชนิด แต่ละเลยความยุติธรรมและความรักต่อพระเจ้า! บทบัญญัติเหล่านี้จำเป็นต้องปฏิบัติโดยไม่ละเว้นบทบัญญัติอื่น ๆ” (ลก 11: 42) “อย่าตัดสินตามที่เห็น แต่จงตัดสินตามความยุติธรรมเถิด” (ยน 7: 24) “เมื่อเขาถูกเหยียดหยาม เขาไม่ได้รับความยุติธรรมเลย ใครจะเล่าถึงเชื้อสายของเขา? เพราะว่าชีวิตของเขาถูกยกไปจากแผ่นดินนี้แล้ว?” (กจ 8: 33) “เพราะพระองค์ทรงกำหนดวันหนึ่งไว้ จะทรงพิพากษาโลกด้วยความยุติธรรม โดยผ่านมนุษย์ผู้หนึ่งที่พระองค์ทรงแต่งตั้งไว้ และทรงรับรองต่อมนุษย์ทุกคนโดยทรงทำให้ผู้นี้กลับคืนชีวิตจากบรรดาผู้ตาย” (กจ 17: 31) “แต่เมื่อเปาโลเริ่มกล่าวถึงความยุติธรรม การบังคับตนเอง และการพิพากษาที่จะมาถึง เฟลิกซ์ก็เกิดความกลัว จึงกล่าวว่า “พอแล้ว สำหรับวันนี้!

ออกไปได้ เมื่อข้าพเจ้ามีเวลา จะเรียกท่านมาพบอีก" (กจ 24: 25) “เมื่อชาวเกาะเห็นงูกัดคิดห้อย
ที่มือเปาโลเช่นนั้น ก็พูดกันว่า ‘ชายคนนี้เป็นชาตกรแน่ ๆ เพราะแม้ว่าเขาจะรอดพ้นจากทะเล
แต่ความยุติธรรมของพระเจ้าไม่ยอมให้มีชีวิตต่อไป’ (กจ 28: 4) สอดคล้องกับพระวรสารโดย
นักบุญมัทธิว “ฝ่ายพวกฟาริสีเมื่อได้ยินว่าพระองค์ทรงกระทำให้พวกสะดูสีนิ่งงันไป เขาก็มาพร้อม
หน้ากัน คนหนึ่งในพวกเขาที่เป็นธรรมจารย์ล่อถามพระเยซูเจ้าว่า ‘พระอาจารย์ครับ ธรรมเนียม
ข้อไหนเป็นข้อที่ยิ่งใหญ่ที่สุด’ พระเยซูเจ้าตรัสตอบเขาว่า ‘ท่านต้องรักพระเจ้าของท่านจนหมดจิต
หมดใจ นี่แหละเป็นธรรมเนียมข้อที่ยิ่งใหญ่ที่สุด บัญญัติที่สำคัญรองลงมาก็คือ ท่านต้องรักเพื่อน
มนุษย์เหมือนรักตนเอง ธรรมเนียมบัญญัติของโมเสสและคำสอนของประกาศกทั้งสิ้นก็ใช้ธรรมเนียมบัญญัติ
สองข้อนี้แหละเป็นหลัก’ (มธ.22: 34-40) สอดคล้องกับ พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 (2549,
หน้า 7-60) ในพระสมณสาสน์ “พระเจ้าคือความรัก” (Deus Caritas Est) ข้อ 1 “พระเจ้าคือความรัก
ผู้ที่ดำรงอยู่ในความรักก็ดำรงอยู่ในพระเจ้าและพระเจ้ายิ่งดำรงอยู่ในผู้นั้น” (1ยน 4: 16) คำกล่าวจาก
จดหมายฉบับที่หนึ่งของนักบุญยอห์นนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงแก่นแท้ของความเชื่อคริสตชน:
เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า ซึ่งสืบเนื่องต่อไปถึงภาพลักษณ์และเป้าหมายสุดท้ายของมนุษย์ ใน
ประโยคเดียวกันนี้ นักบุญยอห์นยังกล่าวสรุปถึงชีวิตคริสตชนด้วยว่า “เราได้เข้ามารู้จักและเชื่อใน
ความรักของพระเจ้าที่ทรงมีต่อเรา” ...พระวรสารของนักบุญยอห์นอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย
คำพูดที่ว่า “พระเจ้าทรงรักโลกถึงกับประทานพระบุตรองค์เดียวของพระองค์ เพื่อคนที่เชื่อใน
พระองค์ สมควรที่จะ...มีชีวิตนิรันดร์” (ยน.3: 16) ในการยอมรับแก่นแท้แห่งความรัก ความเชื่อ
คริสตชนยึดถือแก่นความเชื่อของชนชาติอิสราเอล ในขณะเดียวกันก็ให้ความหมายที่ลุ่มลึกและ
กว้างขึ้น ชาวอียิปต์ที่มีใจศรัทธาจะอธิษฐานภาวนาทุกวัน ด้วยพระวาจาจากหนังสือเฉลยธรรมบัญญัติ
(Deuteronomy) ซึ่ง ไซแสดงหัวใจการมีชีวิตของพวกเขา “จงฟังเถิดอิสราเอลเอ๋ย พระเจ้าของเรา
มีพระเจ้าเดียว เจ้าจงรักพระเจ้าของเราด้วยสิ้นสุดจิตใจ สิ้นสุดวิญญาณและสิ้นสุดกำลังของเจ้า
(ฉธบ. 6: 4-5) พระเยซูเจ้าทรงรวมบัญญัติที่ให้ความรักพระเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกัน
ดังที่ปรากฏในหนังสือเลวีนิติ (Leviticus) “ท่านจงรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง” (19: 18; เทียบ
มก. 12: 29-31) เพราะว่าพระเจ้าได้ทรงรักเราก่อน (เทียบ ยน 4: 10) รักจึงไม่เป็นเพียงแค่ “คำสั่ง”
แต่เป็นการตอบสนองต่อความรักที่พระเจ้าเสด็จเข้ามาใกล้ชิดกับเรา...” ข้อ 20 “ความรักต่อเพื่อน
มนุษย์อันมีพื้นฐานมาจากความรักของพระเจ้านั้นก่อนอื่นใดหมด เป็นความรับผิดชอบของสมาชิก
หรือสัตบุรุษแต่ละคนและเป็นความรับผิดชอบของพระศาสนจักรทั้งปวงในแต่ละระดับด้วย จาก
ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนพระศาสนจักรใดพระศาสนจักรหนึ่ง ตลอดไปจนถึงพระศาสนจักรสากล
ในฐานะที่เป็นชุมชนพระศาสนจักรต้องปฏิบัติความรัก ความรักต้องมีการบริหารจัดการ...” ข้อ 25
จนกระทั่งบัดนี้มีความจริงอยู่สองประการด้วยกันที่ได้จากการไต่ตรองของเรา: ก) ธรรมชาติล้าลึก

ที่สุดของพระศาสนจักรแสดงออกมาในความรับผิดชอบ 3 ประการด้วยกัน การประกาศพระวาจา พระเจ้า (Kerygma-Martyria) การเฉลิมฉลองศีลศักดิ์สิทธิ์ (Leitourgia) และการประกอบกิจเมตตาธรรม (Diakonia) หน้าที่ทั้งสามอย่างนี้เอื้อกันและกันและไม่อาจแยกจากกันได้ ฉะนั้นสำหรับพระศาสนจักรงานเมตตาไม่ใช่งานสวัสดิการที่อาจปล่อยให้คนอื่นทำก็ได้ แต่งานนี้เป็นส่วนหนึ่งของแห่งธรรมชาติของพระศาสนจักร เป็นการแสดงออกที่ขาดเสียมิได้ ซึ่งการเป็นพระศาสนจักรของตนเอง ข) พระศาสนจักรคือ ครอบครัวของพระเจ้าในโลกนี้ ภายในครอบครัวนี้ไม่ควรมิผู้ใดเดือดร้อนในสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต แต่ในขณะที่เดียวกันความรักระดับสูงสุด รักแบบพระเจ้า (Agape) นี้แผ่คลุมเลยเขตปกครองของพระศาสนจักร นิทานเรื่องชาวซามาริตันผู้ใจดียังคงเป็นมาตรฐานที่บังคับให้มีความรักสากลต่อผู้ที่เดือดร้อนที่เราบังเอิญไปพบ (เทียบ ลก 10:31) ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นใครโดยไม่เฉไฉไปจากบัญญัติแห่งความรักสากล ต้องตระหนักว่าพระศาสนจักรยังมีความรับผิดชอบพิเศษภายในครอบครัวของพระศาสนจักรเอง นั่นคือ ต้องไม่มีสมาชิกคนใดตกทุกข์ได้ยากเดือดร้อนในสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต คำสอนในจดหมายถึงชาวกาลาเทีย เน้นว่า “เหตุฉะนั้นเมื่อเรามีโอกาสให้เราทำดีต่อคนทั้งปวงและเฉพาะอย่างยิ่งต่อครอบครัวที่มีความเชื่อ” (กต 6: 10) (ข้อ 31 ค) ยิ่งไปกว่านั้นความรักต้องไม่นำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับสิ่งที่มีชัยนี้เรียกว่า “เปลี่ยนศาสนา” รักเป็นอิสระจะต้องไม่ใช่ความรักเป็นวิธีการที่จะ ได้มาซึ่งเป้าประสงค์อื่น แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า เมตตากิจต้องไม่มีพระเจ้าหรือพระคริสต์เจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะความรักนั้นเกี่ยวข้องกับมนุษยทุกมิติ บ่อยครั้งสาเหตุหลักที่สุดของความทุกข์ทรมานคือ การขาดพระเจ้า ผู้ที่ทำงานเมตตากิจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จะต้อง ไม่บังคับผู้อื่นให้มารับความเชื่อของพระศาสนจักร พวกเขาต้องตระหนักว่าความรักที่บริสุทธิ์และใจกว้างคือประจักษ์พยานที่ดีที่สุดต่อพระเจ้าที่เราเชื่อ และเพราะพระองค์ เราจึงถูกผลักดันให้ต้องมีความรัก...” เมื่อความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร การให้อภัย การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะเป็นบรรทัดฐานทางด้านศีลธรรมของโรงเรียนคาทอลิกก็จะทำให้ทุกคนต่อต้านความอยุติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ การทุจริตคอร์รัปชัน การแก้แค้นพยาบาท การลบหลู่ดูหมิ่นเพื่อนมนุษย์และการเลือกปฏิบัติในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า

14. ขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition or Custom) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ โรงเรียนคาทอลิกควรส่งเสริม อนุรักษ์ นำคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามกรอบของศีลธรรมและตามหลักพระคริสตธรรม เพราะตระหนักว่าขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อจิตใจ และสามารถนำคุณค่าดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อโรงเรียนคาทอลิกสังกัด

สังฆมณฑลเป็นองค์การการศึกษาซึ่งอยู่ในบริบทของสังคม สิ่งแวดล้อมที่ต้องสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งโดยนัยนี้โรงเรียนคาทอลิกจึงอยู่ในฐานะชุมชนเปิด สอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ศรีวัชรรัตน์ และคณะ (2544, หน้า 19-20) ที่ว่าการศึกษาคาทอลิกจะต้องส่งเสริมให้เกิดความเคารพต่อรัฐและผู้แทนของรัฐ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่ชอบธรรมและแสวงหาสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ค่านิยมดั้งเดิมเกี่ยวกับทางบ้านเมือง เช่น เสรีภาพ ความยุติธรรม ความสูงส่งของงาน และความจำเป็นที่จะต้องติดตามความเจริญก้าวหน้าของสังคมจึงรวมอยู่ด้วยกันทั้งหมดในเป้าหมายของโรงเรียนและการดำเนินชีวิตของโรงเรียนก็เป็นปัจจัยพยานในเรื่องเหล่านี้ วันครบรอบสำคัญ ๆ ของชาติ ตลอดจนเหตุการณ์อื่น ๆ ที่สำคัญก็ได้รับการรำลึกถึงและจัดฉลองขึ้นในโรงเรียนคาทอลิก เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ วันฉัตรมงคล วันรัฐธรรมนูญ วันจักรี วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น หรือแม้แต่วันสำคัญ ๆ ทางศาสนาอื่น ๆ ที่ประชาชนในประเทศส่วนใหญ่นับถือ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา โรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทยก็ถือเป็นวันหยุดตามประเพณีด้วย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม...” มาตรา 23 “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ ใน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, ข้อ 20) “วิถีทางสำคัญในการฝึกอบรม คือ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ฉะนั้น ครูคาทอลิกจึงควรรู้จักความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่าง วัฒนธรรมและพระศาสนจักร พระศาสนจักรมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม และในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมก็มีอิทธิพลต่อพระศาสนจักร พระศาสนจักรรับเอาวัฒนธรรมทุกอย่างที่สอดคล้องกับการไขแสงของพระเป็นเจ้าในการประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้าอย่างได้ผล โดยคำนึงถึง คุณลักษณะของวัฒนธรรมของทุกชนชาติทุกยุคทุกสมัย ความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างวัฒนธรรม และชีวิตของพระศาสนจักรจะเห็นได้ชัดจากความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างการสร้างโลกและ

การไถ่บาป ด้วยเหตุนี้เองการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจึงเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งยวด...” สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, ข้อ 29-30) “...การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนี้เป็นการถ่ายทอดความรู้และความจริงในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ครูคาทอลิกจะต้องมีความตื่นตัวต่อโอกาสที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและความเชื่อสองสิ่งนี้สัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง แต่ที่สำคัญก็คือ ครูคาทอลิกจะต้องเห็นความสัมพันธ์นี้ในชีวิตของเขาเอง” “การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนถึงคุณค่าต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต้องให้เหมาะสม ความเข้าใจในชีวิตและคุณค่าความเป็นมนุษย์...ครูคาทอลิกต้องเสนอคุณค่าเพื่อก่อให้เกิดทัศนคติสำหรับชีวิตและทัศนคตินี้ก็ต้องส่งเสริมชีวิตนักเรียน ตัวอย่างเช่น เสรีภาพ ซึ่งรวมหมายถึง การให้ความเคารพต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบ การแสวงหาความจริงอยู่เสมอ การมีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขและสันติ การมีความเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น พร้อมด้วยจิตตารมณ์แห่งการรับใช้ทุก ๆ คน การแสวงหาความยุติธรรม...” เป็นต้น

15. ระเบียบปฏิบัติ (Regulation) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า คือ เน้นการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือว่าระเบียบปฏิบัติเป็นเครื่องมือ (Means) มิใช่เป้าหมาย (Goal) เพื่อให้ทุกคนใช้เสรีภาพของตนอย่างถูกต้อง เคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน (Human Dignity) มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดกฎเคร่งครัดแบบไร้เหตุผล ใช้หลักเมตตาธรรมให้โอกาสคนผิดได้กลับใจ เพราะที่ผ่านมามีสังคมไทยทั้งในภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรศาสนา องค์กรการศึกษาล้วนมีปัญหาต่าง ๆ มากมายเพราะผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ทำหน้าที่ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมแต่คำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง สังคมจึงมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างแพร่หลาย เพราะขาดการบริหารจัดการที่ดี ฉะนั้น โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำให้การศึกษาอบรมพัฒนามนุษย์ในทุกมิติ ต้องตระหนักว่าเพื่อให้ได้ผลผลิต (Outputs) ที่ดี จำเป็นต้องมีปัจจัย (Inputs) และกระบวนการ (Process) ที่ดีด้วย เพราะ “ผล” ย่อมต้องมาจาก “เหตุ” การบริหารจัดการ (Management) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญทุกองค์การในประเทศไทยต้องการการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับ สถาบันพระปกเกล้า (2548, หน้า 15-169) ที่ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีหลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 สรุปองค์ประกอบทั้ง 6 ไว้ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ รักษาไว้ซึ่ง

ความยุติธรรมของสมาชิก 2) หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) มีความหมายตรงกันข้ามหรือเกือบตรงกันข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวก 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน 5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม การใส่ใจปัญหาสาธารณะ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมุ่งประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ มิเกล กาโรซาบาล (2544) ที่ให้ทรรศนะว่า การศึกษาอบรมต้องคำนึงถึงความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ คือ พ่อแม่เป็นครูหรือผู้ให้การศึกษาอบรมคนแรกของลูกของตน การให้การศึกษาอบรมต้องเน้นด้านคุณธรรมสำหรับชีวิต (Formation for Human Person and of Human Persons)

16. พิธีกรรมและงานพิธี (Ceremony) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าพิธีกรรมและงานพิธี (Ceremony) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้ทุกคนได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเสรี นับถือศาสนาอยู่ในระดับคุณค่ามิใช่อยู่ในระดับพิธีกรรม เข้าใจความหมาย นำคุณค่าของหลักธรรมคำสอนไปสู่การปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อมวลมนุษยชาติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างศาสนสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเคารพ ให้เกียรติและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนพิธีกรรมอื่น ๆ ควรเรียบง่ายพอเหมาะพอควร เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย พอดีพองามและกระทำอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อสร้างสำนึก เพื่อปลูกฝังความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อธำรงรักษาเรื่องราวหนึ่งเพราะตระหนักว่าศาสนาเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อที่บุคคลมีอยู่ ไม่มีสถาบันใดเข้าไปห้ามไม่ให้คนคิด คนเชื่อถืออะไรก็ได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็รับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาของบุคคลไว้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ เสรีภาพในการถือศาสนาเป็นเสรีภาพโดยเด็ดขาด รัฐจะออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพไม่ได้ เสรีภาพในการถือศาสนานี้หมายความว่าใครจะนับถือศาสนาใด ๆ ก็ได้และไม่นับถือศาสนาใดเลยก็ได้ ส่วนเรื่องการประกอบพิธีกรรมตามศาสนาซึ่งเป็นของคู่กันกับเรื่องการนับถือในศาสนา บุคคลที่เชื่อถือในศาสนาใด

ย่อมประกอบพิธีกรรมตามลัทธิประเพณีได้ เมื่อไม่เป็นปฏิกิริยาคือหน้าหนึ่งของพลเมืองและไม่เป็น
การจัดวางต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน... เสรีภาพในการถือศาสนานี้
ยังคุ้มครองไปถึงเสรีภาพในการที่จะสอนหรืออบรมในลัทธิหรือศาสนานั้น ๆ ด้วย และเป็นที่ยอมรับ
โดยทั่วไปว่าทุกศาสนาล้วนแต่สอนหลักธรรมที่มีคุณค่าเพื่อให้ศาสนิกชนนำไปปฏิบัติ
อย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งเสริมให้ทุกคนนับถือศาสนาของตนอย่างเสรี สร้างความสัมพันธ์ต่อกัน
บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ (2547, หน้า 18) ที่กล่าวถึงการกำหนดมาตรฐานความรู้หลักธรรมทางศาสนา เนื่องจาก
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 73 เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านหลักธรรมของ
ศาสนาเพื่อให้นำไปใช้เสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยความหมายในมาตรานี้เน้นที่
ตัวจิตวิญญาณของคนที่มีความรู้ที่พึงทางธรรมในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตเป็น
เครื่องมือและกลไกทางจิตในการควบคุมคนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ใน
อาชีพของตนทุก ๆ อาชีพ ให้เสียสละมีเมตตาและลดความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของ
ธรรมะในทุกศาสนา ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีนโยบายและดำเนินการให้ประชาชนรู้ธรรมะในระบบ
การศึกษากากบังคับและขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา
ตอนปลายและอาชีวศึกษาเรียนรู้หลักและแก่นของศาสนาทั้งหมดอย่างถูกต้องโดยตั้งมาตรฐาน
ความรู้ ดังนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นสูงสุด มีความรู้ระดับพื้นฐานและประโยชน์
ของธรรมะ ผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษามีความรู้ระดับแก่นของธรรมะที่
ถูกต้อง สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2532, ข้อ 6) ที่ว่าไม่ใช่ทุกคนทุกคน
ในโรงเรียนคาทอลิกเป็นสมาชิกของพระศาสนจักรคาทอลิกและไม่ใช่ทุกคนที่เป็นคริสตชนเพราะ
แท้จริงแล้วมีหลายประเทศซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นจำนวนมากไม่ใช่คาทอลิก นี่ก็ความเป็นจริง
ซึ่งสังคายนาว่าติกัน ที่ 2 เรียกร้องให้มาสนใจเสรีภาพในการนับถือศาสนาและมโนคติส่วนตัวของ
นักเรียนแต่ละคน รวมทั้งครอบครัวของเขาจะต้องได้รับการเคารพและเสรีภาพอันนี้ก็สิ่ง
ที่พระศาสนจักรยอมรับอย่างชัดเจน ในอีกทางหนึ่งโรงเรียนคาทอลิกก็ไม่อาจปล่อยวางเสรีภาพ
แห่งตนในอันที่จะประกาศพระคริสตธรรมและเสนอการอบรมในแบบที่มีพื้นฐานอยู่ที่ค่านิยม
อันจะพบได้ในการศึกษาแบบคริสต์ เพราะนี่เป็นสิทธิและหน้าที่ของโรงเรียนคาทอลิก อย่างไร
ก็ตาม การประกาศหรือการนำเสนอมิใช่เป็นการบังคับเพราะการบังคับนั้นชวนให้นึกถึงการกระทำ
รุนแรงต่อจิตใจอันเป็นสิ่งซึ่งพระคริสตธรรมและกฎหมายของพระศาสนจักรห้ามไว้อย่างเข้มงวด
กวัดขั่น สอดคล้องกับ เลน (Lane, 1991, p. 8) บอกว่าโรงเรียนคาทอลิกต้องรับภารกิจพิเศษใน
การเปิดวิสัยทัศน์ใหม่ต่อสังคม ซึ่ง สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) (ง ข้อ 2)
สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2542, หน้า 108) ย้ำว่าโรงเรียนคาทอลิกต้องทำหน้าที่

ผดุงรักษาเสรีภาพของมโนธรรมและการนับถือศาสนา สอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ และคณะ (2544, หน้า 20-23) ที่กล่าวถึงการอภิบาลในโรงเรียน: บริบทของ ศาสนสัมพันธ์ว่า พระศาสนจักรคาทอลิกเน้นการสร้างศาสนสัมพันธ์ แนวความคิดนี้เกิดจากสังคายนาวาติกัน ที่ 2 เริ่มต้นเรียกประชุมโดยพระสันตะปาปาจอห์น ที่ 23 ในปี ค.ศ. 1962 และสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1965 ใช้เวลาประชุมนาน 4 ปี นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์พระศาสนจักร ที่เริ่มต้นใช้คำว่า “ศาสนสัมพันธ์” โดยมีเอกสารสำคัญหลายฉบับที่สอนคริสตชนให้ทำหน้าที่ศาสนสัมพันธ์โดยมีคำสอนหลักคือ มนุษย์ทุกคนเป็นบุตรพระเจ้า ทุกคนอยู่รอดโดยอาศัยพระคริสต์ พระอาณาจักรพระเจ้า พระจิตเจ้าทรงทำงานนอกพระศาสนจักรด้วย และมีข้อความบางตอนจากเอกสาร คำแถลงการณ์ว่าด้วยศาสนสัมพันธ์ระหว่างพระศาสนจักรคาทอลิกกับบรรดาศาสนาที่มีไครสต์ (Nostra Aetate) อาทิ เราจะวิงวอนพระเจ้า พระบิดาของมนุษย์ทุกคนไม่ได้ ถ้าหากเราไม่ยอมประพฤติดนฉันพี่น้องต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ว่าใคร เพราะพระเจ้าทรงสร้างเขามาตามภาพลักษณ์ของพระองค์ พระศาสนจักรคาทอลิกไม่ปิดบังสิ่งใดที่เป็นจริงและศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาเหล่านี้ พระศาสนจักรคาทอลิกขอประณามว่าการแบ่งแยกหรือรังแกเบียดเบียนใด ๆ ที่กระทำต่อมนุษย์เพราะเป็นเรื่อง ชาติ ศิพ ชนชั้น และศาสนาของเขานั้นเป็นการผิดต่อคุณค่าตามหลักพระคริสตธรรม

การสร้างศาสนสัมพันธ์กับศาสนาอื่นมิใช่เป็นเรื่องที่เราต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อของเรา แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงท่าทีจากของเดิมที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ ของฉันดีกว่า แข่งขัน ขัดแย้ง ต่อสู้ ทำลายกลายเป็นของใหม่ที่เป็นพี่น้องกัน ร่วมมือกัน สุภาพ ไม่อวดยิ่งใหญ่ นุ่มนวล หนักแน่นและจริงใจหน้าที่ของคริสตชนตามสังคายนาวาติกัน ที่ 2 จึงมี 2 อย่าง คือ ประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้า (พระคริสตธรรม) และสร้างศาสนสัมพันธ์

ในเรื่องศาสนพิธี (พิธีกรรม) และการให้การศึกษาเรื่องศาสนาอื่นในโรงเรียนคาทอลิกนั้นสภาการศึกษาคาทอลิกได้มีมติเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2528 ให้เสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อขอความเห็นชอบจากสภาพระสังฆราช ดังนี้ (1) โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถานศึกษา ภายใต้การบริหารของผู้ที่นับถือคริสตศาสนาหรือดำเนินการบริหารโดยผู้แทนของพระศาสนจักรคาทอลิก ซึ่งเป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไปจึงเป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่ผู้บริหารจะจัดให้มีพิธีของคริสตศาสนาขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลแก่โรงเรียนของตนตามโอกาสอันควร (2) สิ่งสำคัญหรือหัวใจของศาสนพิธี คือ การที่ประชาชนในโรงเรียนไม่ว่าจะถือศาสนาใดสำรวมตนอยู่ในบรรยากาศสงบ มีโอกาสยกจิตใจและตั้งจิตอธิษฐานร่วมกัน “เมื่อใดพวกท่านอยู่ด้วยกันตั้งแต่ 2-3 คนขึ้นไป เราจะอยู่ท่ามกลางท่าน” (มธ.18: 20) สิ่งนี้สำคัญมากกว่าอุปกรณ์ประกอบพิธีภายนอก (3) ในการจัดให้มีพิธีใด ๆ ภายในโรงเรียนและผู้ใหญ่ของโรงเรียนเป็นประธานในพิธี การจัดโต๊ะและใช้ภาษาแบบศิลปหัตถกรรมของไทย เพื่อประดิษฐานรูปกางเขนหรือพระแม่มาเรียพรหมจารีควรจะได้รับส่งเสริม

(4) ไม่ควรนำวิธีปฏิบัติอื่นใดที่จะทำให้เกิดปัญหาและความกังขาเข้ามาผนวกกับประเพณีของโรงเรียนที่เคยถือปฏิบัติกันมาด้วยความสงบเรียบร้อย (5) การจัดตั้งแท่นพระ 2 ศาสนาขึ้นในเวลาเดียวกันและสถานที่เดียวกันให้เจ้าของสถานที่จัดด้วยความรอบคอบ (6) ในการจัดประกอบพิธีใด ๆ ในโรงเรียน เช่น พิธีตั้งกองลูกเสือ ถ้ามีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นประธานในพิธีและเรียกร้องให้จัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมด้วยพุทธบูชาโรงเรียนอาจอนุโลมให้ทำได้ (7) ในกรณีที่ต้องจัดการเอกราชหรือหน่วยงานราชการขอใช้สถานที่โรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น ชุมนุมลูกเสือชาวบ้าน การอบรมครูประจำจังหวัด ฯลฯ และในกิจกรรมดังกล่าว มีการตั้งรูปพระเพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาอื่นที่มีใช้คาทอลิกโรงเรียนควรอนุญาตให้จัดทำพิธีได้

นอกจากนี้ สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ขอให้โรงเรียนคาทอลิกถือปฏิบัติ ดังนี้

- (1) โรงเรียนควรจัดหาครูที่มีความรู้อย่างลึกซึ้งและถูกต้องของศาสนาอื่นมาสอนศาสนาแก่นักเรียน
- (2) โรงเรียนควรจัดให้มีครูที่เป็นพุทธมามกะ หรือนักเรียนที่นับถือพุทธศาสนาไปร่วมพิธีอย่างชาวพุทธที่ดีในโอกาสวันสำคัญของพุทธศาสนา การนำนักเรียนไปฟังธรรมเทศนาที่ศาสนสถานใกล้เคียงกับโรงเรียนเป็นครั้งคราว เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน (3) การนิมนต์พระภิกษุในฐานะผู้รู้มาอบรมเรื่องพุทธศาสนาเป็นครั้งคราวทำได้ด้วยความรอบคอบ (4) ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องปรึกษากับบาทหลวงเจ้าอาวาสหรือประมุขของเขตสังฆมณฑลเสียก่อน เมื่อจะมีการนิมนต์พระภิกษุหรือผู้นำทางศาสนาอื่นมาประกอบพิธีทางศาสนาในโอกาสพิเศษในโรงเรียน สอดคล้องกับ

พระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 (Pope John Pual II, 1982, p. 357) ที่ว่าปรัชญาการศึกษาคาทอลิกตามแนว “สมณสารการศึกษาคาทอลิกสำหรับเยาวชน” มีสาระที่เน้นเกี่ยวกับความเป็นบุคคลของมนุษย์และวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นคุณค่าและผลผลิตแห่งความสำเร็จของมนุษย์และสังคม นักการศึกษาคาทอลิกต้องเคารพต่อคุณค่าของวัฒนธรรมและชีวิตมนุษย์ในแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งต่างมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความดี ความงามและความสมบูรณ์ครบถ้วนของชีวิต

17. หลักสูตร (Curriculum) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ มีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ตามหลักพระคริสตธรรม ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เพราะในชีวิตจริงมนุษย์ต้องมีความรู้ในส่วนที่เป็นสากลเพื่อให้รู้เท่าทันโลกแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ลืมรากเหง้าและท้องถิ่นของตนเอง โรงเรียนคาทอลิกจึงต้องจัดหลักสูตรซึ่งเป็นมวลประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เป็นสากลและในขณะเดียวกันก็มีชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 12-21) ที่ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 กำหนดให้มีการจัดทำหรือปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีลักษณะที่หลากหลายเหมาะสม กับบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยรัฐจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางที่มีลักษณะของความเป็นไทย เป็น พลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อและต้อง ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีหลักสูตรของตนเอง ประกอบด้วย 2 ส่วน สอดคล้องกับ อมรวิชช์ นาครทรรพ (2545, หน้า 34) ที่ให้รายละเอียดในแต่ละหลักสูตรดังนี้ (1) หลักสูตรแกนกลาง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นและกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม 8 กลุ่มวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ๆ ละ 3 ปี รวมทั้งเป็น ผู้ดำเนินการให้สถานศึกษาได้นำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ต่อไป (2) หลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องจัดทำสาระหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางและ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อสนองตอบตัวตนของ ผู้เรียนและเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีของท้องถิ่น ทั้งนี้ ลักษณะหลักสูตรของสถานศึกษา ควรพยายาม ให้มีความยืดหยุ่นโดยกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มวิชา ตามช่วงชั้นต่าง ๆ ในเชิงที่เป็น “ผลลัพธ์การเรียนรู้” ที่คาดหวังร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งไปปรับ สร้างสรรค์ พัฒนาเทคนิคกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์เหล่านั้นได้ด้วยตนเองโดยอิสระในรูป หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความหลากหลายและการตอบสนองความต้องการความถนัดและ ความสนใจของผู้เรียนในแต่ละที่ที่อาจจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป สำหรับความสำเร็จของ การสร้างหลักสูตรจะอยู่ที่ความเข้มแข็งและกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อไม่ให้หลักสูตร ที่สร้างขึ้นกำหนดโดยครูหรือผู้บริหารฝ่ายเดียว แต่เป็นหลักสูตรที่สะท้อนความเข้มแข็งและจุดยืน ทางความคิดของชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา หลักการนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 28

หลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง (การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ) วรรคสาม (การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การบริการและความช่วยเหลืออื่นในด้านการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง) และวรรคสี่ (การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น) ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (1) ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพออย่างมีความสุข สอดคล้องกับ กิตติมา ปรีดีดิถ (2533, หน้า 89) ที่ให้รายละเอียดว่าหลักสูตรของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรเน้นหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่เน้นสภาพการณ์ที่เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องการใช้ชีวิตอย่างสงบสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาจึงจำเป็นต้องส่งเสริมความสนใจของแต่ละบุคคลและตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น หลักสูตรจึงเน้นประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลัก หลักสูตรในแนวนี้นี้จึงเป็นหลักสูตรนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Curriculum) หรือหลักสูตรกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง (Activity Centered Curriculum) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและสังคมมากขึ้น

อนึ่ง หลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นนั้นล้วนสอดคล้องกับหลักสูตรตามแนวพุทธปรัชญาทางการศึกษาที่มุ่งผลิตคนที่มีความประเสริฐทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้น เนื้อหาจึงประกอบด้วยเนื้อหาที่ว่าด้วยความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาจิตใจ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, 2526, หน้า 51) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ (2) เรื่องเกี่ยวกับสังคม และ (3) เรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม ดังนั้น รายวิชาจึงประกอบด้วยกลุ่มวิชาศิลปศาสตร์ กลุ่มวิชาชีพ และวิชาศีลธรรม อันเป็นรายวิชาที่สร้างกำลังคน นับได้ว่าเป็นการศึกษาเพื่อเป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ (Human Being) (จิตรกร ตั้งเกษมสุข, 2525, หน้า 109)

18. การจัดการเรียนการสอน (Learning-Teaching Activities) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered) ฝึกให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ตรงตรง ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ทั้งในและนอกห้องเรียน ถือว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญกว่าการสอนของครู เพราะในอดีตครูมักจัดการเรียนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางคือ ครูเป็นผู้มีความรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ โดยครูหวังว่าการถ่ายทอดความรู้ของตนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง... สอดคล้องกับมิเกล กาไรซาบาล (2544, หน้า 16) ที่ให้รายละเอียดว่าเด็กเริ่มต้นรู้จักคิดอย่างเป็นรูปธรรมเมื่ออายุ 5 ขวบ และเจริญเติบโตในด้านนี้จนถึงอายุ 11 ปี จึงจะเริ่มรู้จักคิดอย่างเป็นนามธรรมแต่ข้อมูลในงานวิจัยภาพรวมของการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ในประเทศไทยเด็กในเมืองพัฒนาทางด้านการคิดช้ากว่ามาตรฐานสากลอยู่หนึ่งปีและเด็กชนบทพัฒนาช้ากว่าประมาณ 2-4 ปี กว่าสองในสามของเด็กไทยอายุถึง 15 ปีแล้ว ไม่สามารถคิดอย่างเป็นนามธรรมซึ่งนับว่าต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่ 3 ปี ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้แสวงหาแนวคิดแนวทางใหม่ ๆ ที่จะนำมาอธิบายและแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งแนวคิดหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางก็คือ แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้งอกงามขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในบุคคลและการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว... ตามแนวคิดนี้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีโอกาสรับข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามาและมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิดกลั่นกรองข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับความรู้เดิมและสร้างความหมายข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างสรรค์ความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลถึงความเข้าใจและคงความรู้นั้น (Retention) ดังนั้นการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) จึงเป็น

แนวคิดที่สามารถนำไปใช้เสริมในการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ชัดเจน โดยให้นักเรียนได้คิด ได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 7-9) ที่กล่าวว่า “ที่ผ่านมาโรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่กลับยึดตัวครู หลักสูตร เนื้อหาวิชา สื่อและการวัดผลเป็นหลัก การมุ่งเน้นเนื้อหาทำให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาสมอง ไม่ได้ใช้ความคิด และไม่ได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูจึงควรปฏิวัติกระบวนการเรียนรู้โดยเปลี่ยนบทบาทของตนจากการถ่ายทอดความรู้ มาเป็นการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง” สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ สอดคล้องกับ พิพัฒน์ พสุธารชาติ (2547, หน้า 58-59) ที่อ้างถึงแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี แห่งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กล่าวถึงแนวการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตั้งตัว ตั้งใจและมีใจจดจ่อ ผูกพันอยู่กับสิ่งที่ทำ มิใช่เพียงทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ทั้งย้ำว่ากิจกรรมการเรียนดังกล่าวจะต้องมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ เบอร์แมน (Burman, 1994, p. 164) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” (Child Centered) ว่าคำ ๆ นี้มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

(1) ความพร้อม (Readiness) หมายความว่า ผู้เรียนต้องมีความพร้อมที่จะเรียน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมทางด้านอารมณ์หรือสติปัญญา (2) ทางเลือก (Choice) หมายความว่า การเรียนการสอนจะต้องมีทิศทางสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนควรจะเป็นผู้กำหนดเวลาและเนื้อหาของกระบวนการเรียนรู้ (3) ความต้องการ (Needs) หมายความว่า การเรียนการสอนจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (4) การเล่น (Play) หมายความว่า การเรียนการสอนที่ดีจะต้องเป็นการเรียนที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน เป็นการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมีความสุข (5) การค้นพบ (Discovery) หมายความว่า การเรียนที่เน้น ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ผ่านทางประสบการณ์ส่วนตัวของตนเอง สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานนิเทศก์ (2542, หน้า 3-4) ได้สรุปหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองให้มากที่สุด การเรียนรู้ที่สำคัญขึ้นอยู่กับสิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่สอน (เทคนิคการสอน) ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน สามารถพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้หลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ साโรช बवस्री (2535, หน้า 430-431) ที่ระบุว่า การศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปรัชญาประสบการณ์นิยม (Experimentalism) หรือ ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่ได้ประยุกต์ความคิดเห็นของนักจิตวิทยากลุ่ม เกสตัลท์ (Gestalt) ซึ่งถือว่าการแก้ปัญหาเป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ จำเป็นจะต้องทดลองดูก่อนว่าใช้ได้ผลหรือไม่ จึงถือว่าการทดลอง (Experimentation) เป็นใหญ่และให้นับห้องเรียนต่าง ๆ เช่นห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด โรงเรียนสาธิต ห้องปฏิบัติการทางภาษา ฯลฯ เป็นห้องทดลองทั้งสิ้น สอดคล้องกับ ไพฑูรย์สินลาร์ตัน (2540, หน้า 55-56) ที่ระบุว่า จากการทดลองนั้นทำให้นักปรัชญาลัทธินี้มีความเชื่อว่าการที่คนได้รู้ ได้เห็น ได้สัมผัส ได้รู้จากประสบการณ์นั้นจะเป็นความจริงที่เกิดขึ้น จากการสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและเป็นประสบการณ์ทั้งหมดของมนุษย์ ซึ่งเมื่อคนเราได้รับประสบการณ์แล้วก็จะรวบรวมประสบการณ์เอาไว้และใคร่ครวญอยู่เสมอ ความรู้ที่ได้จึงเป็นความรู้ที่ต่อเนื่องกันอยู่เสมอ ๆ ไม่มีสิ้นสุด ในขณะที่ ศักดา ปรารักษ์ประทานพร (2530, หน้า 56) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ความจริงมีลักษณะไม่คงที่ ความจริงสูงสุดไม่มี สิ่งที่เป็นจริงในสถานที่หนึ่งอาจไม่เป็นจริงในอีกสถานที่หนึ่งก็ได้ สอดคล้องกับ साโรช बवस्री (2535, หน้า 430) ที่ว่าความจริงจึงเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของมนุษย์ตามสถานการณ์ของโลกซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการอยู่เสมอ สอดคล้องกับ ฉัตรชัย น่วมโพธิ์ (2532, หน้า 43) ที่บอกว่าการได้มาซึ่งความรู้ความจริง คือ การลงมือกระทำหรือโดยการสร้างสรรค์จากประสบการณ์ของผู้เรียนเองเช่นเดียวกันกับ วิจิตร ศรีสอาน (2525, หน้า 272) ที่บอกว่าผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ ในกระบวนการเรียนการสอนจึงยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) การศึกษาจึงควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การเจริญงอกงามนั้น ถือว่าเป็นการเพิ่มพูนความเฉลียวฉลาดและสติปัญญาเพื่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ เนลเลอร์ (Kneller, 1971, p. 103) ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) มากกว่าการสอนเนื้อหา สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอาน (2525, หน้า 272) ที่ว่าโดยอาศัยวิธีการแก้ปัญหา เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประสบการณ์ซึ่งประสบการณ์และการทดลองจึงถือว่าเป็นกิจกรรมที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้

19. ธรรมชาติของมนุษย์ (Human Nature) ในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลใน ทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ มนุษย์ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า เป็นประชากร ของพระเจ้า (People of God) มีเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง เป็นพี่น้องกัน เป็นผู้ประเสริฐซึ่งความประเสริฐของมนุษย์นั้นอยู่ที่ “การเป็น” คนดีมีคุณธรรม มิใช่อยู่ที่ “การมี” ทรัพย์สินเงินทอง มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล (Rational Being) เพราะเป็นสิ่งสร้าง ที่ดีที่สุดของพระเจ้า สอดคล้องกับ สมพร สุทัศน์ย์ (2546, หน้า 42) ที่นำเสนอทัศนะของ พระพุทธทาสภิกขุเกี่ยวกับมนุษย์ว่ามนุษย์หมายถึง ผู้มีจิตใจสูง สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2547, หน้า 11) ที่ระบุว่า มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลายอื่น สิ่ง ที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ ได้แก่ สึกขา หรือการศึกษา คือ การเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนา มนุษย์ที่ฝึก ศึกษาหรือพัฒนาแล้ว ชื่อว่าเป็น “สัตว์ประเสริฐ” เป็นผู้รู้จักดำเนินชีวิตที่พึ่งพาด้วยตนเองและช่วย ให้สังคมดำรงอยู่ในสันติสุขโดยสวัสดิ์ สอดคล้องกับ เรดดิน (Reddin, n.d. อ้างถึงใน ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ, 2529, หน้า 67-68) ที่นำเสนอทฤษฎีแซด (Z Theory) เรดดินมีความเชื่อว่ามนุษย์มี ความซับซ้อน (Man is a Complex Man) แต่ในความเป็นจริงมนุษย์มีลักษณะทั่ว ๆ ไปดังนี้ เป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน ยอมรับทั้งความดีและความชั่ว จะถูกผลักดันจากสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมให้ทำสิ่งต่าง ๆ มีเหตุผลเป็นสิ่งที่สนใจในการทำงาน มักจะพึ่งพาอาศัยกันและจะติดต่อ เกี่ยวข้องกันในสังคม ทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ สมาคมพระคริสตธรรมไทย (2514, หน้า 2) แล้วพระเจ้าตรัสว่า “ให้เราสร้างมนุษย์ตามภาพลักษณ์ของเรา ให้ครอบครอง ฝูงปลาในทะเล ฝูงนกในอากาศและฝูงสัตว์ ให้ปกครองแผ่นดินทั่วไปและสัตว์ต่าง ๆ ที่เลื้อยคลาน บนแผ่นดิน พระเจ้าจึงสร้างมนุษย์ขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระองค์ ตามภาพลักษณ์ของพระเจ้านั้น พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นและได้ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง” (ปฐมก.1: 27) สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2524, หน้า 198-199) ที่อธิบายว่าคนคือ ภาพลักษณ์ของพระเจ้า (Image of God) พระเจ้าทรงสรรพานุภาพ รู้เห็นสารพัด ทรงเป็นผู้เป็น (Being Himself) แต่เพียงผู้เดียว มนุษย์และ สรรพสิ่งที่ถูกสร้างมาได้รับ “ความเป็น” (Being) นี้จากพระเจ้า หมายความว่า ไม่มีความเป็นใน ตัวเอง แต่มีส่วนร่วมในความเป็นของพระเจ้า พระเจ้าได้ทรงสร้างสรรพสิ่งขึ้นมา เพราะไม่ต้องการ

จะอยู่ในความยิ่งใหญ่ของพระองค์เอง พระองค์ต้องการ “เพื่อน” (Company) เพื่อจะได้ “พิมพ์ภาพ” ของพระองค์เองในสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างมา การกระทำเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า พระเจ้าประทับตราภาพลักษณ์ของพระองค์ในลักษณะรูปธรรมเหมือนกับการประทับตราลงในเอกสารอะไรสักอย่างแต่หมายความว่า พระองค์ทรงประทานความสามารถพิเศษให้มนุษย์รู้จักพระเจ้าด้วยตัวของเขาเองในตัวของเขาเอง ทำให้เขาสามารถสำนึกได้ว่า ตัวเขาเองคือทางหนึ่งที่พระเจ้าเปิดเผยพระองค์ในโลกที่พระองค์ทรงสร้างมา ประวัติศาสตร์ของมนุษย์จึงเป็นการไขแสงของพระเจ้านั่นเอง หมายความว่าอีกอย่างหนึ่งว่า พระเจ้าทรง “ถ่ายทอด” ความเป็นของพระองค์เองในตัวมนุษย์ ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ จึงเข้าใจว่าการเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าคือ การเป็นเพื่อนที่เปิดเผยความเป็นของพระเจ้า คนกับพระเจ้าจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จนอาจกล่าวได้ว่าพระเจ้ากับคนนั้นคู่กัน ความสมบูรณ์ที่แท้จริงของมนุษย์อยู่ในพระเจ้าเท่านั้น เพราะนั่นคือรูปแบบดั้งเดิมของตน แต่ในเวลาเดียวกันพระเจ้างี้ถึงความสมบูรณ์ของพระองค์เองในมนุษย์ด้วย พระเจ้าไม่ต้องการอยู่คนเดียว ชาติแท้ของพระเจ้าคือ ความรัก ความรักจักสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีคู่รัก พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาตามภาพลักษณ์ของพระองค์โปรดประทานเสรีภาพ โปรดให้รู้จักรักและสามารถรักตอบความรักของพระองค์ได้ แต่เพราะมีเสรีภาพ เขาก็อาจจะปฏิเสธที่จะรักพระเจ้าได้เช่นกัน และมนุษย์ก็ได้ทำเช่นนั้นจริง ๆ คือ รักตนเองแทนที่จะรักพระเจ้า ถึงกระนั้นพระเจ้างี้มิได้ลดละหรือตัดสัมพันธ์กับมนุษย์ พระองค์ประทานพระบุตรมาเป็นพยานรักนิรันดร์ของพระองค์เพื่อให้มนุษย์หันกลับมารักพระเจ้าและพบความสมบูรณ์ของตนเอง สอดคล้องกับ เชดชัย เลิศจิตรเลขา (2548, หน้า 60) ที่ว่า ธรรมชาติที่สำคัญของมนุษย์ตามปรัชญาอูตรวิสัย (Transcendental) คือ บุคคลเป็นผู้มีเสรีภาพ (Freedom) เพราะพระเจ้าทรงสร้างและทรงประทานให้มนุษย์เป็นผู้มีเสรีภาพภายใน (Interior Freedom) ซึ่งเป็นเสรีภาพพื้นฐาน (Fundamental Freedom) มนุษย์เป็นผู้มีเสรีภาพพื้นฐาน ซึ่งเป็นเสรีภาพที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่จะเลือกในการตัดสินใจ เลือกกำหนดชีวิตของตนเอง (Self-Determination) เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นในระดับก่อนจิตรู้สำนึก (Pre-Apprehend) เสรีภาพดังกล่าวนี้มีลักษณะมั่นคงถาวรตลอดชั่วชีวิตมนุษย์ (Non-Arbitrary) สอดคล้องกับ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2546, หน้า 446) ที่กล่าวถึงอิสรภาพของมนุษย์ว่า พระเจ้าได้ทรงสร้างมนุษย์ให้มีเหตุผล โดยทรงประทานศักดิ์ศรีแห่งบุคคล คือ ให้เขามีความคิดริเริ่มและสามารถควบคุมการกระทำของตนได้ “พระเจ้าทรงพอพระทัยปล่อยให้มนุษย์คิดพิจารณาไตร่ตรองเอง” (บสร 15: 14) เพื่อจะได้แสวงหาพระเจ้าผู้สร้างด้วยตนเอง แล้วบรรลุถึงความสมบูรณ์โดยความสมัครใจ จงรักภักดีต่อพระองค์ (พระศาสนจักรใน โลกสมัยนี้ ข้อ 17) มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและเพราะเหตุนี้จึงทะนุบำรุงคล้ายคลึงพระเจ้า ได้ถูกสร้างมาให้มีเจตจำนงเสรีและเป็นนายเหนือการกระทำของตน (น. อีเรนอัส) เสรีภาพเป็นอำนาจที่ยังลึกลงในเหตุผลและเจตจำนงของมนุษย์ จะนำไปให้เขากระทำหรือไม่กระทำสิ่งนี้หรือ

สิ่งนั้นและทำกิจการต่าง ๆ โดยเจตนาอันพร้อมด้วยความรับผิดชอบของตนและมนุษย์แต่ละคนก็
 ปั่นแต่งชีวิตของตนด้วยเจตจำนงเสรี เสรีภาพของมนุษย์นั้นเป็นแรงผลักดันประการหนึ่งที่ทำให้เขา
 เจริญเติบโตและบรรลุวุฒิภาวะในความจริงและความดีและจะเป็นเสรีภาพที่สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อเป็น
 เสรีภาพที่นำพามนุษย์ไปหาผู้เป็นบรมสุขของเรา

20. มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลใน
 ทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ โรงเรียนคาทอลิกเน้นความเป็น “ชุมชน” (Community)
 และ “ประชาคม” (Civil Society) มีบรรยากาศของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากร
 นักเรียน ทุกคนมองเพื่อนมนุษย์เป็นบุตรพระเจ้า เป็นพี่น้องกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความยุติธรรม
 ความเสมอภาค เคารพในศักดิ์ศรี ให้เสรีภาพในความคิด มีเมตตาเอื้ออาทร รักด้วยจริงใจ ให้อภัย
 ผู้บริหารถือว่าครูทุกคนเป็นผู้ร่วมงานต้องให้เกียรติกันและกัน แม้จะแตกต่างกันแต่ก็สามารถเป็น
 หนึ่งเดียวกัน ได้ (Unity in Diversity) อยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติ คนเป็นคนไม่ใช่เพราะเป็น “สัตว์ที่มี
 เหตุผล” แต่คนเป็นคนเพราะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์และกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา
 สนับสนุนศาสนสัมพันธ์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม สอดคล้องกับ สมพร สุทัศนีย์ (2546, หน้า 14-
 15) ที่ว่ามนุษย์ ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นสังคม การติดต่อเกี่ยวข้องกันหรือการมีมนุษยสัมพันธ์
 ย่อมมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เริ่มจากสังคมที่ไม่ซับซ้อน มนุษย์ก็
 จะมีการพบปะพูดคุย ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันสิ่งของ การ ไปเยี่ยมเยียน การต้อนรับขับสู้ ซึ่งมีมา
 ตั้งแต่สมัยโบราณ ดังจะเห็นได้จากคำกลอนที่ว่า “...ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” การคบหา
 สماعก็มีไว้แต่เพียงผิวเผิน เป็นการคบกันเป็นเพื่อนสนิท มีความหวังดีต่อกัน ดังคำกล่าวที่ว่า
 “...ปลูกอินเอยปลูกไม้ตรีดีกว่าพล” การมีเพื่อนทำให้ได้ร่วมคิด ช่วยกันทำ ดังสุภาษิตที่ว่า “สองหัว
 ดีกว่าหัวเดียว” ถ้ายิ่งหลายหัวก็ยิ่งดีขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ใน
 กลุ่มสังคมที่ไม่เป็นทางการซึ่งมนุษย์ทำไปด้วยความเต็มใจและจริงใจตลอดเวลา เมื่อบริบทต่าง ๆ
 ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองเปลี่ยนแปลง สังคมมีความสลับซับซ้อนขึ้นมนุษยสัมพันธ์ยิ่ง
 มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันและการปฏิบัติงานในองค์การต่าง ๆ มากขึ้น เพราะมนุษยสัมพันธ์
 ทำให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะให้ความรักความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความ
 เป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน “เรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนกับที่เราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติ
 ต่อเราและปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เหมือนกับที่ผู้อื่นต้องการให้เราปฏิบัติต่อเขา” มนุษยสัมพันธ์ที่ดีต้อง
 เห็นคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548, หน้า 43-44)
 ที่กล่าวถึงการศึกษาที่เมืองฮอว์ธอร์น (Hawthorne Studies) ว่าอิทธิพลของกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ
 (Informal Group) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความรู้สึกด้านจิตใจและความสัมพันธ์ระหว่างคนงานในกลุ่ม
 ด้วยกันเอง ทำให้ เมโย (Elton Mayo) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์สังคม (Social Man) ของ

คนงานที่ต้องการสิ่งจูงใจด้านสังคมมาทดแทนความเป็นมนุษย์เศรษฐกิจ (Economic Man) ของคนงานที่ต้องการสิ่งจูงใจด้านเศรษฐกิจและด้านกายภาพตามทัศนะของ เทเลอร์ (Frederick Taylor) จากการศึกษาที่เมืองฮอว์ธอร์น (Hawthorne Studies) ซึ่งพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของคนในองค์กรว่า หากคนงานมีความพึงพอใจมากขึ้น ผลผลิตก็จะสูงขึ้น โดยจุดเน้นการสร้างสิ่งจูงใจอยู่ที่การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติ จึงแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากทักษะเชิงเทคนิคและจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการที่จะทำให้คนงานพึงพอใจในการทำงานให้มากขึ้นด้วย ซึ่ง สมพร สุทัศนีย์ (2546, หน้า 12) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าผลจากการทดลองที่เมืองฮอว์ธอร์นให้แนวคิดว่า “องค์กรเป็นระบบสังคมและคนงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและซับซ้อนที่สุดที่ต้องศึกษา” ดังนั้นในปี ค.ศ. 1946 จึงมีการเปิดสอนวิชา “มนุษยสัมพันธ์” เป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด หลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักธุรกิจชั้นนำและนักวิชาการให้ความสนใจมนุษยสัมพันธ์มากขึ้น ในปัจจุบันมนุษยสัมพันธ์เป็นแขนงวิชาการหรือศาสตร์ที่เด่นชัด มีการจัดทำหลักสูตรเพื่อทำการสอนในสถาบันต่าง ๆ และมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น จิตวิทยาธุรกิจ พฤติกรรมในการทำงานของมนุษย์ (Holloran, 1978) หรือพฤติกรรมองค์กร (Davis, 1977) สอดคล้องกับ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2544, หน้า 475) ที่กล่าวถึงชุมชนมนุษย์ว่า มนุษย์จำเป็นต้องดำเนินชีวิตในสังคม สังคมไม่ใช่บางสิ่งที่เสริมเติมเข้ามาสำหรับมนุษย์ แต่เป็นข้อเรียกร้องของธรรมชาติของเขา โดยทางความสัมพันธ์กับคนอื่น การบริการซึ่งกันและกันและการสนทนากับพี่น้อง มนุษย์ก็พัฒนาศักยภาพของตนและก็ตอบสนองต่อกระแสเรียกของตน (เทียบพระศาสนจักรในโลกสมัยนี้ 25.1) สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิส และคณะ (2524, หน้า 202-203) ที่ให้ทัศนะว่ามนุษย์ไม่ว่าชายหรือหญิงไม่ว่าผิวพรรณเชื้อชาติอะไรก็เป็นหนึ่งเดียวกันคือเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าด้วยกัน ลักษณะดังกล่าวจึงเน้นถึงเอกภาพของมนุษยชาติ หรือความเป็นพี่น้องกันระหว่างมนุษย์เอง โดยถือว่าสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมดในธรรมชาตินั้น พระเจ้าได้ทรงสร้างมาเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ให้มนุษย์ควบคุมและใช้ให้เป็นประโยชน์

21. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อม (Relationship to the Environment) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ โรงเรียนคาทอลิกควรสร้างให้ทุกคนเคารพธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ มีความร่มรื่น ไม่ทำลายต้นไม้และดอกไม้ภายในโรงเรียน มีสวนหย่อม มีสนามออกกำลังกาย มีที่พักผ่อน สิ่งสร้างทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งดีเพราะเป็นฝีพระหัตถ์ของพระเจ้า การศึกษาจึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนรู้ว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีวิจรรย์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความสัมพันธ์ ดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืน (Harmony) กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้เรียนจะต้องถูกกล่อมเกลาโดย

ธรรมชาติและพบพระเจ้าในสิ่งสร้างทั้งหลายและให้ร่วมกันประหยัคพลังงาน เพราะสิ่งแวดล้อม
 คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องได้และ
 มองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกันเป็น
 ปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนสร้างเสริมหรือทำลาย
 อีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและเป็นวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ
 (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2541, หน้า 1) สิ่งแวดล้อมจึงเป็นเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ
 ชีวิตและการดำรงชีวิตของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมไม่ว่าประเภทใด ล้วนมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อกัน
 ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ สายลม อากาศ แสงแดด สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ หรือ
 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งรวมทั้งภูมิประเทศที่มนุษย์เข้าไปเปลี่ยนแปลง เช่น การสร้างเขื่อน
 สร้างถนน อาคารบ้านเรือน โรงงาน เป็นต้น สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง
 ระยะทาง ความหนาแน่น ทิศทาง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม ไม่ว่าจะเป็นบุคคล
 กลุ่มคน เทคโนโลยี ศาสนา สถาบัน สุนทรียภาพหรือกิจกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ทุกอย่างต้อง
 เกี่ยวข้องต่อกันและมีผลกระทบต่อกันจะมากจะน้อย จะดีหรือไม่อย่างไร เพียงใด ล้วนเป็นสิ่งที่ต้อง
 คำนึงถึงและวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อกันทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะมนุษย์ไม่สามารถแยกตัว
 ออกจากสิ่งแวดล้อมใด ๆ ได้ การกระทำใด ๆ ย่อมมีผลกระทบข้างเคียงต่อกันเสมอ มนุษย์มีส่วน
 กำหนดสภาพแวดล้อมของตนเองได้ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม การกระทำใด ๆ ควรคำนึงถึง
 ผลกระทบทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งสิ่งแวดล้อมที่
 มีชีวิตและไม่มีชีวิต เราจึงควรระงับการที่เป็นมิตรต่อทุกสิ่งรอบตัวเรา หากคำนึงว่าสังคมที่ดีคือ
 สังคมที่ประชากรมีสุขภาพอนามัยดี มีความมั่นคงในเศรษฐกิจที่พอเพียงและยุติธรรม มีสุนทรียภาพ
 วัฒนธรรมและจิตใจที่ดีงามต่อกัน สิ่งที่เราต้องทำก็คือการมีจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบที่จะร่วม
 สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีงามต่อกัน คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ยั่งยืนที่จะมีส่วนร่วมดำรงอยู่ด้วยความไม่เห็น
 แก่ตัว อนุเคราะห์เกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมโลกทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เราก็คงจะได้เป็นเจ้าของโลกที่
 สิ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยความสงบสุขน่าอยู่ร่วมกันตลอดไป การศึกษาในโรงเรียนคาทอลิกจึงต้อง
 สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ และคณะ
 (2524, หน้า 202) ที่ได้ให้ทัศนะว่าคนคือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ คนจึงต้องเป็นเอกภาพกับจักรวาล
 ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนจากประสบการณ์ของนักบุญฟรังซิส อัสซีซี (ค.ศ.1182-1226) ใน
 บทเพลงเกี่ยวกับดวงอาทิตย์ ท่านเขียนไว้ว่า “ขอสรรเสริญพระองค์พร้อมกับสรรพสิ่งที่สร้างมา
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพี่ชายพระอาทิตย์ของเรา... ขอสรรเสริญพระองค์โดยทางน้องสาวดวงจันทร์...
 ขอสรรเสริญพระองค์โดยทางน้องชายพระพาย... ขอสรรเสริญพระองค์โดยทางแม่ธรณีที่พระองค์
 ทรงบำรุงรักษา... ขอสรรเสริญพระองค์โดยทางพี่ชายของเรา คือ ความตายของร่างกาย... สอดคล้อง

กับ ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2548, หน้า 5) ที่ให้ทัศนะว่า การศึกษาคือ อาวุธที่ดีที่สุดในการทำลายความไม่รู้ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งสติปัญญา เจตคติ ค่านิยม ทักษะและพฤติกรรม ดังนั้น เพื่อให้ประชากรโดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเติบโตไปในภายหน้าได้รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน เราจึงจำเป็นต้องให้เขาได้เรียนรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมให้เขาเกิดทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดพัฒนาการในระดับบุคคล ไปสู่ชุมชน ชาติ และระหว่างชาติ ถือเป็นพัฒนาการที่ยืนยาวไม่ใช่ว่าแค่ปัจจุบัน เป็นพัฒนาการที่ไ้เน้นความเจริญเฉพาะทางเศรษฐกิจที่มักจะตกตวงแต่ต้นทุนทางธรรมชาติ แต่ต้องครอบคลุมทั้งด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมและระบบนิเวศ เป็นสังคมที่ไม่ได้พัฒนาเฉพาะความรู้แต่พัฒนาทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม พัฒนาจิตใจ เช่นเดียวกับสมอง ทำให้มนุษย์มีจริยธรรม จรรยาบรรณและอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน สิ่งแวดล้อมศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่มีลักษณะของสหวิทยาการ ซึ่งเน้นลักษณะองค์รวมของเนื้อหาและกระบวนการไม่แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ และเน้นมิติทางด้านจริยธรรม มิฉะนั้น ก็จะเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นมามากมาย สอดคล้องกับสหประชาชาติ (United Nations, 1993, pp. 1, 172-173) ที่ระบุว่า “ผลสืบเนื่องทางนิเวศวิทยาของการร่อยหรอของโอโซน การเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ ความเสื่อมโทรมของดิน การที่ป่าไม้ถูกทำลาย การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและการเพิ่มขึ้นของมลภาวะทางอากาศ น้ำและดินกำลังคุกคามอนาคตของพวกเรา” ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นย่อมเกิดจากคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ขาดความสมดุล โดยเหตุที่มนุษย์เป็นตัวการสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการใช้ทรัพยากรที่ไม่ชาญฉลาด ขาดความรู้ ทักษะ จริยธรรม ที่จะจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่ดีพอ ในกรณีนี้การศึกษาจะเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสมในการแก้ปัญหาที่ถาวรและยั่งยืน เพราะเด็กในวัยเรียนตลอดจนเยาวชนมีจำนวนมากและเป็นกำลังสำคัญของโลกในอนาคตที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่อไป การศึกษาจึงเป็นวิธีการที่จำเป็น ดังที่ประชุมสหประชาชาติที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ใน พ.ศ. 2535 ได้สรุปไว้เป็นแผนปฏิบัติทั่วโลกที่เรียกว่าแผนปฏิบัติการ 21 เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Agenda 21: Programme of Action for Sustainable Development) ได้ระบุให้มีความสำคัญกับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะ “การศึกษาเป็นสิ่งเร่งด่วนในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และช่วยปรับปรุงความสามารถของประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้เกิดเป็นผลสำเร็จในเรื่องของความตระหนักทางจริยธรรม ค่านิยมและทัศนคติตลอดจนทักษะและความประพฤติที่มั่นคงเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ” สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

อนึ่ง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าโรงเรียนคาทอลิกควรสร้างความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือกับครอบครัวของนักเรียน (บ้าน) และวัด เพื่อร่วมมือกัน ในการให้การศึกษากับเด็กและเยาวชน โรงเรียน (สถานศึกษา) เป็นทั้งผู้ให้บริการชุมชนและรับบริการจากชุมชน (Education for All and All for Education) สอดคล้องกับแนวคิดลัทธิปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ซึ่งเป็นปรัชญาที่เน้นการสร้างใหม่หรือทำขึ้นใหม่ เน้นการปฏิรูปสังคมใหม่ เป็นปรัชญาการศึกษาแนวมนุษยศาสตร์ (Anthropological Physiology of Education) (Kneller, 1971, p. 230) ซึ่งมองว่า การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับสังคม ฉะนั้นการศึกษาน่าจะสร้างสังคมได้ เมื่อสังคมมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสูงขึ้น สังคมเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหามากมาย ความเจริญทางอารยธรรม บางครั้งก็สามารถทำลายเผ่าพันธุ์มนุษย์ลงได้ การศึกษาจึงควรมีบทบาทที่จะมาเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ก่อนที่วัฒนธรรมเก่าจะทำลายตัวเองลง เพื่อให้เกิดเป็นสังคมประชาธิปไตยที่เป็นการรวมพลังของประชาชนทั้งโลก เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ สันติสุขและความสมบูรณ์ในสังคม (ศักดิ์ ประจักษ์ประธานพร, 2530, หน้า 127) ทุกคนต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และยอมรับว่าระบบการศึกษานั้นทุกภาคส่วนเกี่ยวข้องกันหมดไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองซึ่งจะต้องดูแลลูกทั้งในและนอกเวลาเรียน การให้ลูกมาโรงเรียนพ่อแม่ยังต้องรับผิดชอบการเติบโตของเขายู่อย่างเต็มที่ พ่อแม่ต้องตระหนักว่าตนยังมีบทบาทอะไรอีก เช่นเดียวกับชุมชน เพราะเด็กจะเป็นทรัพย์สินของชุมชนในอนาคต ชุมชนต้องมองว่าจะให้อะไรแก่โรงเรียนได้บ้าง และโรงเรียนก็ต้องมองว่าจะช่วยชุมชนได้อย่างไร ทุกฝ่ายต้องมองออกคือเราจะช่วยกันและกันได้อย่างไร และแบบอย่าง (Role Model) ของการให้คือพระเจ้า ผู้ทรงประทานพระบุตรของพระองค์มาให้เรามนุษย์นี้คือหัวใจของการศึกษาคาทอลิก สอดคล้องกับพระสันตะปาปาปิโอ ที่ 11 (Pope Pius XI, 1929) ใน “สมณสาธการศึกษาคาทอลิกสำหรับเยาวชน” (The Christian Education of Youth or ‘Divini Illius Magistri’) ที่ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลสมบูรณ์ทุกมิติและเป็นคริสตชนที่ดี (A Perfect Man and Good Christian) โดยประกาศว่าสิทธิและหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรเป็นของบิดามารดาผ่านทางพระศาสนจักร

และรัฐ ซึ่งจะต้องผสมผสานความร่วมมือให้เกิดคุณค่าสูงสุดแก่การพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระคริสตธรรม สอดคล้องกับ คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายพระศาสนจักร ภายใต้ สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 23-29) ได้แปลประมวลกฎหมายพระศาสนจักร (Code of Canon Law) โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกและโรงเรียนคาทอลิก มาตรา 793 วรรค 1 ที่ระบุว่า “บิดามารดา รวมทั้งผู้ที่ทำหน้าที่แทนพวกเขาด้วย มีพันธะและมีสิทธิให้การศึกษาอบรมแก่บุตรหลานของตน บิดามารดาคาทอลิกยังมีหน้าที่และสิทธิที่จะเลือกวิธีและสถาบันที่จะช่วยพวกเขาให้สามารถจัดให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาแบบคาทอลิกตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้อย่างดียิ่งขึ้น” สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน สอดคล้องกับมาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ... สอดคล้องกับมาตรา 48 ที่ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

(1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น การศึกษามีใช่เป็นเรื่องความรับผิดชอบของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าเพราะการศึกษามีความหมายกว้างไกล เป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้เจริญงอกงาม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และ

สังคม มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษามีบทบาทในการสร้างความเป็นมนุษย์ เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และความสามารถที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น เมื่อการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนามนุษย์ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เมื่อแรกเกิดก็จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากพ่อแม่และคนในครอบครัว เมื่อถึงวัยศึกษาเล่าเรียนก็จะเรียนรู้จากครูและเพื่อน ๆ ครั้นเมื่อจบการศึกษาออกมาประกอบอาชีพ ก็จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการทำงานจากสิ่งรอบข้างตัวเองตลอดไป จึงเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ทุกฝ่าย การรวมพลังจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่ทุกคนจะต้องช่วยกันในการพัฒนามนุษย์ออกไปสู่สังคมและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้นสถานศึกษากับสังคมจะต้องประสานร่วมมือกัน จึงจะทำให้ปรัชญาการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ไม่ว่าจะอดีตจนถึงปัจจุบัน สถานศึกษามีได้มีการทำงานอย่างโดดเด่น แต่จะมีผู้ปกครองและบุคคลภายนอกให้การสนับสนุนอยู่เสมอ ซึ่งสถานศึกษายังต้องพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกและในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นซึ่งก็ตรงกับหลักการของการบริหารงานที่จะให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวินิจฉัยและการตัดสินใจร่วมกัน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะต้องเป็นการให้และรับด้วยกันทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับประทีป สยามชัย (2526, หน้า 57) ที่ให้ความหมายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า “เป็นการสร้างความสัมพันธ์สองทาง คือ จากชุมชนสู่โรงเรียนและจากโรงเรียนสู่ชุมชน ไม่ใช่เป็นการติดต่อจากโรงเรียนไปสู่ชุมชนอย่างเดียว หรือจากชุมชนมาสู่โรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวเพราะความสัมพันธ์ที่แท้จริงจะต้องเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย” สอดคล้องกับ กิตติมา ปรีดีติติก (2532, หน้า 237) ที่ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า “เป็นกระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากรและเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน” สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2540, หน้า 37-90) ที่กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนต่อชุมชนไว้ 2 ประการใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) บทบาทในการรักษาและถ่ายทอดมรดกทางสังคม ประกอบด้วย การอบรมคุณลักษณะที่ชุมชนปรารถนา การส่งเสริมการเรียนรู้ในการเข้าสังคม การส่งเสริมการเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชน 2) บทบาทของโรงเรียนในการนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน ประกอบด้วย การส่งเสริม การพัฒนาของปัจเจกชน การส่งเสริม และการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การประเมินกิจกรรมชุมชนและยังกล่าวถึงบทบาทของชุมชน

ต่อโรงเรียน พอสรุปได้ดังนี้ 1) บทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน 2) บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน เช่น บทบาทของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียนและ 3) บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรแก่โรงเรียน สำหรับแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ปรีชา คัมภีรปกรณ (2540, หน้า 124-125) ได้สรุปไว้ดังนี้ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ทางคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ทางสมาคมผู้ปกครองและครู และการสร้างความสัมพันธ์ทางสมาคมหรือชมรมศิษย์เก่า โดยสรุปแล้ว โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องผูกพันกัน จนยากที่จะแยกจากกันได้ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนคือ การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน ภารกิจนี้ทำให้โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนโดยตรง เช่นเดียวกับชุมชนเองก็มีบทบาทหน้าที่ต่อโรงเรียนเช่นกัน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และทิศทางในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ แต่ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนจะเป็นไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียน และชุมชนที่ปฏิบัติต่อกัน

22. ความเป็นจริงของโรงเรียนคาทอลิก (Reality of Catholic School) สังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือโรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศข่าวดีเพื่อสร้างอาณาจักรพระเจ้า เป็นวัด เป็นปากของพระเยซูเจ้า ให้แบบอย่างที่ดีตามค่านิยมพระคริสตธรรม คือเป็นเกลือ เป็นแสงสว่าง เป็นเชื้อเพลิงและเป็นมโนธรรมให้กับสังคม ผู้บริหารเป็นประจักษ์พยานด้วยชีวิต มีการสร้างบรรยากาศแบบคาทอลิก สอนให้ทุกคนรู้จักเจียบไตร่ตรองและมีชีวิตภาวนา ไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจแต่ฝ่ายเดียว และโรงเรียนคาทอลิกคือ บ้าน (ครอบครัว) อันประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้เรียน มีพระแม่มาเรียเป็นมารดาของพวกเราทุกคน ครูอาจารย์ นักเรียนไม่แข่งขันชิงดีชิงเด่นกัน (Competition) แต่เป็นองค์ประกอบของกันและกัน (Complementarily) เป็นบ้านที่มีบรรยากาศของความเป็นพี่น้องกัน เปิดต้อนรับทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ รักเมตตาและให้อภัย เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมีเสรีภาพและมีความสุข เพราะโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลมีเอกลักษณ์ของตนคือการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แห่งพระคริสตธรรม สอดคล้องกับ มิเกล กาโรซาบาล (2544, หน้า 15) ที่ว่าโรงเรียนคาทอลิกเป็นกลุ่มคนที่ดำเนินชีวิตตามค่านิยมแห่งพระคริสตธรรม ซึ่งได้แก่ มีความยุติธรรม ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียวกับผู้นำพระศาสนจักร สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2540, ข้อ 12-13) ที่ระบุว่า

โรงเรียนจึงต้องทำหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ให้การศึกษาในด้านสติปัญญา การสร้างสรรค์ศิลปะ เพื่อจะได้มีมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกมิติ โรงเรียนต้องส่งเสริมให้มีการใช้การตัดสินใจ การใช้หัวใจ การแสดงความรักอย่างถูกต้อง สอนให้เด็กรู้จักคุณค่าต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดี ความประพฤติเรียบร้อย แนะนำให้รู้จักวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ เตรียมเพื่อการทำงานและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนกันฉันพี่น้องระหว่างนักเรียนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้โรงเรียนจึงถือได้ว่าเป็นลักษณะแพร่ธรรมพิเศษของพระศาสนจักร (พระคริสตธรรม) ไม่มีสถาบันใดที่จะทำหน้าที่แทนโรงเรียนได้ โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญที่ตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคลในการศึกษาเพื่อความเจริญก้าวหน้า โรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญในสังคม ชุมชน ในปัจจุบันนี้การแลกเปลี่ยนทางสังคมมีมากขึ้นและสื่อมวลชนก็มีบทบาทมากขึ้น (แม้ว่าบางครั้งจะก่อให้เกิดความเสียหาย) คุณค่าทางวัฒนธรรมได้ขยายวงกว้างออกไป การเตรียมในอาชีพต่าง ๆ ก็มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นในขณะที่ครอบครัวกลับมีอิทธิพลน้อยลงในการแก้ปัญหาที่สำคัญ ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งขาด สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545, หน้า 13-14) ที่กล่าวถึงสังคมไทยที่พึงประสงค์ว่าเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพที่ยึดหลักความสมดุล พอดีและพึ่งตนเองได้ คนไทยทุกคนมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพเพื่อเป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสามารถคิดเอง ทำเองและพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น... สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต... สามารถต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา เป็นสังคมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์ สังคมไทย ที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี มีจารีตประเพณีอันดีงาม มีการดูแลผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน มีความรักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น...

23. เทคโนโลยี (Technology) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ เทคโนโลยีเป็นของขวัญจากพระเจ้าจึงควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทที่เปลี่ยนไปโดยต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ (Means) มิใช่เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ต้องไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยีและโรงเรียนคาทอลิกต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนมีความตระหนัก มีวิจารณญาณในการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบ รู้เท่าทัน สามารถแยกแยะและเลือกสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์และสร้างสรรค์ เพราะว่าโรงเรียนคาทอลิกเป็นองค์กรระบบเปิดต้องปฏิสัมพันธ์กับระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี เป็นต้น ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยี

สารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าเท่าทันกับองค์การการศึกษาอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ทุกคนต้องตระหนักว่าเทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษ ฉะนั้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและจริยธรรมอันดีงาม กิริติ บุญเจือ (2545, หน้า 196) ให้รายละเอียดว่า สงครามโลกครั้งที่ 1 ทำลายชีวิตมนุษย์ไปประมาณ 10-20 ล้านคน สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำลายไปอีกประมาณ 60-100 ล้านคน คนบาดเจ็บพิการอีกจำนวนประมาณเท่ากัน ผู้ตกทุกข์ได้ยากและสูญเสียทรัพย์สินมีมากมายเหลือคณนา ที่เสียหายมากมายเช่นนี้ก็เพราะมนุษย์สู้รบกันด้วยอุปกรณ์อันเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นการนำเทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้อง ขาดจริยธรรม จึงเกิดความหายนะตามมา สอดคล้องกับ วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ และคณะ (2544, หน้า 35) ที่ได้ให้รายละเอียดว่า สมเด็จพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ได้คริสต์ไว้ว่าเราจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมก่อนเทคโนโลยี (Ethical Before Technical) มนุษย์มาก่อนวัตถุ (The Human Before the Material) ชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าสมบัติที่มี (Being More Than Having) ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โรงเรียนคาทอลิกต้องสามารถควบคุมตนเอง มิฉะนั้นเทคโนโลยีจะเป็นนายเรา อันจะทำให้เราสูญเสียความเป็นคนและมีผลกระทบไปถึงเด็กและเยาวชนที่ลอกเลียนแบบ ซึ่งจะทำให้เกิดการล่มสลายทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ตามมา เทคโนโลยีควรจะเป็นเครื่องมือที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้เราสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้การควบคุมดูแลและใช้สอยโดยมนุษย์ที่มีความคิดจิตใจถึงพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เทคโนโลยีทางการสื่อสารใหม่นั้นสำคัญมากต่องานการศึกษา การเผยแพร่ข่าวสารด้านศาสนา คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การให้บริการเครือข่ายต่าง ๆ ให้ประโยชน์มากมาย แต่ต้องใช้อย่างเหมาะสม เราต้องไม่กลัวความก้าวหน้าและการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี เพราะว่าบางส่วนของโลกยังไม่มีสิ่งนี้และยังอยู่ในยุคล่าสัตว์เป็นอาหาร ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าเราไม่ต้องขวนขวายเรียนรู้และไม่ต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อุปมาเหมือนเป็นการคิดเข้าข้างประเทศที่ล้าหลังแบบผิด ๆ และเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีมีให้เราเลือกถึง 3 ระดับคือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) เทคโนโลยีระดับกลาง (Intermediate Technology) เทคโนโลยีระดับสูง (Advanced Technology) เราควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานและศักยภาพของเรา สอดคล้องกับ สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2542) (ข้อ 8) ที่ว่าโรงเรียนคาทอลิกใช้วิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือทางการศึกษาอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์รับใช้ชีวิตมนุษย์และสังคม สอดคล้องกับ สมณกระทรวงว่าด้วยการสื่อสารสังคม (2545, หน้า 7-8) เรื่อง “จริยธรรมในอินเทอร์เน็ต” ที่ว่า “...การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแบบใหม่และอินเทอร์เน็ตนั้นควรจะได้รับความรู้ และมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเป็นหนึ่งเดียวกันใน

การบริการ ความอยู่ดีกินดีของส่วนรวมภายในประเทศและระหว่างประเทศต่าง ๆ เทคโนโลยีนี้อาจเป็นหนทางที่จะแก้ไขปัญหามวลมนุษย์ ส่งเสริมการพัฒนาบุคคลในทุกมิติ เสริมสร้างโลกซึ่งปกครองด้วยความยุติธรรม สันติและความรักในปัจจุบันมากกว่าเมื่อครั้งที่ออกสมณสารว่าด้วยงานอภิบาลเกี่ยวกับเรื่องมือสื่อสารสังคม “Communio et Progressio” ซึ่งได้กล่าวไว้มากกว่าสามสิบปีมาแล้วว่า สื่อมวลชนทำให้แต่ละคน “มีส่วนร่วมในธุรกิจของมวลมนุษยชาติ” สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2545 หมวด 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่ต้องการให้มี การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาและการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญา (Philosophy) การศึกษาคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าคือ การพัฒนามนุษย์ในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย (Goal) ของโรงเรียนคาทอลิกคือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสากล มีความเป็นเลิศด้านความเป็นมนุษย์ เป็นคนเพื่อคนอื่น สำนึกในหน้าที่ (Sense of Duty) มีความรับผิดชอบ มีวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง

โรงเรียนคาทอลิกควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติอย่างมีสมดุลและอย่างจริงจัง เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีจิตสาธารณะเป็นคนเพื่อคนอื่นเพราะถ้าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีแล้ว คุณลักษณะดีอื่น ๆ ก็จะตามมาไม่ว่าจะเป็นความมีวินัย ความรับผิดชอบ เมื่อผู้เรียนมีความรับผิดชอบเขาก็จะเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นคนเก่งมีความรู้และทักษะด้านวิชาการสากล มีความเป็นผู้นำ คิดวิเคราะห์เป็น รู้เท่าทันโลก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น มีภูมิคุ้มกันและอดทนต่อแรงเสียดทานที่เลวร้ายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และสามารถจัดการกับชีวิตของตนได้

1.2 ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ (Vision) และพันธกิจ (Mission) ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีความสอดคล้องกันมากคือ โรงเรียนคาทอลิกเป็นสนามประกาศพระคริสตธรรม เป็นประชาคมที่มุ่งสู่ ความดี ความงามและความจริงโดยรักและรับใช้คนจน คนด้อยโอกาส คนที่ถูกทอดทิ้ง มองเห็นพระเยซูเจ้าในบุคคลเหล่านี้ และเป็นมโนธรรมให้กับสังคม โดยปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพระคริสตธรรม ได้แก่ ความยุติธรรม ความรัก ความเมตตา การให้อภัยและสันติสุข เพื่อให้ทุกคนเข้ามาอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้า (Kingdom of God) ส่งเสริม

วัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) รับใช้ชุมชนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ สร้างนักคิดที่มีจิตสาธารณะและมีความรอบรู้ด้านวิชาการ

โรงเรียนคาทอลิกควรเป็นสถาบันที่ให้โอกาสการศึกษาแก่คนจน คนด้อยโอกาส คนที่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งเป็นพันธกิจที่พระเยซูเจ้าได้กระทำไว้เป็นแบบอย่างตลอดระยะเวลาพระชนม์ชีพ เป็ดเผยของพระองค์ พระองค์เป็นที่พึ่งของคนจน คนเจ็บป่วย คนโรคเรื้อน คนที่สังคมรังเกียจ และทอดทิ้ง พระองค์ได้มอบพันธกิจนี้ให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนคาทอลิกทุกคนได้สานต่อ คือ ให้สร้างความยุติธรรม ความรัก ความเมตตาการให้อภัยและสันติให้เกิดขึ้นในโรงเรียนคาทอลิก ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) รับใช้ชุมชนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ โรงเรียนคาทอลิกจะต้องเป็นผู้นำด้วย “ปัญญาบารมี” ไม่ใช่ภาพลักษณ์ “ทางโลก” (Mundane-Secular) ปัญญาซึ่งเป็นอันเดียวกับ “ปรีชาญาณ” (Wisdom) เป็นโรงเรียนที่เรียบง่าย ไม่ใหญ่โตโอ้อวดหรูหรา แต่กลมกลืนกับท้องถิ่น กับวิถีของชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การตัดสินใจ การจัดการเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

1.3 ผลการวิจัยพบว่าเป้าหมาย (Goal) หรือผลผลิต (Output) ที่โรงเรียนคาทอลิกต้องการในทศวรรษหน้าคือ ผลิตผู้เรียนที่เป็นศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสากล มีความเป็นเลิศด้านความเป็นมนุษย์ เป็นคนเพื่อคนอื่น สำนึกในหน้าที่ (Sense of Duty) มีความรับผิดชอบ มีวัฒนธรรมแห่งชีวิต (Culture of Life) ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง

โรงเรียนคาทอลิกต้องจริงจังและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากเพราะในการจัดการศึกษาสังฆมณฑลต้องใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) มากมายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผ่านกระบวนการ (Process) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือได้ผลผลิต (Outputs) คือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกมาอย่างดีมีคุณภาพสูง โรงเรียนคาทอลิกส่วนมากประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดี แต่จะเป็นสิ่งที่ดีมากและเป็นการสานต่อพันธกิจของพระคริสต์เจ้าและองค์พระศาสนาทูตศาสนาซึ่งมีความประสงค์ให้มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง

1.4 ผลการวิจัยพบว่ายุทธศาสตร์ (Strategy) ที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าคือ ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างสังฆมณฑลกับสังฆมณฑล สังฆมณฑลกับคณะนักบวช สังฆมณฑลกับฆราวาสคาทอลิกที่ดำเนินการโรงเรียนกับครอบครัว (บ้าน) และองค์กรศาสนา (วัด) และกับภาคส่วนในระดับนานาชาติ

ในประเทศไทยมี 10 สังฆมณฑล และทุกสังฆมณฑลมีโรงเรียนรวมกันมากกว่า 100 โรงเรียน นอกนั้นยังมีโรงเรียนคาทอลิกที่สังกัดคณะนักบวชทั้งชายและหญิง โรงเรียนของฆราวาสคาทอลิกรวมกันทั้งหมดมากกว่า 300 โรงเรียน ฉะนั้นการสร้างความร่วมมือและสร้าง

เครือข่ายจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นไปได้และจะเกิดประโยชน์สูงสุดโดยเริ่มจากโรงเรียนคาทอลิกในสังฆมณฑลเดียวกันควรจะสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างกันก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงขยายความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนในสังฆมณฑลอื่น ๆ กับโรงเรียนของคณะนักบวชต่าง ๆ และกับโรงเรียนฆราวาสคาทอลิกซึ่งจะก่อให้เกิดพลังมหาศาลสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สามารถสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ขนาดใหญ่และมีศักยภาพอย่างยิ่ง

หนึ่งในเรื่องของปรัชญา (Philosophy) วิสัยทัศน์ (Vision) และพันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goal) และยุทธศาสตร์ (Strategy) ของ โรงเรียนคาทอลิกนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเห็นได้จากการที่สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย (2547) ให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ถึงกับได้กำหนดให้มีหัวข้อการศึกษาคาทอลิกในทิศทางงานอภิบาลคริสตศักราช 2000-2010 ฉะนั้น จึงควรมีคณะกรรมการระดับชาติและระดับสังฆมณฑลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกผลักดันให้นำทิศทางฯ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติให้เป็นแผนงานระดับสังฆมณฑลเพื่อให้แผนงานดังกล่าวได้ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

1.5 ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างการบริหาร (Organizational Structure) รูปแบบการบริหาร (Administrative Style) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) ของ โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้ามีความสอดคล้องกันเป็นอย่างยิ่งคือโครงสร้างแบบราบ (Flat Organization) ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดความรักความสามัคคีระหว่างคนในองค์กร เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจมากขึ้น (Decentralization) ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจ ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) กระจายอำนาจ (Decentralization) ตามรูปแบบประชาธิปไตย เน้นการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการ ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาพูดคุยกับผู้บริหารได้ (Opened Door Policy) ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการสร้างนโยบาย เพื่อว่าบุคลากรทั้งหลายจะมีความรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนเป็นของเขา (Sense of Belonging) มีส่วนร่วมรับผิดชอบ โรงเรียน และสอดคล้องกับภาวะผู้นำยึดแนวทางประชาธิปไตย สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) ให้บุคลากร มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leader) เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ มีความยุติธรรม ความรักเมตตาเอื้ออาทร ตระหนักว่าตนเป็นผู้บริหารที่จ้างมาไม่ได้

โรงเรียนคาทอลิกควรปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการในภาพรวมให้เป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย เน้นการบริหารจัดการที่ดี เน้นการกระจายอำนาจและให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะ

เป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่ การคิดวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผล การปรับปรุงและกำหนดเป็นมาตรฐาน ผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารยุคใหม่ที่ไม่ใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญ แต่ใช้เมตตาบารมี (บารมีที่เกิดจากความ เป็นมิตร ความสัมพันธ์แบบพันธมิตร เครือข่าย) ให้เกียรติคนอื่น เคารพในศักดิ์ศรีของ เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง เชื่อในศักยภาพของตน และให้โอกาสคนอื่น เป็นนักประสาน ประโยชน์และนักกลยุทธ์ ซึ่งสามารถประสานประโยชน์จากทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพต่อโรงเรียน ผู้เรียน และบุคลากร ทั้งยังเป็นนักกลยุทธ์ ที่สามารถนำพองค์กรสู่ ประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในยุคอนาคตซึ่งเป็นยุคที่มีการแข่งขันสูง และ โรงเรียน คาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลควรจัดให้มีสถาบันพัฒนาผู้บริหารอย่างเป็นกิจจะลักษณะด้วย

อนึ่งในประเด็นนี้เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของแต่ละสังฆมณฑลที่ต้องจัดให้มี สถาบันพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้และทักษะในเชิงการบริหารองค์การการศึกษายุคโลกาภิวัตน์ เพื่อจะสามารถปรับ โครงสร้างการบริหาร รูปแบบการบริหารและภาวะผู้นำของผู้บริหารให้ สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรงและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

1.6 ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้า ต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้วิชาครู สามารถสร้างแรงบันดาลใจ (Power of Inspiration) ให้ผู้เรียนได้ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Facilitator of Learning) ศรัทธาในวิชาชีพครู ตระหนักว่าการเป็นครูเป็นกระแสรเบก (Vocation) จากพระเจ้า เป็นผู้นำทาง จิต วิญญาณ เป็นแม่พิมพ์พ่อพิมพ์และเป็นปูชนียบุคคลของนักเรียน เป็นมโนธรรมของสังคม มีความ รักดีต่อองค์กร และเพื่อจะเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม (Veritas) มีความ ยุติธรรม ความรัก (Caritas) เรียบง่าย ซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ มีชีวิตภาวนา มีความรับผิดชอบ อุทิศตน และสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและสังคมส่วนรวมและประพติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Gravitas)

โรงเรียนคาทอลิกควรจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรทุกคนอย่างต่อเนื่องจริงจัง ทั้งใน ด้านวิชาการที่ครูจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนเองสอนและด้านจิตวิญญาณ บุคลากรครูต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมเป็นครูมืออาชีพ เป็นครูด้วยจิตวิญญาณและสามารถเป็นผู้นำด้าน จิตวิญญาณอย่างแท้จริง เปี่ยมด้วยปัญญาบารมี รักความยุติธรรม ยืนอยู่ข้างคนจน คนถูกเอารัดเอา เปรียบ และไม่ได้รับความเป็นธรรม มีชีวิตที่เรียบง่าย พอดีและพอเพียง รู้ตัวเอง รู้จักโลก รู้จักท้องถิ่น ให้เกียรติคนอื่น เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นคน ตระหนักว่าคนทุกคนเท่าเทียมกันในความเป็นคน เป็นบุตรของพระเจ้าเท่ากัน โดยสรุปโรงเรียนคาทอลิกต้องพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะดังนี้คือ

เป็นผู้มีอุดมการณ์ สอดแทรกปรัชญาการมองโลก และปลูกสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ในผู้เรียน สร้างผู้เรียนรุ่นใหม่ให้เป็นคนที่อยู่เพื่อผู้อื่นและเพื่อสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

โดยเฉพาะการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม ซึ่งจะสร้างอิทธิพลชีวิตให้ผู้เรียนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดีไปปฏิบัติในอนาคต

เป็นผู้รักการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการศึกษาทั้งระบบให้ผู้เรียนมีความรู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกลในทางวิชาการ และรู้เท่าทันในการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมที่เกิดขึ้นจริง อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน

เป็นผู้มีส่วนชี้ทิศทางที่ถูกต้องและร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว บุคลากรของโรงเรียนพึงแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมโดยบุคลากรภายในโรงเรียนมีกิจกรรมในเชิงบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ฝึกผู้เรียนให้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน จัดเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับภาคส่วนในสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว และองค์กรต่าง ๆ ในสังคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่กล่าวมาตั้งแต่แรก

1.7 ผลการวิจัยพบว่าในเรื่องของพิธีกรรมและงานพิธี โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑล ในทศวรรษหน้า ส่งเสริมให้ทุกคนได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเสรี นับถือศาสนาอยู่ในระดับคุณค่ามิใช่อยู่นะระดับพิธีกรรม เข้าใจความหมาย นำคุณค่าของหลักธรรมคำสอนไปสู่การปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อมวลมนุษย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างศาสนสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเคารพ ให้เกียรติและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนพิธีกรรมอื่น ๆ ควรมีอย่างพอเหมาะพอควร เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย พอดีพองามและกระทำอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อสร้างสำนึก เพื่อปลูกฝังความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อรณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

โรงเรียนคาทอลิกควรจัดให้มีห้องหรือสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับศาสนิกชนของทุกศาสนาจะได้มีโอกาสร่วมศาสนกิจตามศาสนาของตนอย่างเสรี เช่น มีโบสถ์สำหรับนักเรียนหรือบุคลากรที่เป็นคริสตศาสนิกชน มีห้องพระสำหรับนักเรียนหรือบุคลากรที่เป็นพุทธศาสนิกชนมีห้องละหมาดสำหรับนักเรียนและบุคลากรที่เป็นมุสลิม เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านหลักธรรม รู้คุณค่าและความหมายของพิธีกรรมในศาสนาอาจจะโดยการนิมนต์พระภิกษุหรือผู้นำทางศาสนามาให้ความรู้และนำเสนอคุณค่าของศาสนาในพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นตามเทศกาลอย่างต่อเนื่อง

1.8 ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรมีหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนา ผู้เรียนในทุกมิติตามหลักพระคริสตธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาและจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-Centered) ฝึกให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ตรงตรง ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ทั้งในและนอกโรงเรียน ถือว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญกว่าการสอนของครู

โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรมีโครงการสัมมนาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจังเพราะผู้บริหารและครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และไม่มีความมั่นใจว่าจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะใดจึงจะเหมาะสม โรงเรียนคาทอลิกต้องเข้าใจว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาสมควรเป็นนวัตกรรมที่โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างขึ้นมา เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นที่กระบวนการเรียนรู้มากกว่าการสอนความรู้สำเร็จรูปหรือตัวเนื้อหา ซึ่งนักเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ เนื้อหาหลักสูตรหลายประการต้องพัฒนาให้นักเรียนรู้เท่าทันโลกที่ซับซ้อน รู้จักแยกแยะและสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกอะไร บริโภคอะไร จะกินอยู่อย่างไร ไม่ให้ทำทุกอย่างที่สื่อและผู้ผลิตสั่งให้กิน ให้ใช้ ให้มี ให้เป็น เนื้อหาหลักสูตรจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนรู้ว่าจะมีชีวิตอยู่อย่างไรจึงจะมีความสุข ไม่ได้สอนให้รวย โดย การเอาชนะ เอาเปรียบคนอื่น รวบรวบความทุกข์ยากของคนอื่นและในขณะเดียวกัน โรงเรียนควรจัดให้มีโครงการพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องสอนเด็กให้รู้วิธีเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนอย่างมีความสุข สอนวิธีคิดและสอนวิธีแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนครูต้องรู้ 3 เรื่อง (เหมือน 3 ด้านของสามเหลี่ยมมุมฉาก) คือ รู้ผู้เรียน รู้เนื้อหาสาระที่จะสอน รู้วิธีการสอน (ด้านวิธีสอนเป็นด้านที่อยู่ตรงกันข้ามมุมฉาก เป็นด้านที่ยาวที่สุด ซึ่งสำคัญที่สุด) ครูต้องสอนให้เหมาะกับเนื้อหาสาระและเหมาะกับผู้เรียน เพราะฉะนั้นเมื่อผู้เรียนแตกต่างกันวิธีสอนก็ต้องปรับให้เหมาะกับผู้เรียนที่ไม่เหมือนกัน สอนเด็กเล็กเนื้อหาต้องไม่มากแต่ต้องรู้จักผู้เรียน ปัจจุบันสิ่งที่มีปัญหาคือวิธีการสอนซึ่ง ไม่ปรับตามความแตกต่างของผู้เรียน เพราะผู้สอน ไม่สนใจและไม่รู้จักผู้เรียน ครูต้องตระหนักว่าการสอนสำคัญกว่าการสอบ และสอบแล้วต้องนำผลการสอบมาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แต่ปัจจุบันจัดให้มีการสอบเพื่อจะได้รู้ว่าผู้เรียนสอบได้หรือสอบตก

1.9 ผลการวิจัยเรื่องมนุษย์และมนุษย์สัมพันธ์ในโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า พบว่า มนุษย์ถูกสร้างมาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า เป็นประชากรของพระเจ้า (People of God) มีเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิง เป็นพี่น้องกัน เป็นผู้ประเสริฐซึ่งความประเสริฐของมนุษย์นั้นอยู่ที่ “การเป็น” คนดีมีคุณธรรม มิใช่อยู่ที่ “การมี” ทรัพย์สินเงินทอง เพราะเห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล (Rational Being) เพราะเป็นสิ่งสร้างที่ดีที่สุดของพระเจ้าและโรงเรียนคาทอลิกเน้นความเป็น “ชุมชน” (Community) และ “ประชาคม” (Civil Society) มีบรรยากาศของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน ทุกคนมองเพื่อนมนุษย์เป็นบุตรพระเจ้า เป็นพี่น้องกันจึงต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความยุติธรรม ความเสมอภาค เคารพในศักดิ์ศรี ให้เสรีภาพในความคิด มีเมตตาเอื้ออาทร รักด้วยจริงใจ ให้อภัย ผู้บริหารถือว่าครูทุกคนเป็นผู้ร่วมงานต้องให้เกียรติกันและกัน แม้จะแตกต่างกัน แต่ก็สามารถเป็นหนึ่งเดียวกันได้ (Unity in Diversity) อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

ดังนั้น โรงเรียนคาทอลิกต้องเชื่อในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของทุกคน เชื่อในศักยภาพของคน เชื่อว่าถ้าหากมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง พวกเขาจะเป็นอะไรได้มากมายกว่าที่เป็นอยู่ โรงเรียนคาทอลิกต้องไม่เชื่อแบบเก่า ๆ ว่า เด็กเป็นดินที่ต้องปั้นให้เป็นดาว เป็นผ้าขาวที่ต้องวาดให้สวยงาม แต่ต้องเชื่อว่า เด็กเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการดินดี แสงแดดดี น้ำดี ปุ๋ยดี ก็จะเติบโตเป็นไม้ใหญ่ อยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องให้ใครไปรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ยอีก ฟังตนเองได้

อนึ่ง โรงเรียนคาทอลิกต้องเชื่อว่า คนเป็นใครไม่ใช่เพราะเป็น “สัตว์ที่มีเหตุผล” แต่คนเป็นใครเพราะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา เขาเป็นลูกใคร พี่น้องใคร ญาติใคร เพื่อนใคร มาจากไหน ทำงานอะไร ที่ไหน ต่างหาก โรงเรียนคาทอลิกจึงเน้นที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ ไม่นับว่า คนเป็นนายเหนือจักรวาล แต่เห็นว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล และเขาจะเป็นใครก็ย่อมอยู่ที่ความสัมพันธ์นี้ ไม่ใช่อยู่ที่ความคิดของเขา ซึ่งเป็นหลักคำสอนสำคัญของศาสนาคริสต์ “ให้รักพระเจ้าด้วยสุดจิตใจ และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง” และเช่นเดียวกัน คำสอนสำคัญในพุทธศาสนาข้อหนึ่ง คือ พรหมวิหารสี่ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ซึ่งบอกถึงความสัมพันธ์และการปล่อยวางโดยใช้ปัญญา

โรงเรียนคาทอลิกต้องเน้นความเป็น “ชุมชน” (Community) และ “ประชาสังคม” (Civil Society) ให้ทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ทำตัวเป็นผู้มีอำนาจ ใช้เงิน ใช้อำนาจ ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ไม่ใช่เพียงปัญญา แต่ใช้หัวใจด้วย (“ใจมา ปัญญาเกิด”) ปัสกาล นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสร่วมสมัยกับเดการ์ต เป็นนักปรัชญาศาสนาที่เชื่อในศาสนาอย่างลึกซึ้ง แย้ง เดการ์ตว่า ความเป็นคนไม่ได้อยู่ที่ “เหตุผล” แต่อยู่ที่ “หัวใจ” เพราะ “หัวใจมีเหตุผลที่เหตุผลไม่รู้จัก”

1.10 ผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมพบว่าโรงเรียนคาทอลิก

สังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าโรงเรียนคาทอลิก ควรรณรงค์ให้ทุกคนเคารพธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ มีความร่มรื่น ไม่ทำลายต้นไม้ และดอกไม้ภายในโรงเรียน มีสวนหย่อม มีสนาม ออกกำลังกาย มีที่พักผ่อน สิ่งสร้างทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งดีเพราะเป็นฝีมือพระหัตถ์ของพระเจ้า การศึกษาจึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนรู้ว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างความสัมพันธ์ ดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืน (Harmony) กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้เรียนจะถูกกล่อมเกลาโดยธรรมชาติและพบพระเจ้าในสิ่งสร้างทั้งหลาย และให้ร่วมกันประหยัพลังงานในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้บริการชุมชนและรับบริการจากชุมชน

โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลควรจัดให้มีโครงการรณรงค์ให้ทุกคนในโรงเรียน รักหวงแหนและมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งและจะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ มนุษย์จะมีชีวิตอยู่ไม่ได้ถ้าหากกระบบนิเวศวิทยาขาดความสมดุล โรงเรียนอาจจะจัดให้มีชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ

ชมรมประหยัคพลังงาน จัดให้มีสวนสมุนไพร มีสวนหย่อม จัดให้นักเรียนช่วยกันดูแลรับผิดชอบพื้นที่สีเขียวในบริเวณโรงเรียน จัดฉายภาพยนตร์หรือภาพข่าวที่สื่อให้เห็นผลดีของการอนุรักษ์ธรรมชาติและผลเสียของการทำลายธรรมชาติ ประกวดเรียงความเรื่องประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและโทษมหันต์ของการทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีการมอบรางวัลให้กับนักเรียนหรือกลุ่มนักเรียนที่เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นก็ควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง “บ้าน” “วัด” และ “โรงเรียน” (บวร) ในลักษณะของไตรภาคีหรือสามประสานนั่นเอง

1.11 ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าถือว่าเทคโนโลยีเป็นของขวัญที่พระเจ้าประทานให้มนุษย์ฉะนั้นจึงควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทที่เปลี่ยนไปโดยต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ (Means) มิใช่เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ต้องไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี

โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษหน้าควรจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ตามความจำเป็นไม่ควรจะวิ่งตามเทคโนโลยีโดยไม่พิจารณาถึงความพอดี พอเพียงเพราะจะทำให้ต้องใช้งบประมาณมหาศาลและตกเป็นทาสของเทคโนโลยีซึ่งเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของระบบทุนนิยม อย่างไรก็ตามผู้บริหารและครูต้องสร้างความตระหนักให้กับผู้ใช้เทคโนโลยี เป็นต้น ผู้เรียนให้ได้ว่าเทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษจึงต้องใช้อย่างมีสติและรู้จักแยกแยะว่าอะไรควรไม่ควรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อเนื่อง

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงอนาคต เป็นการมองแนวโน้มว่าวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้าแต่ละประเด็นควรจะเป็นอย่างไร ตามข้อค้นพบของการวิจัย (Findings) แต่เรื่องของอนาคตย่อมมีความไม่แน่นอนอยู่เสมอ เพราะบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ควรจะมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเป็นการติดตามผล (Follow Up) ว่าในทศวรรษหน้า คือ ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2550-2559 โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลในประเทศไทยสามารถดำเนินการหรือสร้างองค์การของตนให้มีวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนตามข้อค้นพบในงานวิจัยนี้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือตัวแปรสำคัญใดบ้างที่ทำให้ไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เป็นไปตามข้อค้นพบดังกล่าวได้ และควรจะมีวิธีการแก้ปัญหายังไง